

TREČIŲJŲ ŠALIŲ PILIEČIŲ INTEGRACIJOS ĮGYVENDINIMO VADOVAS

EUROPOS SĄJUNGA
Europos fondas trečiųjų
šalių piliečių integracijai

IOM • OIM

IOM International Organization for Migration
TMO Tarptautinė Migracijos Organizacija

UDK 341.4(474.5)
Tr69

Leidinių rengė:

Tarptautinės Migracijos Organizacijos Vilniaus biuras

Leidinyje „Trečiųjų šalių piliečių integracijos įgyvendinimo vadovas“ parengtas vykdamas vieną iš projekto „Supratimo link“ veiklų, įgyvendinant Europos Fondo Trečiųjų šalių piliečių integracijai Lietuvoje 2007 m. metinę programą. Leidinys skirtas valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose, kvalifikacijos kėlimui, siekiant pagilinti Lietuvoje dirbančiųjų specialistų žinias teikiant paslaugas trečiųjų šalių piliečiams.

ISBN 978-9955-697-21-3

© Tarptautinė migracijos organizacija

*Leidinio viršelio nuotraukos autorius – Gediminas Žilinskas
Leidinyje taip pat panaudotos nuotraukos iš Europos Komisijos Audiovizualinės bibliotekos / The Audiovisual Library of the European Commission is credited: © European Communities, 2009;*

Visos teisės saugomos. Kopijuoti visą ar dalimis, taip pat naudoti komerciniais tikslais be Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro raštiško leidimo draudžiama.

Įvadas

1. Trečiųjų šalių piliečių atvykimas: vizos, leidimai gyventi

2. Šeimos susijungimas / santuokos su trečiųjų šalių piliečiais

3. Trečiųjų šalių piliečių darbas Lietuvos Respublikoje

4. Švietimo paslaugos trečiųjų šalių piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje

5. Sveikatos priežiūros paslaugos trečiųjų šalių piliečiams bei jų šeimos nariams, turintiems laikiną ar nuolatinį leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje

6. Savivaldybių teikiama piniginė socialinė parama ir socialinės paslaugos trečiųjų šalių piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje

7. Dokumentų legalizavimo bei pripažinimo tvarka

8. Dažniausiai užduodami klausimai

„Integracija yra dinaminis, dvipusis visų imigrantų ir valstybių narių gyventojų abipusio susitarimo procesas.“

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI
Bendra integracijos darbotvarkė. Trečiųjų šalių piliečių integracijos Europos Sąjungoje programa

Kasmet į Lietuvą gyventi atvyksta vis daugiau užsieniečių – 2008 m. sulaukta beveik 16 000 trečiųjų šalių piliečių prašymų išduoti ar pratęsti leidimus laikinai gyventi Lietuvoje, o 2009 m. pradžioje Lietuvoje gyveno 118-os valstybių piliečiai.

Gyvenantys, dirbantys bei siekiantys integruotis Lietuvoje trečiųjų šalių piliečiai tampa visuomenės dalimi, tačiau taip nutinka ne visuomet. Siekiant sklandaus migrantų integracijos proceso, svarbu ne tik reikalauti iš migrantų, jog jie stengtųsi įsilieti į visuomenę, tačiau ir patiems būti pasirengusiems juos priimti bei suteikti visą reikalingą informaciją. Sėkminga integracija – tai abipusis tiek imigrantų, tiek priimančios visuomenės bendravimo procesas. Susidūrę su problemomis, iškilus klausimams, migrantai dažniausiai kreipiasi į savivaldybes pagal gyvenamąją vietą ir tikisi gauti profesionalios informacijos bei pagalbos. Kaip rodo Europos Sąjungos šalių senbuvų patirtis, profesionali ir tinkama pagalba migrantams įsilieti į visuomenę užkerta kelią vadinamųjų paralelinių visuomenių ir etninių getų kūrimuisi, o tai labai svarbu siekiant išvengti atskirties bei gyventi tolerantiškoje daugiakultūroje visuomenėje.

„Trečiųjų šalių piliečių integracijos vadovas“ – tai leidinys, skirtas savivaldybėse dirbantiems paslaugų teikėjams, susiduriantiems su atvykstančiais bei čia gyvenančiais užsieniečiais.

Šio žinyno paskirtis – pateikti susistemintą informaciją apie problemas, su kuriomis susiduria migrantai, ir informaciją, padedančią jas spręsti.

Tarptautinės migracijos organizacijos Vilniaus biuro patirtis, įgyta konsultuojant trečiųjų šalių piliečius, parodė, kad atvykę asmenys dažniausiai susiduria ne su viena, bet su keletu problemų, jiems kyla daug klausimų, susijusių su įvairiomis sritimis, į kuriuos atsakymų gali tekti ieškoti ne tik skirtinguose įstatymuose, bet ir skirtingose institucijose ar net miestuose. Tikimės, kad šis leidinys padės greičiau rasti atsakymus į rūpimus klausimus.

Žinynas sudarytas iš atskirų dalių, skirtų trečiųjų šalių piliečių informavimui ir konsultavimui apie:

- atvykimą bei gyvenimą Lietuvoje;
- šeimos susijungimą / santuokas su trečiųjų šalių piliečiais;
- darbą;
- švietimo sistemą bei paslaugas Lietuvoje;
- sveikatos priežiūros paslaugas;
- socialinę paramą bei paslaugas;
- dokumentų legalizavimo bei pripažinimo tvarką;
- kitus dažniausiai užduodamus klausimus.

Kiekvienos dalies pabaigoje pateikiamas trumpas tam tikros srities terminų žodynelis, padėsiantis konsultuojant trečiųjų šalių piliečius anglų ar rusų kalbomis.

KAS yra...

Integracija – procesas, kurio metu imigrantai tampa visuomenės dalimi, išlaikančia savo etninį tapatumą. Trečiųjų šalių piliečių integracijos Europos Sąjungoje programoje pažymima, kad integracija yra dinaminis, dvipusis visų imigrantų ir valstybių narių gyventojų abipusio susitarimo procesas.

Trečiųjų šalių piliečiai – asmenys, kurie nėra Europos Sąjungos piliečiai, t. y. neturi Europos Sąjungos valstybės narės pilietybės. Trečiųjų šalių piliečiais taip pat nėra laikomi Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių (EFTA narės - Islandija, Norvegija, Lichtenšteinas, Šveicarija) piliečiai. Svarbu žinoti, kad paslaugos pabėgėliams bei prieglobsčio prašytojams skiriasi nuo paslaugų trečiųjų šalių piliečiams.

Europos fondas trečiųjų šalių piliečių integracijai (EIF) – tai Europos Sąjungos fondas, įsteigtas 2007 m. birželio 25 d. Tarybos sprendimu 2007/435/EB dėl Europos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai 2007–2013 m. laikotarpiui pagal Solidarumo ir migracijos srautų valdymo bendrąją programą įsteigimo. Bendras EIF tikslas – remti valstybių narių pastangas padedant skirtingos ekonominės padėties, socialinių sąlygų, kultūrų, religijų, kalbų ir etninės priklausomybės trečiųjų šalių piliečiams tenkinti apsigyvenimo sąlygas ir palengvinti jų integraciją Europos šalių visuomenėse.

Tarptautinė migracijos organizacija (TMO) – tarpvyriausybė humanitarinė nepolitinė organizacija, tikinti, kad humaniška ir legali migracija naudinga tiek migrantams, tiek valstybėms. TMO Vilniaus biuras, Lietuvoje įsteigtas 1998 m., vykdo įvairius su migracija susijusius projektus.

Lietuvos imigracijos politikos gairės – Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos imigracijos politikos gairių patvirtinimo“ (2008 m. gruodžio 3 d., Nr. 1317). Šiose gairėse nurodoma, kad vienas iš Lietuvos imigracijos principų – trečiųjų šalių piliečių integravimo principas. Ministerijos, Vyriausybės įstaigos, įstaigos prie ministerijų, kitos valstybės ir savivaldybių institucijos bei įstaigos įpareigtos vadovautis šiomis Lietuvos imigracijos politikos gairių nuostatomis.

1. Trečiųjų šalių piliečių atvykimas: vizos, leidimai gyventi

1.1. Vizos, jų išdavimo tvarka	9
1.2. Leidimai gyventi Lietuvoje:	12
1.2.1. Leidimai laikinai gyventi Lietuvoje	13
1.2.2. Leidimai nuolat gyventi Lietuvoje	20
1.3. Lietuvos Respublikos pilietybė	26
1.4. Teisės aktai, naudingos nuordos, trumpas terminų žodynelis	29

2009 m. sausio–birželio mėn. į Migracijos departamentą prie Vidaus reikalų ministerijos su prašymu išduoti leidimą laikinai gyventi kreipėsi:

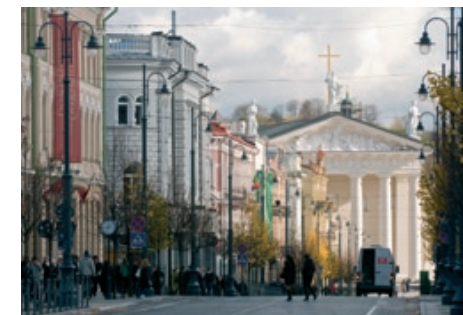
2209 užsieniečiai, norintys atvykti į Lietuvos Respubliką šeimų susijungimo pagrindu,

2614 užsieniečių, norinčių dirbti Lietuvos Respublikoje ar užsiimti kita teisėta veikla,

611 užsieniečių, norinčių studijuoti ar atlikti mokslinius tyrimus Lietuvos Respublikoje.

Trečiųjų šalių piliečiai, norintys atvykti į Lietuvą trumpam (ne ilgiau nei 3 mėnesiams), privalo turėti vizą, o ketinantys čia pasilikti ilgesniam laikui – turi gauti leidimą gyventi Lietuvoje.

Šiame skyriuje rasite informacijos apie **vizas, jų išdavimo tvarką (1.1); leidimus gyventi Lietuvoje: leidimą laikinai gyventi ir leidimą nuolat gyventi (1.2),** taip pat apie **Lietuvos Respublikos pilietybę (1.3).** Skyriaus pabaigoje pateikiami pagrindiniai teisės aktai, kurie reglamentuoja užsieniečių atvykimą bei gyvenimą Lietuvoje, naudingos nuorodos ir trumpas terminų žodynelis (1.4).

1.1. Vazos, jų išdavimo tvarka

Atvykdami į Lietuvą trečiųjų šalių piliečiai turi gauti vizas, išskyrus tuos atvejus, kai atvykstama iš šalies, kurios piliečiams atvykstant į Lietuvą vizos nereikalingos arba iki atvykimo yra gaunamas leidimas gyventi Lietuvoje. Vazos išduodamos Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose užsienyje. Pasienyje vizos neišduodamos.

Vizų nereikia trečiųjų šalių piliečiams, atvykstantiems į Lietuvos Respubliką iš valstybių, su kuriomis sudarytos bevizio vykimo sutartys. Šalių sąrašą galima rasti Lietuvos užsienio reikalų ministerijos tinklalapyje www.urm.lt. Atvykus iš šalių, su kuriomis pasirašyta bevizio režimo sutartis, Lietuvoje galima būti ne ilgiau kaip 3 mėnesius.

I. Trečiųjų šalių piliečių atvykimas: vizos, leidimai gyventi

Šengeno viza

Užsienietis, turintis galiojančią Šengeno vizą, gali atvykti į Lietuvos Respubliką ir būti vizoje nurodytą laiką, jeigu įvykdytos atvykimo sąlygos, nustatytos Šengeno sienų kodekso 5 straipsnyje¹. Šengeno vizos gali būti vienkartinės, dvikartinės ir daugkartinės.

Šengeno vizų rūšys yra šios:

Oro uosto tranzitinė (A) viza

Oro uosto tranzitinė viza užsieniečiams suteikia teisę vykti per oro uostų tarptautinę tranzitinę zoną faktiškai neatvykstant į šalies nacionalinę teritoriją tarptautinio skrydžio sustojimo ar persėdimo tarp dviejų skrydžio etapų metu.

Tranzitinė (B) viza

Užsienietis, turintis tranzitinę vizą, gali vykti tranzitu per Lietuvos Respubliką kiekvieną kartą būdamas Lietuvos Respublikoje ne ilgiau kaip 5 dienas, skaičiuojant nuo pirmosios atvykimo į Lietuvos Respubliką ar kitą Šengeno valstybę dienos.

Trumpalaikė (C) viza

Užsienietis, turintis trumpalaikę vizą, gali atvykti ir būti Lietuvoje vizoje nurodytą buvimo laiką, bet ne ilgiau kaip 3 mėnesius per pusę metų, skaičiuojant nuo pirmosios atvykimo į Šengeno erdvę dienos.

Nacionalinė (D) viza

Trečiųjų šalių pilietis, turintis nacionalinę vizą, gali atvykti į Lietuvos Respubliką ir būti joje ilgiau kaip 3 mėnesius (bet ne ilgiau nei 1 metus). Ši viza gali būti vienkartinė ir daugkartinė.

PASTABA. Nacionalinė (D) viza negalioja kitose Šengeno valstybėse, tačiau suteikia teisę vieną kartą vykti tranzitu per kitų Šengeno valstybių teritorijas, kad būtų galima atvykti į Lietuvos Respublikos teritoriją.

Nacionalinė (D) viza gali būti išduodama:

- užsieniečiui studentui, atvykstančiam į Lietuvos Respubliką mokytis (studijų apimtis yra ne mažiau kaip 160 auditorinių akademinių valandų per pusę metų). Šiuo atveju viza išduodama ne ilgiau kaip vieneriems metams;
- užsieniečiui studentui, priimtam į Lietuvos Respublikoje veikiančios aukštojo mokslo įstaigos nuosekliąsias dienes studijas ir pateikusiame dokumentus dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo. Šiuo atveju viza išduodama ne ilgiau kaip 6 mėnesiams nuo prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje pateikimo dienos;
- užsieniečiui, atvykstančiam į Lietuvos Respubliką dirbti pedagoginį darbą aukštojo mokslo įstaigose arba vykdyti mokslinių tyrimų aukštojo mokslo įstaigose ar mokslinių tyrimų įstaigose. Šiuo atveju viza išduodama ne ilgiau kaip vieneriems metams;
- užsieniečiui profesionaliam sportininkui ar treneriui, atvykstančiam į Lietuvos Respubliką užsiimti sporto veikla. Šiuo atveju viza išduodama ne ilgiau kaip vieneriems metams;
- užsieniečiui artistui, atvykstančiam į Lietuvos Respubliką užsiimti profesine veikla. Šiuo atveju viza išduodama ne ilgiau kaip vieneriems metams;
- užsieniečiui jūrininkui, atvykstančiam į laivą, plaukiojantį su Lietuvos Respublikos vėliava. Šiuo atveju viza išduodama ne ilgiau kaip vieneriems metams;
- užsieniečiui, turinčiam profesiją, įtrauktą į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro tvirtinamą profesijų, kurių trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašą, ir pateikusiame dokumentus dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo.

Vizų išdavimo tvarka

Vizos išduodamos Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose užsienyje.

Sprendimas dėl vizos išdavimo priimamas ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo prašymo ir visų kitų dokumentų pateikimo vizų tarnybai dienos.

¹ Pagal Sienų kodekso 5 straipsnį užsienietis gali gauti vizą, jeigu jis atitinka tokius reikalavimus:

- turi galiojantį kelionės dokumentą ar dokumentus, leidžiančius jam kirsti sieną;
- gali pagrįsti numatomo buvimo tikslą bei sąlygas ir turi pakankamai pragyvenimo lėšų numatomo buvimo laikotarpiui ir grįžimui į kilmės šalį;
- nėra įtrauktas į asmenų sąrašą, kuriems nors viena Šengeno valstybė narė yra uždraudusi įvažiuoti į Šengeno erdvę;
- netaikomas keliantis grėsmę ne vienos iš valstybių narių viešajai tvarkai, vidaus saugumui, visuomenės sveikatai ar tarptautiniams santykiams ir valstybių narių duomenų bazėse apie jį nėra įtrauktas įspėjimas neįleisti dėl išvardytų priežasčių.

I. Trečiųjų šalių piliečių atvykimas: vizos, leidimai gyventi

Vizai gauti užsienietis turi pateikti:

- galiojantį kelionės dokumentą;
- užpildytą nustatytos formos prašymą išduoti Šengeno vizą;
- vieną 35 x 45 mm dydžio spalvotą nuotrauką, atitinkančią asmens amžių;
- galiojantį sveikatos draudimą patvirtinantį dokumentą (išduodant oro uosto tranzitinę (A), tranzitinę (B) ir nacionalinę (D) vizą, sveikatos draudimo suma yra 20 000 litų, o išduodant trumpalaikę (C) vizą – 30 000 eurų);
- dokumentus, patvirtinančius teisę grįžti į valstybę, iš kurios atvyko, ar valstybę, kurios pilietis ar nuolatinis gyventojas užsienietis yra, arba patvirtinančius teisę vykti į trečiąją valstybę; dokumentus, patvirtinančius konsulinio mokesčio ar valstybės rinkliavos sumokėjimą.

Išsamią informaciją apie vizų rūšis, jų išdavimą bei dokumentus tam tikros rūšies vizai gauti galima rasti Migracijos departamento tinklalapyje www.migracija.lt, skyrelyje „Vizos“.

1.2. Leidimai gyventi Lietuvoje

Vizos turėjimas nesuteikia teisės trečiųjų šalių piliečiams gyventi Lietuvos Respublikoje ilgiau, nei joje nurodyta. Atvykus iš šalių, su kuriomis sudaryta bevizio įvažiavimo į Lietuvos Respubliką sutartis, asmuo Lietuvoje gali būti ne ilgiau nei 90 dienų per 6 mėnesius.

Dėl šios priežasties migrantai, norėdami pasilikti Lietuvoje ilgesniam laikui, privalo gauti leidimą gyventi Lietuvoje.

Lietuvoje gali būti išduodami dviejų tipų leidimai gyventi:

- leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (dažniausiai išduodamas laikotarpiui iki 1 metų);
- Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimas gyventi Europos Bendrijoje (toliau – leidimas nuolat gyventi; dažniausiai išduodamas 5 metams).

SVARBU! Užsieniečiams, kurie yra Europos Sąjungos (ES) valstybių narių piliečiai, taip pat Norvegijos, Šveicarijos, Islandijos ir Lichtenšteino piliečiams ir jų šeimų nariams ES piliečiams išduodamos pažymos jų teisei gyventi Lietuvos Respublikoje patvirtinti.

1.2.1. Leidimai laikinai gyventi Lietuvoje

Leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau - leidimas laikinai gyventi) - tai dokumentas, suteikiantis užsieniečiui teisę gyventi Lietuvoje jame nurodytą laiką.

Užsienietis turi teisę pasirinkti gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, ją keisti, išvykti iš Lietuvos Respublikos ir į ją grįžti leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiu.

Užsienietis, išvykdamas iš Lietuvos Respublikos ilgesniam negu 6 mėnesių laikotarpiui, privalo deklaruoti išvykimą iš Lietuvos Respublikos.

Leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje paprastai išduodamas 1 metams, tačiau gali būti išduotas ir trumpesniam laikui.

Lietuvių kilmės asmenims ir užsieniečiams, išsaugojusiems teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę, leidimas laikinai gyventi išduodamas 5 metams.

Leidimo laikinai gyventi išdavimo pagrindas

Leidimas laikinai gyventi trečiųjų šalių piliečiams gali būti išduotas, jeigu:

- asmuo išsaugojo teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę;
- šeimos susijungimo atveju;
- asmuo ketina dirbti;
- asmuo ketina užsiimti teisėta veikla;
- jis ketina mokytis;

I. Trečiųjų šalių piliečių atvykimas: vizos, leidimai gyventi

- užsieniečiui yra nustatyta globa (rūpyba);
- jis yra ar buvo prekybos žmonėmis auka ir bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismu;
- dėl pavojingos organizmo būklės jis negali išvykti ir jam reikalinga neatidėliotina būtinoji medicinos pagalba.

Trečiosios šalies pilietis taip pat turi:

- turėti galiojantį kelionės dokumentą ar dokumentus, leidžiančius kirsti sieną (pasą);
- turėti galiojančią vizą;
- nebūti laikomas asmeniu, keliančiu grėsmę vienos iš Šengeno valstybių narių viešajai tvarkai, vidaus saugumui, visuomenės sveikatai ar tarptautiniams santykiams;
- turėti galiojantį sveikatos draudimą patvirtinantį dokumentą²;
- turėti pakankamai lėšų³ ir (ar) gauti reguliarių pajamų, kurių pakanka pragyventi Lietuvos Respublikoje;
- turėti gyvenamąją patalpą nuosavybės teise ar naudotis gyvenamąja patalpa nuomos ar panaudos pagrindais⁴,
- prireikus pateikti išvykų ir apsigyvenimų užsienio valstybėse sąrašą.

Šios sąlygos gali būti netaikomos užsieniečiui, kuriam:

- nustatyta globa (rūpyba);
- leista pasilikti gyventi Lietuvos Respublikoje, nes jis yra ar buvo prekybos žmonėmis auka ir bendradarbiauja su ikiteisminio tyrimo įstaiga arba teismu kovojant su prekyba žmonėmis ar su nusikaltimais, susijusiais su prekyba žmonėmis;
- dėl valstybės saugumo interesų.

Išdavimo tvarka

Svarbu žinoti, jog leidimo laikinai gyventi Lietuvoje išdavimo tvarka susideda iš dviejų etapų:

1. Prašymo pateikimas;

2. Leidimo laikinai gyventi įforminimas (jei gaunamas Migracijos departamento sprendimas išduoti prašomą leidimą).

1. Prašymo pateikimas

Prašymą išduoti **pirmąjį leidimą laikinai gyventi** ir kitus dokumentus užsienietis turi pateikti Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei arba konsulinei įstaigai užsienyje, o užsienietis, esantis Lietuvos Respublikoje teisėtai, – teritorinės policijos įstaigos migracijos tarnybai, kurios aptarnaujamoje teritorijoje ketina apsigyventi.

PASTABA. Prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje pateikimas nesuteikia teisės užsieniečiui būti Lietuvos Respublikos teritorijoje, iki bus išnagrinėtas užsieniečio prašymas išduoti leidimą gyventi ir priimtas sprendimas.

Prašymą pakeisti leidimą laikinai gyventi (išduoti naują) užsienietis pateikia teritorinės policijos įstaigos migracijos tarnybai.

Sprendimą dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo užsieniečiui priima Migracijos departamentas.

Prašymų nagrinėjimo trukmė

Užsieniečio prašymas **išduoti pirmąjį leidimą laikinai gyventi** turi būti išnagrinėtas **ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo prašymo pateikimo atitinkamoje institucijoje dienos**, o užsieniečio, turinčio ES valstybės narės išduotą ilgalaikio gyventojų leidimą gyventi, – per 4 mėnesius nuo prašymo pateikimo atitinkamoje institucijoje dienos.

² Arba turėti patvirtintą Lietuvos Respublikoje gyvenančio Lietuvos Respublikos piliečio arba užsieniečio įsipareigojimą apmokėti išlaidas už gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu jam suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas.

³ Lėšų, reikalingų užsieniečiui vieną mėnesį pragyventi Lietuvos Respublikoje, dydį nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras (2009 m. nustatytas dydis yra 800 Lt/mėn. – suaugusiam, 400 Lt/mėn. – vaikui).

⁴ Sutartis turi būti sudaryta ne trumpesiam kaip leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiui ir yra nustatyta tvarka įregistruota, arba pateikti teisės aktų nustatyta tvarka patvirtintą fizinio ar juridinio asmens įsipareigojimą suteikti jam gyvenamąją patalpą leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiu.

I. Trečiųjų šalių piliečių atvykimas: vizos, leidimai gyventi

Užsieniečio prašymas pakeisti (t. y. išduoti naują) leidimą laikinai gyventi turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos. Dėl šio leidimo turi būti krepiamasi, likus ne mažiau kaip dviem mėnesiams iki turimo leidimo laikinai gyventi galiojimo laiko pabaigos, bet ne anksčiau kaip prieš 4 mėnesius iki turimo leidimo galiojimo laiko pabaigos.

Bendrieji reikalavimai

Dokumentai, kuriuos reikia pateikti Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei arba konsulinei įstaigai užsienyje, o užsieniečiui, esančiam Lietuvos Respublikoje teisėtai, – teritorinės policijos įstaigos migracijos tarnybai, kurios aptarnaujamoje teritorijoje ketina apsigyventi:

- nustatytos formos prašymą (pildomas neatsižvelgiant į užsieniečio amžių; išduodamas Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje ar konsulinėje įstaigoje užsienyje arba migracijos tarnyboje);
- savo nuotrauką;
- galiojantį kelionės dokumentą (duomenims sutikrinti; jis turi galioti ne trumpiau kaip 3 mėnesius iki leidimo laikinai gyventi galiojimo laiko pabaigos) ir jo kopiją;
- leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (tais atvejais, jei toks dokumentas buvo išduotas);
- dokumentą, patvirtinantį, kad turės pakankamai lėšų pragyventi Lietuvos Respublikoje;
- dokumentą, patvirtinantį, kad turi gyvenamąją patalpą Lietuvos Respublikoje nuosavybės teise ar naudojasi gyvenamąją patalpą nuomos, panaudos pagrindais, jei atitinkama sutartis sudaryta ne trumpesniam kaip leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiui ir įregistruota teisės aktų nustatyta tvarka, arba fizinio ar juridinio asmens įsipareigojimą suteikti užsieniečiui gyvenamąją patalpą leidimo gyventi galiojimo laikotarpiui;
- sumokėtos nustatyto dydžio valstybės rinkliavos už dokumentų tvarkymą kvitą, o jeigu teisės aktų nustatyta tvarka pilietis atleidžiamas nuo valstybės rinkliavos – dokumentą, patvirtinantį atleidimo aplinkybes.

Specialieji reikalavimai

a) Šeimų susijungimo atvejais papildomai reikalinga pateikti:

- giminystės ryšį patvirtinančius dokumentus (santuokos ir (arba) gimimo liudijimą) ir jų kopijas. Užsienio valstybių išduoti dokumentai turi būti legalizuoti ar patvirtinti pažyma (Apostille), jeigu Lietuvos Respublikos teisės aktai ar tarptautinės sutartys nenumato kitaip, išversti į lietuvių kalbą, o dokumentų kopijos patvirtintos nustatyta tvarka;
- Lietuvos Respublikos piliečio ar nuolatinio Lietuvos Respublikos gyventojų kvietimą, patvirtintą migracijos tarnyboje.

b) Atvykstantiesiems dirbti reikia pateikti:

- priimančios (kviečiančios) užsienietį Lietuvos Respublikoje įregistruotos įmonės, įstaigos ar organizacijos registracijos pažymėjimą;
- darbdavio tarpininkavimo raštą. Tarpininkavimo rašte prašoma išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, nurodoma - užsieniečio pilietybė, vardas, pavardė, gimimo data ir vieta, atvykimo tikslas ir laikas, pragyvenimo lėšos ir gyvenamoji vieta Lietuvos Respublikoje;
- leidimą dirbti ir jo kopiją;
- darbo sutartį, užregistruotą Darbo biržoje, ir jos kopiją;
- pažymą apie būsimą darbo užmokestį su įmokomis į „Sodrą“ (už 6 mėnesius).

c) Ketinantiesiems atvykti užsiimti kita teisėta veikla⁵ papildomai reikia pateikti:

- Lietuvos Respublikoje užsieniečio įregistruotos įmonės, įstaigos ar organizacijos registracijos pažymėjimą, steigimo sutartį ar kitus dokumentus, patvirtinančius, kad jis yra tokios įmonės, įstaigos ar organizacijos savininkas arba bendraturtis arba

⁵ Leidimas laikinai gyventi gali būti išduodamas užsieniečiui, kuris ketina užsiimti teisėta veikla Lietuvos Respublikoje, kai jis:

- įregistruoja įmonę, įstaigą ar organizaciją Lietuvos Respublikoje kaip savininkas arba bendraturtis, kuriam priklauso ne mažiau kaip 10 procentų įmonės įstatinio kapitalo ar balsavimo teisių dalis, ir jo buvimas Lietuvos Respublikoje yra būtinas siekiant įmonės, įstaigos, organizacijos tikslų bei vykdamas veiklą;
- yra įmonės, įstaigos ar organizacijos, įregistruotos Lietuvos Respublikoje, vadovas ar įgaliotas atstovas, jeigu pagrindinis jo atvykimo tikslas yra darbas įmonėje, įstaigoje ar organizacijoje;
- Lietuvos Respublikoje ketina užsiimti teisėta veikla, kuriai nereikia gauti leidimo dirbti ar leidimo vykdyti tam tikrą veiklą.

I. Trečiųjų šalių piliečių atvykimas: vizos, leidimai gyventi

- Lietuvos Respublikoje įregistruotos įmonės, įstaigos ar organizacijos registracijos pažymėjimą, įstatus ar nuostatus ir / ar kitus dokumentus, patvirtinančius, kad užsienietis yra įmonės, įstaigos ar organizacijos vadovas ar įgaliotas atstovas;
- įmonės tarpininkavimo raštą, kuriame prašoma išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, nurodant užsieniečio pilietybę, vardą, pavardę, gimimo datą ir vietą, atvykimo tikslą ir laiką, pragyvenimo lėšas ir gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje;
- įmonės pelno (nuostolio) deklaraciją už praeitus metus ir jos kopiją;
- darbo sutartį ir jos kopiją (jei atvykstama pagal darbo sutartį);
- pažymą apie būsimą darbo užmokestį su įmokomis į „Sodra“ (už 6 mėnesius).

d) Atvykstantiesiems mokytis / studijuoti papildomai reikia pateikti:

- dokumentą, patvirtinantį, kad užsienietis priimtas mokytis į švietimo įstaigą;
- mokymo įstaigos tarpininkavimo raštą, kuriame prašoma išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, nurodant užsieniečio pilietybę, vardą, pavardę, gimimo datą ir vietą, atvykimo tikslą ir laiką. Rašte taip pat turi būti nurodyta, kad užsienietis mokosi dieninėse nuosekliosiose studijose, turi pakankamai lėšų studijoms, pragyvenimui ir grįžimui į savo valstybę, nurodoma gyvenamoji vieta Lietuvos Respublikoje.

PASTABA. Lietuvos Respublikos vizų išdavimo taisyklėse numatyta, kad studentui užsieniečiui, atvykstančiam į Lietuvos Respubliką mokytis pagal tarptautines ar Lietuvos Respublikoje veikiančios aukštosios mokyklos ir užsienio valstybės aukštosios mokyklos sudarytas studentų mainų programas arba priimtam į Lietuvos Respublikoje veikiančios aukštosios mokyklos nuosekliąsias ar nenuosekliąsias studijas, jeigu šių studijų apimtis yra ne mažiau kaip 160 auditorinių akademinių valandų per pusę metų; taip pat užsieniečiui, atvykstančiam į Lietuvos Respubliką dirbti pedagoginio darbo aukštosiose mokyklose arba vykdyti mokslinių tyrimų aukštosiose mokyklose ar mokslinių tyrimų įstaigose, gali būti išduodama nacionalinė (D) viza, galiojanti iki 1 metų. Tokiu būdu supaprastinama ir pagreitinama užsieniečių imigracijos procedūra.

2. Leidimo laikinai gyventi įforminimas

Gavęs Migracijos departamento pranešimą apie tai, kad priimtas sprendimas išduoti (pakeisti) leidimą laikinai gyventi Lietuvoje, užsienietis turi kreiptis į Lietuvos Respublikos diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą užsienyje arba teritorinę migracijos tarnybą Lietuvoje. Sprendimas galioja 3 mėnesius. Per šį laikotarpį reikia įforminti dokumentus.

Sprendimas išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje nesuteikia teisės užsieniečiui būti Lietuvos Respublikoje be vizos arba viršyti bevizio buvimo laiką.

Pateikiant dokumentus leidimui laikinai gyventi įforminti, užsieniečio buvimas Lietuvos Respublikoje turi būti teisėtas.

Teritorinei migracijos tarnybai ar konsulinei įstaigai papildomai pateikiami šie dokumentai:

- nustatytos formos prašymas (pildomas neatsižvelgiant į užsieniečio amžių);
- nuotrauka;
- galiojantis kelionės dokumentas (duomenims sutikrinti);
- leidimas laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (jei buvo išduotas);
- sveikatos draudimą patvirtinantis dokumentas, galiojantis numatomu buvimo Lietuvoje laikotarpiu ir atitinkantis Užsieniečių sveikatos draudimo tvarkos aprašo reikalavimus, ir jo kopija;
- sumokėtos nustatyto dydžio valstybės rinkliavos už leidimo laikinai gyventi išdavimą ar keitimą kvitas, o jeigu teisės aktų nustatyta tvarka pilietis atleidžiamas nuo valstybės rinkliavos - dokumentas, patvirtinantis atleidimo aplinkybes.

PASTABA. Užsienietis, kurį ne mažiau kaip 3 draudimo įmonės raštu atsiskė dėl senyvo amžiaus ar sveikatos būklės drausti sveikatos draudimu, privalo pats ar per įgaliotą atstovą vietoj sveikatos draudimą patvirtinančio dokumento pateikti Lietuvos Respublikoje gyvenančio Lietuvos Respublikos piliečio arba užsieniečio pasirašytą įsipareigojimą apmokėti išlaidas už gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu jam suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas. Asmens įsipareigojimo parašo tikrumą liudija notaras ar kitas teisę atlikti notarinius veiksmus turintis asmuo. Kartu su įsipareigojimu užsienietis migracijos tarnybai pateikia ir draudimo įmonių raštus.

1.2.2. Leidimai nuolat gyventi Lietuvoje (arba Lietuvos Respublikos ilgalaikio gyventojų leidimas gyventi Europos bendrijoje)

Leidimas nuolat gyventi – dokumentas, suteikiantis užsieniečiui teisę gyventi Lietuvos Respublikoje ir patvirtinantis užsieniečio, kaip nuolatinio gyventojų, statusą.

Nuolatinis Lietuvos gyventojas galima tapti nebūnant Lietuvos Respublikos piliečiu. Užsienio valstybės pilietis arba asmuo be pilietybės gali gauti leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje. Toks dokumentas suteikia užsieniečiui teisę gyventi Lietuvos Respublikoje ir yra išduodamas 5 metams.

Leidimas nuolat gyventi užsieniečiui gali būti išduotas, jeigu jis:

- išsaugojo teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę Pilietybės įstatymo nustatyta tvarka;
- yra lietuvių kilmės asmuo;
- atvyko gyventi į Lietuvą kartu su Lietuvos Respublikos piliečiu kaip jo šeimos narys;
- neteko Lietuvos Respublikos pilietybės, tačiau gyvena Lietuvos Respublikoje;

- yra vaikas iki 18 metų, gimęs Lietuvos Respublikoje, ir jo tėvai ar vienas iš jų yra Lietuvos Respublikos piliečiai, kurių gyvenamoji vieta deklaruota Lietuvos Respublikoje, arba turi leidimą nuolat gyventi;
- yra vaikas iki 18 metų, gimęs ne Lietuvos Respublikoje, ir jo tėvai arba vienas iš jų yra Lietuvos Respublikos piliečiai, kurių gyvenamoji vieta deklaruota Lietuvos Respublikoje, arba turi leidimą nuolat gyventi;
- pragyveno Lietuvos Respublikoje be pertraukos pastaruosius 5 metus ir turėjo leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (užsienietis turi išlaikyti valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka)⁶;
- pateikia teismo sprendimą, kuriuo nustatytas juridinis faktas, kad užsienietis gyveno Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. liepos 1 d. ir šiuo metu gyvena Lietuvos Respublikoje⁷.

Užsieniečio šeimos nariams, atvykstantiems gyventi kartu su užsieniečiu ir kartu gyvenantiems, išduodamas leidimas nuolat gyventi.

Išdavimo tvarka

Leidimo nuolat gyventi išdavimo tvarka susideda iš dviejų etapų:

1. Prašymo pateikimas;
2. Leidimo nuolat gyventi įforminimas (jei gaunamas Migracijos departamento sprendimas išduoti prašomą leidimą).

1. Prašymo pateikimas

Užsienietis dėl leidimo nuolat gyventi išdavimo migracijos tarnybai, kurios aptarnaujamoje teritorijoje jis ketina deklaruoti (yra deklaravęs) gyvenamąją vietą, turi pateikti šiuos dokumentus:

- laisvos formos prašymą išduoti leidimą nuolat gyventi;
- galiojantį kelionės dokumentą (pasą);
- dokumentus, patvirtinančius, kad turi galiojantį sveikatos draudimą;

⁶ Reikalavimas laikyti valstybinės kalbos egzaminą ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą netaikomas asmenims, kuriems sukako 75 metai, asmenims, kuriems nustatytas 0-25 procentų darbingumo lygis (iki 2007 m. birželio 30 d. – I grupės invalidai), ir asmenims, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka yra nustatytas specialiųjų poreikių lygis, taip pat sergantiems sunkiomis lėtinėmis psichikos ligomis asmenims.

⁷ Teisme užsienietis privalo įrodyti, kad jis: a) turi teisėtą pragyvenimo šaltinį Lietuvos Respublikoje; b) moka pajamų ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytus mokesčius ar įmokas; c) turi gyvenamąją patalpą Lietuvos Respublikoje.

I. Trečiųjų šalių piliečių atvykimas: vizos, leidimai gyventi

- dokumentus, patvirtinančius teisę gauti leidimą nuolat gyventi;
- dokumentus, patvirtinančius, kad turi pakankamai lėšų ir (ar) gauna reguliarių pajamų, kurių pakanka pragyventi Lietuvos Respublikoje;
- sumokėtos valstybės rinkliavos kvitą už dokumentų tvarkymą.

Prašymo nagrinėjimo trukmė.

Užsieniečio prašymas išduoti leidimą nuolat gyventi turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo prašymo pateikimo migracijos tarnybai, kurios aptarnaujamoje teritorijoje jis yra deklaravęs ar ketina deklaruoti gyvenamąją vietą, dienos.

Leidimas nuolat gyventi užsieniečiui pakeičiamas ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo prašymo pateikimo migracijos tarnybai, kurios aptarnaujamoje teritorijoje jis yra deklaravęs ar ketina deklaruoti gyvenamąją vietą, dienos.

Sprendimą dėl leidimo nuolat gyventi išdavimo užsieniečiui priima Migracijos departamentas.

2. Leidimo nuolat gyventi įforminimas

Gavęs Migracijos departamento sprendimą išduoti leidimą nuolat gyventi, užsienietis turi kreiptis dėl leidimo nuolat gyventi įforminimo.

Sprendimas išduoti užsieniečiui leidimą nuolat gyventi galioja 6 mėnesius nuo sprendimo priėmimo dienos. Ligos atveju ar esant kitoms svarbioms nuo užsieniečio nepriklausančioms priežastims, jeigu apie jų buvimą užsienietis raštu praneša Migracijos departamentui, gali būti pratęstas sprendimo išduoti leidimą nuolat gyventi galiojimas, bet ne ilgiau kaip iki 3 mėnesių.

Leidimas nuolat gyventi užsieniečiui išduodamas 5 metams. Praėjus šiam terminui, dokumentas keičiamas.

Trečiųjų šalių piliečių pareigos, gavus leidimus gyventi

Gavęs leidimą (tiek laikiną, tiek nuolatinį) gyventi Lietuvoje, užsienietis:

- **Privalo deklaruoti gyvenamąją vietą**, jeigu, turėdamas leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, keičia gyvenamąją vietą ar išvyksta ilgesniam kaip 6 mėnesių laikotarpiui;

- Ne vėliau kaip per 7 dienas **privalo pranešti** migracijos tarnybai, **jeigu pakeičia asmens tapatybę ar pilietybę patvirtinančius dokumentus, šeiminę padėtį ar gyvenamąją vietą**;
- **Jeigu gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu gimė vaikas**, kuris Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo nustatytais atvejais neįgyja Lietuvos Respublikos pilietybės, **per 3 mėnesius nuo vaiko gimimo dienos turi kreiptis į migracijos tarnybą**, kurios aptarnaujamoje teritorijoje yra deklaravęs gyvenamąją vietą **dėl leidimo gyventi vaikui išdavimo**;
- Pasikeitus aplinkybėms, lemiančioms turimo leidimo išdavimo pagrindą, **privalo gauti naują leidimą laikinai gyventi**;
- Prašymą pakeisti leidimą laikinai gyventi turi paduoti ne vėliau kaip likus 2 mėnesiams iki leidimo laikinai gyventi pabaigos, bet ne anksčiau kaip prieš 4 mėnesius iki leidimo laikinai gyventi pabaigos;
- Privalo laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų;
- Policijos ar kitos teisėsaugos institucijos pareigūnų reikalavimu privalo pateikti asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą (kelionės dokumentą, leidimą gyventi ar kita), taip pat kitus dokumentus, kuriuose nurodytas buvimo valstybėje tikslas ir sąlygos ir kurie įrodo, kad jis Lietuvos Respublikoje yra teisėtai.

Leidimo gyventi Lietuvoje panaikinimas

Leidimas nuolat gyventi panaikinamas, jeigu:

- 1) leidimas gautas apgaulės būdu;
- 2) užsieniečio gyvenimas Lietuvos Respublikoje gali grėsti valstybės saugumui ar viešajai tvarkai;
- 3) užsienietis gyvena ne ES valstybėje narėje ilgiau negu 12 mėnesių iš eilės.

PASTABA. Jeigu užsieniečio leidimas nuolat gyventi panaikinamas, jo šeimos narių, gyvenančių kartu su juo, leidimas nuolat gyventi taip pat panaikinamas, išskyrus atvejus, kai jie turi teisę gyventi Lietuvos Respublikoje kitu Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustatytu pagrindu.

I. Trečiųjų šalių piliečių atvykimas: vizos, leidimai gyventi

Leidimas laikinai gyventi užsieniečiui panaikinamas, jeigu:

1) leidimas gautas apgaulės būdu;

2) paaiškėja kitos toliau nurodytos aplinkybės:

- užsieniečio gyvenimas Lietuvos Respublikoje gali grėsti valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar žmonių sveikatai;
- duomenys, kuriuos užsienietis pateikė norėdamas gauti leidimą gyventi, neatitinka tikrovės arba buvo pateikti neteisėtai įgyti ar suklastoti dokumentai;
- yra rimtas pagrindas manyti, kad sudaryta fiktyvi santuoka, fiktyvi registruota partnerystė arba fiktyvus įvaikinimas;
- užsienietis yra įtrauktas į užsieniečių, kuriems draudžiama atvykti į Lietuvos Respubliką, sąrašą;
- užsienietis neturi pakankamai lėšų ir (ar) negauna reguliarių pajamų, kurių pakanka pragyventi Lietuvos Respublikoje;
- užsienietis neturi gyvenamosios patalpos Lietuvos Respublikoje nuosavybės teise ar nesinaudoja gyvenamąja patalpa nuomos ar panaudos pagrindais arba nepateikia įstatymų nustatyta tvarka patvirtinto fizinio ar juridinio asmens įsipareigojimo suteikti jam gyvenamąją patalpą leidimo gyventi galiojimo laikotarpiu;
- užsienietis neturi galiojančio sveikatos draudimą patvirtinančio dokumento, kai Lietuvos Respublikos įstatymų numatytais atvejais nėra apdraustas privalomuoju sveikatos draudimu, arba neturi Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytais atvejais ir tvarka patvirtinto Lietuvos Respublikoje gyvenančio Lietuvos Respublikos piliečio arba užsieniečio įsipareigojimo apmokėti išlaidas už gyvenimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu jam suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas;
- yra rimtas pagrindas manyti, kad užsienietis yra padaręs nusikaltimą žmoniškumui ar karo nusikaltimą arba vykdė genocidą, kaip jie apibrėžiami Lietuvos Respublikos įstatymuose, tarptautinėse sutartyse arba kituose tarptautinės teisės šaltiniuose;

- užsienietis per nustatytą laiką pakartotinai neįvykdė įsipareigojimų pranešti apie asmens tapatybę ar pilietybę patvirtinančių dokumentų pakeitimą, šeiminę padėtį ar gyvenamąją vietą;
  - užsienietis ir jo šeimos narys, kuris atvyko gyventi į Lietuvos Respubliką šeimos susijungimo pagrindu, daugiau negyvena palaikydami realius santuokinius ar šeimos santykius;
  - užsienietis neturi pakankamai lėšų studijoms ir grįžimo kelionės išlaidoms apmokėti;
- 3) nutraukiama santuoka;
  - 4) užsieniečiui panaikinamas leidimas dirbti Lietuvos Respublikoje;
  - 5) nutraukiama darbo sutartis su užsieniečiu;
  - 6) nustatoma, kad įmonė, įstaiga ar organizacija, kurios savininkas ar bendraturtis yra užsienietis, nevykdo deklaruotos veiklos ir (ar) užsieniečio buvimas Lietuvos Respublikoje nėra būtinas siekiant įmonės, įstaigos, organizacijos tikslų bei vykdant veiklą;
  - 7) nutraukiama arba pasibaigia užsieniečio teisėta veikla Lietuvos Respublikoje;
  - 8) užsienietis išbraukiamas iš studentų arba moksleivių sąrašų, nutraukiama arba anksčiau laiko baigiasi stažuotė, jis pašalinamas arba išbraukiamas iš kvalifikacijos kėlimo kursų arba profesinių mokymų dalyvių sąrašų, taip pat jei studijuodamas nesilaiko apribojimų dirbti ne dieninių studijų metu ne daugiau kaip 20 valandų per savaitę ir tik nuo antrųjų studijų metų;
  - 9) užsienietis Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka atleidžiamas nuo globėjo (rūpintojo) pareigų arba pasibaigia globa (rūpyba);
  - 10) užsienietis išvyksta gyventi arba gyvena užsienio valstybėje ilgiau negu 6 mėnesius;
  - 11) nutraukiami moksliniai tyrimai ir (arba) eksperimentinės plėtros darbai arba pasibaigia užsieniečio darbo sutartis, sudaryta su mokslinių tyrimų įstaiga.

1.3. Lietuvos Respublikos pilietybė

Svarbiausias teisės aktas, reglamentuojantis Lietuvos Respublikos pilietybės klausimus, yra Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas (Žin., 2002, Nr. 95-4087).

Lietuvai tapus ES nare, padidėjo susidomėjimas Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo klausimais ne lietuvių kilmės asmenims. Pilietybės įgijimo būdus nusako Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 7 straipsnis. Dviguba pilietybė pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją galima tik išimtiniais atvejais. Trečiųjų šalių piliečiams pilietybės įgijimas užsitęsia gana ilgai. Tokiems pilnamečiams kitų valstybių piliečiams ar asmenims be pilietybės Lietuvos Respublikos pilietybė gali būti suteikiama tik natūralizacijos ar išimties, numatytos Pilietybės įstatyme, tvarka.

Trečiųjų šalių piliečiai gali gauti Lietuvos Respublikos pilietybę, jei atitinka toliau išvardytas sąlygas:

- gyvena Lietuvos Respublikos teritorijoje pastaruosius 10 metų;
- prašymo pateikimo metu turi dokumentą, patvirtinantį teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje;
- turi teisėtą pragyvenimo šaltinį;
- išlaikė valstybinės kalbos egzaminą⁸;
- išlaikė Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą⁹;
- yra asmuo be pilietybės arba yra pilietis tokios valstybės, pagal kurios teisę Lietuvos Respublikos pilietybės įgijimo atveju prarandama tos valstybės pilietybė, arba raštu pareiškia savo valią atsisakyti turimos kitos valstybės pilietybės, kai jam bus suteikta Lietuvos Respublikos pilietybė.

Pragyvenimo Lietuvoje terminai

Siekdami Lietuvos Respublikos pilietybės trečiųjų šalių piliečiai turės įrodyti, kad pastaruosius **10 metų nuolat gyveno Lietuvoje.**

Šis reikalavimas švelninamas toliau išvardytais atvejais:

- asmeniui, sudariusiam santuoką su Lietuvos Respublikos piliečiu, užtenka susituokus Lietuvos Respublikos teritorijoje išgyventi 7 metus;
- asmeniui, susituokusiam su tremtiniu, politiniu kaliniu ar jų vaiku, gimusiu tremtyje, pakanka 5 metų santuokos (nebūtinai Lietuvos Respublikos teritorijoje);
- asmeniui, kuris santuokoje su Lietuvos Respublikos piliečiu Lietuvos Respublikos teritorijoje išgyveno daugiau nei metus, o pastarasis mirė, nustatytas 5 metų terminas.

Valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminai

Valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminų tvarką ir jų išlaikymą patvirtinančių dokumentų išdavimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Daugiau apie šiuos egzaminus – skyriuje „Švietimo paslaugos“.

Valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminu nereikia laikyti 65 metų ir vyresniems asmenims, I ir II grupių invalidams, taip pat asmenims, sergantiems sunkiomis lėtinėmis psichikos ligomis.

Teisėtą pragyvenimo šaltinis

Lietuvoje išgyvenus nustatytą laiką, išlaikius lietuvių kalbos ir Konstitucijos pagrindų egzaminus, reikia pateikti įrodymus, kad pragyvenimo šaltinis Lietuvoje yra legalus (šis reikalavimas netaikomas Lietuvos Respublikos piliečių sutuoktiniams).

Dažniausiai pateikiamos pažymos iš darbovietės, bet tai galėtų būti ir kiti nuolatinės pajamos įrodantys dokumentai, pavyzdžiui, socialinio draudimo pažymėjimas, pensininko pažymėjimas, patentas, pažyma apie gaunamas socialines išmokas, pažyma apie mokymąsi, seniūno pasirašyta pažyma apie tai, kad asmuo užsiima ūkine veikla, ir pan.

⁸ Daugiau apie valstybinės kalbos egzaminą - skyriuje „Švietimo paslaugos“.

⁹ Siekiantis įgyti Lietuvos Respublikos pilietybę asmuo, išlaikęs valstybinės kalbos egzaminą, laiko Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminą. Egzaminas laikomas raštu (testo forma). Lietuvos Respublikos Konstitucijos pagrindų egzaminai vykdomi savivaldybėse pagal Konstitucijos egzaminų programą, patvirtintą švietimo ir mokslo ministro ir teisingumo ministro įsakymu.

Asmuo, kuriam suteikiama Lietuvos Respublikos pilietybė, viešai ir iškilmingai prisiekia Lietuvos Respublikai ne vėliau kaip per 2 metus nuo Lietuvos Respublikos Prezidento dekreto, kuriuo asmeniui suteikiama Lietuvos Respublikos pilietybė, įsigaliojimo dienos.

Pilietybės suteikimas išimties tvarka

Lietuvos Respublikos Prezidentas gali suteikti pilietybę nusipelnusiems Lietuvos Respublikai užsienio valstybių piliečiams ar asmenims be pilietybės išimties tvarka, netaikant jiems minėtų reikalavimų.

Prašymai suteikti Lietuvos Respublikos pilietybę išimties tvarka pateikiami tiesiogiai Prezidentui, t. y. ne per savivaldybę. Pilietybės suteikimas išimties tvarka nesukelia teisinių pasekmių pilietybę įgijusio asmens šeimos nariams. Pilietybės suteikimo klausimą pirma išnagrinėja Pilietybės reikalų komisija, kuri savo posėdžiuose balsuoja atviru balsavimu.

Vaiko, kuriu vienas iš tėvų yra Lietuvos Respublikos pilietis, pilietybė

Jeigu vaiko tėvai turi skirtingą pilietybę ir vienas iš jų yra Lietuvos Respublikos pilietis, vaikas yra Lietuvos Respublikos pilietis, nesvarbu, ar jis gimė Lietuvos Respublikos teritorijoje, ar už jos ribų. Vaiko pilietybė nustatoma tėvų susitarimu.

Kreipiantis dėl vaiko pilietybės pateikiama:

- *tėvų (vieno iš tėvų) rašytinis laisvos formos prašymas;*
- *civilinės metrikacijos įstaigoje Lietuvoje arba konsulinės įstaigos užsienyje išduotas vaiko gimimo liudijimas arba jo nuorašas;*
- *jei vaikas turi kitos valstybės pilietybę – turimą pilietybę patvirtinantis dokumentas arba jo nuorašas;*
- *tėvų pilietybę patvirtinantys dokumentai arba jų nuorašai;*
- *tėvų teisinį statusą kitoje šalyje patvirtinantys dokumentai arba jų nuorašai (jei šeima gyvena kitoje šalyje).*

Kitose valstybėse išduoti dokumentai, prašymai, dokumentų nuorašai turi būti išversti į lietuvių kalbą ir legalizuoti, o jų kopijos – patvirtintos teisės aktų nustatyta tvarka (daugiau apie tai – šio leidinio skyriuje „Dokumentų legalizavimas“).

Prašymų dėl pilietybės pateikimo tvarka

Asmenys, nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje, prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės, teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę įgyvendinimo, dėl vaikų pilietybės kartu su atitinkamais dokumentais **pateikia gyvenamosios vietos migracijos tarnybai.**

Asmenys, nuolat gyvenantys užsienyje, prašymus dėl Lietuvos Respublikos pilietybės, teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo ar įgyvendinimo, dėl vaikų pilietybės kartu su atitinkamais dokumentais **pateikia Migracijos departamentui** (Vilnius, Šventaragio g. 2) arba Lietuvos Respublikos diplomatinei atstovybei ar konsulinei įstaigai užsienyje.

1.4. Teisės aktai, naudingos nuorodos, trumpas terminų žodynelis

TEISĖS AKTAI

Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (Žin., 2004, Nr. 73-2539);

Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymas (Žin., 2002, Nr. 95-4087);

Dokumentų vizai gauti pateikimo, vizos išdavimo bei panaikinimo, konsultavimosi, kelionių organizatorių ir kelionių agentūrų akreditavimo ir kvietimo užsieniečiui laikinai atvykti į Lietuvos Respubliką tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2009-03-17 įsakymu Nr. 1V-109/V-51 (Žin., 2009, Nr. 36-1392);

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro ir Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministro 2004-09-02 įsakymu Nr. 1V-278/V-110 patvirtintas valstybių, kurių piliečiams arba asmenims, kurie nėra šių valstybių piliečiai, bet turi tų valstybių kompetentingų institucijų išduotus kelionės dokumentus, taikomas oro uosto tranzitinės vizos režimas, sąrašas (Žin., 2004, Nr. 136-4960);

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2004-09-14 įsakymu Nr. 1V-292 patvirtintas Lietuvos Respublikos valstybės institucijų ir įstaigų, kuriose užsieniečiams yra išduodamos vizos, sąrašas (Žin., 2004, Nr. 140-5130, Nr. 140-5130; 2005, Nr. 14-438, Nr. 60-2141; 2006, Nr. 31-1099, Nr. 42-1541; 2007, Nr. 66-2585; 2008, Nr. 33-1209, Nr. 98-3805).

I. Trečiųjų šalių piliečių atvykimas: vizos, leidimai gyventi

NAUDINGOS NUORODOS

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, Konsulinis departamentas
Vilnius, J. Tumo-Vaižganto g. 2,
Tel.: (8 5) 236 2400; (8 5) 236 2444,
www.urm.lt;

Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos
Vilnius, Sapiegos g. 1,
Tel.: (8 5) 271 7112; (8 5) 271 7194; (8 5) 271 8603; (8 5) 271 8619; 2;
Faks.: (8 5) 271 8612; (8 5) 271 8210.
www.migracija.lt;

Lietuvos Respublikos teisės portalas
www.infolex.lt;

Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Migracijos valdyba
Vilnius, Naugarduko g. 100,
Tel. (8 5) 271 6444;

Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Migracijos skyrius
Kaunas, Chemijos pr. 4 b,
Tel.: (8 37) 303 256; (8 37) 303 247; (8 37) 303 252;

Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato Migracijos skyrius
Klaipėda, Taikos pr. 63,
Tel.: (8 46) 354 626; (8 46) 354 684;

Šiaulių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Migracijos skyrius
Šiauliai, Aušros al. 19,
Tel. (8 41) 397 686;

Alytaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Migracijos skyrius
Alytus, Jotvingių g. 8,
Tel. (8 315) 55 600;

Marijampolės apskrities vyriausiojo policijos komisariato Migracijos skyrius
Marijampolė, J. Basanavičiaus a. 2,
Tel. (8 343) 24 455;

Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato Migracijos skyrius
Panevėžys, K. Binkio g. 14,
Tel. (8 45) 503 027;

Tauragės apskrities vyriausiojo policijos komisariato Migracijos skyrius
Tauragė, Gedimino g. 17,
Tel. (8 446) 354 624;

Telšių apskrities vyriausiojo policijos komisariato Migracijos skyrius
Telšiai, Respublikos g. 55,
Tel. (8 444) 72 416;

Utenos apskrities vyriausiojo policijos komisariato Migracijos skyrius
Utena, Maironio g. 4,
Tel. (8 389) 64 328.

TRUMPAS TERMINŲ ŽODYNĖLIS

Lietuvių k.	Rusų k.	Anglų k.
Viza	Виза	Visa
Leidimas laikinai gyventi	Разрешение на временное проживание	Temporary residence permit
Leidimas nuolat gyventi	Разрешение на постоянное проживание	Permanent residence permit
Pilietybė	Гражданство	Nationality / Citizenship
Galiojantis kelionės dokumentas	Действительный проездной документ	Valid travel document
Dokumentų legalizavimas	Легализация документов	Legalisation of documents
Gyvenamosios vietos deklaravimas	Декларирование места жительства	Declaration of a place of residence
Laisvos formos prašymas	Ходатайство в свободной форме	Free-form request
Lietuvių kalbos egzaminas	Экзамен по литовскому языку	Examination of the Lithuanian language
Konstitucijos pagrindų egzaminas	Экзамен по основам Конституции	Examination of the fundamentals of the Constitution
Leidimas dirbti	Разрешение на занятие трудовой деятельностью	Work permit

2. Šeimų susijungimas/ santuokos su trečiųjų šalių piliečiais

- 2.1. Šeimos susijungimo procedūra (atvykstant į Lietuvą pas trečiųjų šalių pilietį) 37
- 2.2. Šeimos susijungimo procedūra (sudarius santuoką su Lietuvos Respublikos piliečiu) 40
- 2.3. Trečiųjų šalių piliečių santuoka Lietuvos Respublikoje 42
- 2.4. Teisės aktai, naudingos nuorodos, trumpas terminų žodynėlis 44

„Šeimos susijungimas yra būtinas, kad būtų galimas šeimos gyvenimas. Jis padeda kurti sociokultūrinį stabilumą, palengvinantį trečiųjų šalių piliečių integraciją valstybėje narėje, o tai padeda siekti ekonominės ir socialinės sanglaudos, vieno iš pagrindinių sutartyje nurodytų Bendrijos tikslų“.

Tarybos direktyva 2003/86/EB, 2003 m. rugsėjo 22 d. Dėl teisės į šeimos susijungimą

Į klausimą, kaip šeiminių aplinkybės veikia migraciją, galima atsakyti remiantis skirtingais aspektais. Pirmiausia, dažna migravimo priežastimi tampa Lietuvos Respublikos piliečio santuoka, sudaryta su užsienio valstybės piliečiu. Neretai trečiųjų šalių piliečiai, legaliai gyvenantys ir dirbantys Lietuvoje, čia atsiveža ir savo šeimos narius. Šeimos narių atvykimas gyventi į Lietuvą ir vadinamas šeimų susijungimu.

Šiame skyriuje informacija pateikiama atsižvelgiant į priežastis, dėl kurių atvykstama gyventi į Lietuvą. Dažniausiai atvykstama:

- **pas sutuoktinį** (trečiosios šalies pilietį), šiuo metu dėl įvairių priežasčių gyvenantį Lietuvoje (2.1.) arba
- **sudarius santuoką su Lietuvos Respublikos piliečiu (2.2.)**

Neretai teirujamasi ir apie **santuokos sudarymą Lietuvoje (2.3)**. Skyriaus pabaigoje pateikiama informacija apie teisės aktus bei trumpas terminų žodynelis (2.4.).

Statistiniai duomenys rodo, kad kasmet daugėja lietuvių santuokų su užsieniečiais (2008 m. Lietuvoje buvo sudarytos 3157 santuokos su užsieniečiais).

Šeimos susijungimas pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus – tai Lietuvoje teisėtai gyvenančio užsieniečio, kuris nėra ES valstybės narės pilietis, šeimos narių atvykimas ir gyvenimas Lietuvos Respublikoje, kad būtų išsaugota šeima, nepaisant to, ar šeimos santykiai atsirado prieš atvykstant užsieniečiui, ar jam atvykus.

II. Šeimos susijungimas/ santuokos su trečiųjų šalių piliečiais

Šeimos nariai – tai:

- **sutuoktinis arba asmuo, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis;**
- **vaikai (įvaikiai) iki 18 metų, įskaitant sutuoktinio arba asmens, su kuriuo sudaryta registruotos partnerystės sutartis, vaikus iki 18 metų, jeigu jie nesudarę santuokos ir yra priklausomi nuo tėvų;**
- **pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiai¹, kurie išlaikomi ne mažiau kaip vienerius metus ir negali pasinaudoti kitų šeimos narių, gyvenančių užsienio valstybėje, parama.**

Atvykti į Lietuvą šeimos susijungimo pagrindu gali:

- **užsieniečiai, kurių vaikai yra Lietuvos Respublikos piliečiai ir gyvena Lietuvoje;**
- **nepilnamečiai užsieniečiai, kurių tėvai gyvena Lietuvoje, turėdami leidimus gyventi;**
- **užsieniečiai, kurių tėvai yra Lietuvos Respublikos piliečiai ir gyvena Lietuvoje;**
- **užsieniečiai, turintys leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičių;**
- **užsieniečiai, kurių tėvai yra nedarbingi dėl senatvės ar neįgalumo, gyvena Lietuvos Respublikoje ir turi leidimą čia gyventi nuolat.**

Lietuvoje kasmet daugėja Lietuvos piliečių santuokų su trečiųjų šalių piliečiais, tačiau atskiro įstatymo šioms šeimų susijungimo atvejams nėra – vadovaujamosi tuo pačiu įstatymu „Dėl užsieniečių teisinės padėties“. Šiuo metu Lietuvoje nėra specialių teisės aktų reguliuojančių šeimų imigraciją.

2009 m. sausio-birželio mėn. į Migracijos departamentą su prašymu išduoti leidimą laikinai gyventi kreipėsi 2209 užsieniečiai, norintys atvykti į Lietuvos Respubliką šeimų susijungimo pagrindu. Iš jų:

- **1450 – Lietuvos piliečių arba užsieniečių, turinčių leidimą gyventi Lietuvoje (norinčių atsivežti sutuoktinius arba registruotus partnerius);**
- **376 užsieniečiai, kurių vaikai yra Lietuvos Respublikos piliečiai ir gyvena Lietuvoje;**
- **214 nepilnamečių užsieniečių, kurių tėvai gyvena Lietuvoje, turėdami leidimus gyventi;**
- **152 užsieniečiai, kurių tėvai yra Lietuvos Respublikos piliečiai ir gyvena Lietuvoje;**
- **11 užsieniečių, turinčių leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičių;**
- **6 užsieniečiai, kurių tėvai yra nedarbingi dėl senatvės ar neįgalumo, gyvena Lietuvos Respublikoje ir turi leidimą čia gyventi nuolat.**

2.1. Šeimos susijungimo procedūra (atvykstant į Lietuvą pas trečiosios šalies pilietį)

Šeimos narių atvykimas gyventi pas trečiosios šalies pilietį, šiuo metu legaliai gyvenantį Lietuvoje, nėra paprastas.

Taisyklė

Užsienietis, pas kurį nori atvykti šeimos nariai, turi:

- **būti pragyvenęs Lietuvos Respublikoje pastaruosius 2 metus;**
- **turėti 1 metus arba ilgesnį laiką galiojantį leidimą laikinai gyventi;**
- **turėti pagrįstas perspektyvas įgyti teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.**

¹ Tiesioji giminystės linija yra tarp protėvio ir palikuonių (proseneliai, seneliai, tėvai, vaikai, vaikaičiai, provaikaičiai ir t. t.). Giminytė, einanti iš palikuonio į protėvį, yra tiesioji aukštutinė giminystės linija (vaikaičiai, vaikai, tėvai, seneliai ir t. t.). LR civilinio kodekso Trečioji knyga (šeimos teisė) 3.132 straipsnis.

II. Šeimos susijungimas / santuokos su trečiųjų šalių piliečiais

Išimtis

Reikalavimas būti išgyvenusiam Lietuvoje 2 metus netaikomas, kai šeimos nariai atvyksta pas užsienietį, kuris:

- turi leidimą laikinai gyventi, išduotą tuo pagrindu, jog ketina atlikti mokslinius tyrimus ir (arba) eksperimentinės plėtros darbus kaip tyrėjas pagal darbo sutartį, sudarytą su Lietuvos Respublikoje įregistruota mokslinių tyrimų įstaiga;
- atlieka aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, už kurį leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiu gaunamas mėnesinis darbo užmokeskis yra ne mažesnis kaip 3 paskutiniai paskelbti šalies ūkio vidutiniai mėnesiniai darbo užmokesčiai;
- yra atvykęs dėstyti ar stažuoti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijose pagal Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis arba pagal Europos Sąjungos akademinį mainų su trečiosiomis valstybėmis programą;
- tiesiogiai dalyvaudamas valstybei svarbiuose projektuose yra investavęs Lietuvos Respublikoje nuosavą, skolintą ar patikėjimo teise valdomą ir naudojamą turtą.

Kai užsienietis atvyksta šeimos susijungimo pagrindu, kviečiantysis trečiosios šalies pilietis, legaliai esantis Lietuvos Respublikoje, turi būti deklaruojęs gyvenamąją vietą Lietuvoje.

Šeimos susijungimo procedūra vykdoma per Lietuvos diplomatinės ir konsulinės atstovybės užsienyje, o sprendimą priima Migracijos departamentas.

Susijungimo tvarka

Užsienietis, norintis gauti leidimą laikinai gyventi šeimos susijungimo atveju, konsulinei įstaigai asmeniškai kartu su prašymu išduoti (pakeisti) leidimą turi pateikti šiuos toliau išvardytus dokumentus:

- galiojantį kelionės dokumentą (pasą) bei jo kopiją;
- vieną nuotrauką (35 x 45 mm);

- dokumentą, patvirtinantį, kad turi pakankamai lėšų ir (ar) gauna reguliarių pajamų, kurios yra ne mažesnės negu: užsieniečiui, neturinčiam 18 metų, – 0,5 MMA; kitiems užsieniečiams – 1 MMA²;
- dokumentą, patvirtinantį, kad Lietuvos Respublikoje turi gyvenamąją patalpą nuosavybės teise arba naudojasi gyvenamąją patalpą nuomos ar panaudos pagrindais;
- sveikatos draudimą patvirtinantį dokumentą, galiojantį užsieniečio buvimo Lietuvos Respublikoje laikotarpiu, bei jo kopiją;
- konsulinį mokesį už dokumentų dėl leidimo gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo priėmimą ir perdavimą;
- giminystės ryšį su Lietuvos piliečiu ar Lietuvoje gyvenančiu užsieniečiu patvirtinančius dokumentus (santuokos / gimimo liudijimą; sutuoktinio ar vaiko pasą).

SVARBU! Ne lietuvių kalba pateikiami dokumentai turi būti išversti į lietuvių kalbą.

Trukmė. Sprendimas turi būti priimtas per 6 mėnesius, tačiau numatyta galimybė šį terminą pratęsti dar iki 3 mėnesių atsižvelgiant į prašymo nagrinėjimo sudėtingumą.

Išduoto leidimo laikinai gyventi Lietuvoje galiojimas. Užsieniečiui šeimos susijungimo atveju leidimas laikinai gyventi išduodamas tokiam pat laikotarpiui kaip ir užsieniečiui, pas kurį atvykstama gyventi.

Šeimos narių darbas Lietuvoje. Atvykę šeimos susijungimo pagrindu trečiųjų šalių piliečiai gali dirbti Lietuvoje – leidimas dirbti jiems nereikalingas (Užsieniečių teisinės padėties įstatymo 40 str. ir 58 str.).

Šeimos narių mokslas Lietuvoje. Visiems užsieniečių vaikams, turintiems teisę gyventi Lietuvoje, užtikrinama galimybė ugdyti vaikus ikimokyklinio ugdymo įstaigose bei įgyti pradinį ir bendrąjį išsilavinimą. Daugiau informacijos apie švietimo paslaugas – šio leidinio skyriuje „Švietimo paslaugos“.

² (2009 m. nustatytas dydis yra 800 Lt/mėn. – suaugusiam, 400 Lt/mėn. – vaikui).

2.2. Šeimos susijungimo procedūra (sudarius santuoką su Lietuvos Respublikos piliečiu)

Lietuvos Respublikos pilietis santuoką su trečiosios šalies piliečiu gali sudaryti:

- Lietuvoje;
- užsienio valstybėje.

Sudarius santuoką Lietuvoje, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad leidimas laikinai gyventi Lietuvoje bus išduodamas bendra tvarka (daugiau informacijos – šio leidinio skyriuje „Atvykimas ir gyvenimas Lietuvoje“).

Leidimas gyventi Lietuvoje, kai atvykstama pas sutuoktinį – Lietuvos Respublikos pilietį, dažniausiai bus išduodamas **1 metams**, bet leidimo išdavimo procedūra gali užtrukti iki pusės metų.

Trečiųjų šalių piliečiams, susituokusiems su Lietuvos Respublikos piliečiais, dažniausiai kyla šių problemų:

- kai į Lietuvą sudaryti santuokos trečiosios šalies pilietis atvyksta su viza, čia gali pasilikti tiek, kiek galioja viza. Atvykus iš šalių, kurios sudariusios sutartį su Lietuvos Respublika dėl bevizio režimo, Lietuvoje galima būti iki 90 dienų. Sudarius santuoką bei padavus dokumentus dėl leidimo gyventi Lietuvoje, dažniausiai baigiasi vizos galiojimo laikotarpis, todėl trečiosios šalies piliečiui tenka išvykti iš Lietuvos;
- prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje pateikimas **nesuteikia** teisės užsieniečiui būti Lietuvos Respublikos teritorijoje, iki bus išnagrinėtas jo **prašymas išduoti leidimą gyventi ir priimtas sprendimas**;
- pažeidę įstatymus būna įpareigojami išvykti, jei nevykdo – deportuojami. Vėliau gali būti atsisakyta išduoti leidimą gyventi Lietuvoje;
- jei trečiosios šalies pilietė sudaro santuoką su Lietuvos Respublikos piliečiu ir laukiasi vaiko, privalomuoju sveikatos draudimu apsidrausti ji negalės, jei nėra / nebuvo teisėtai dirbusi Lietuvoje. Visas su nėštumo laikotarpiu bei gimdymu susijusias medicines paslaugas ji turės apsimokėti pati;

- pagrindine kliūtimi įsidarbinant Lietuvoje trečiųjų šalių piliečiams tampa lietuvių kalbos žinių trūkumas. Lietuvos Respublikos įstatymai nedraudžia užsienio šalių piliečiams įsidarbinti Lietuvoje, tačiau jiems, kaip ir visiems kitiems Lietuvoje gyvenantiems asmenims, pretenduojantiems į tam tikras darbo vietas, daugeliu atvejų keliami tokie reikalavimai kaip valstybinės kalbos mokėjimas.

Santuoką su Lietuvos Respublikos piliečiu sudarius užsienyje, santuoka turi būti įtraukta į apskaitą ir Lietuvoje. Lietuvos Respublikos pilietis, įregistravęs santuoką užsienyje, **privalo** kreiptis į savo gyvenamosios vietos Lietuvoje civilinės metrikacijos įstaigą dėl santuokos įtraukimo į apskaitą. Jei sutuoktinis gyvenamosios vietos Lietuvoje neturi, užsienyje sudaryta santuoka į apskaitą gali būti įtraukta paskutinės gyvenamosios vietos arba Vilniaus miesto civilinės metrikacijos įstaigoje. Kreipiantis dėl santuokos įtraukimo į apskaitą Lietuvoje, civilinės metrikacijos įstaigai reikia pateikti:

- 1) *užsienio valstybės institucijos išduotą santuokos liudijimą,*
- 2) *ištuokos liudijimą, jei sutuoktinis anksčiau buvo sudaręs santuoką, arba buvusio sutuoktinio mirties liudijimą, jeigu sutuoktinis yra našlys.*

Taip pat reikia nepamiršti, kad visi užsienio valstybių išduoti dokumentai (santuokos liudijimai), pateikiant juos Lietuvoje, turi būti legalizuoti.

Įtraukus užsienyje sudarytą santuoką į apskaitą Lietuvoje, sutuoktiniams išduodamas lietuviškas santuokos liudijimas, o santuokos sudarymo pradžia laikoma data, kada santuoka buvo sudaryta užsienyje ir kurios sudarymo data nurodyta užsienio valstybės išduotame santuokos liudijime.

2.3. Trečiųjų šalių piliečių santuoka Lietuvos Respublikoje

Užsienio valstybių piliečių santuoka registruojama bendra tvarka. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje nustatyta, kad šeima yra valstybės ir visuomenės pagrindas. Pagrindinis juridinis pagrindas šeimos santykiams atsirasti yra santuoka.

Lietuvoje pripažįstamos:

- **civiline tvarka sudarytos santuokos bei**
- **bažnyčios (konfesijų) nustatyta tvarka sudarytos santuokos.**

Bažnytinėms santuokoms keliamos tokios pat santuokos sudarymo sąlygos kaip ir civilinėms, t. y. draudžiama tuoktis tos pačios lyties asmenims, pažeisti monogamijos principą, santuoka turi būti sudaroma laisva valia bei tarp veiksmingų asmenų, sulaukusių aštuoniolikos metų. Be šių sąlygų, bažnytinė tvarka sudaromoms santuokoms keliami papildomi reikalavimai: santuoka turi būti sudaryta Lietuvos Respublikoje įregistruotos religinės organizacijos kanonų nustatyta procedūra bei įtraukta į santuokų apskaitą civilinės metrikacijos įstaigoje.

Pagal Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymą, valstybė pripažįsta šių tradicinių Lietuvoje egzistuojančių religinių bendruomenių ir bendrijų registruotas santuokas:

lotynų apeigų katalikų,
graikų apeigų katalikų,
evangelikų liuteronų,
evangelikų reformatų,
ortodoksų (stačiatikių),
sentikių,
judėjų,
musulmonų sunitų ir
karaimų.

Lietuvos Respublikoje bažnyčios (konfesijų) nustatyta tvarka sudaryta santuoka įtraukiama į apskaitą santuokos sudarymo bažnyčios buvimo vietos civilinės metrikacijos įstaigoje įrašant santuokos sudarymo įrašą ir išduodant santuokos liudijimą³.

Bažnyčios (konfesijų) nustatyta tvarka sudarytą santuoką įtraukiant į apskaitą turi būti pateikiami:

- *bažnytinis santuokos dokumentas;*
- *bažnyčios (konfesijos), išskyrus katalikų bažnyčią, įgaliojimas;*
- *ištuokos liudijimas, jei sutuoktinis anksčiau buvo sudaręs santuoką, arba buvusio sutuoktinio mirties liudijimas, jeigu sutuoktinis yra našlys, kai šie duomenys nėra įtraukti į Gyventojų registro duomenų centrinę bazę.*

SVARBU! Civilinės metrikacijos įstaiga įtraukia į apskaitą tik tas santuokas, kurios bažnyčios (konfesijų) nustatyta tvarka sudarytos laikantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.12-3.17 straipsniuose nustatytą santuokos sudarymo sąlygų.

Užsienio valstybės pilietis, Lietuvos Respublikoje paduodamas prašymą įregistruoti santuoką, privalo pateikti:

- *galiojantį pasą;*
- *gimimo liudijimą;*
- *ištuokos liudijimą (jei išsituokęs asmuo) ar sutuoktinio mirties liudijimą (jei yra našlys);*
- *savo valstybės kompetentingos įstaigos išduotą dokumentą, patvirtinantį, kad jo santuokai sudaryti nėra kliūčių;*
- *valstybės rinkliavos kvitą.*

Šie dokumentai (išskyrus pasą ir rinkliavos kvitus) turi būti išversti į lietuvių kalbą ir nustatyta tvarka legalizuoti, jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys nenumato kitaip.

Dėl dokumentų legalizavimo užsienietis turi kreiptis į savo valstybės kompetentingą instituciją.

³ Katalikų bažnyčioje susituokę jaunavedžiai civilinės metrikacijos įstaigai turi pateikti Lietuvos Vyskupų konferencijos patvirtintos formos santuokos liudijimą, išduodamą bažnyčioje, asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus bei kvitą, patvirtinantį apie valstybinės rinkliavos sumokėjimą.

2.4. Teisės aktai, naudingos nuorodos, trumpas terminų žodynėlis

TEISĖS AKTAI

2004-04-29 įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206, www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=232378;

Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ aktuali redakcija, 2009-07-22, Nr. IX-2206, www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=350564;

Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo ĮSTATYMAS. Civilinis KODEKSAS, Nr. VIII-1864, 2000-07-18, www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=107687;

Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinio kodekso aktuali redakcija, Nr. VIII-1864, 2009-07-21, www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=350494.

TRUMPAS TERMINŲ ŽODYNĖLIS

Lietuvių k.	Rusų k.	Anglų k.
Šeimos susijungimas	Воссоединение семьи	Family reunion
Šeimos nariai	Члены семьи	Family members
Sutuoktinis	Супруг /-а	spouse
Vaikai	Дети	children
Įvaikiai	Усыновленные дети	adopted children
Partnerystės sutartis	Договор о партнерстве	Partnership contract
Santuokos registravimas	Регистрация брака	Registration of marriage
Giminaičiai	Родственники	relatives
Dokumentų legalizavimas	Легализация документов	Legalisation of documents

3. Trečiųjų šalių piliečių darbas Lietuvos Respublikoje

- 3.1. Informacija trečiųjų šalių piliečiams, ketinantiems atvykti į Lietuvą dirbti 49
  - 3.1.1. Leidimo dirbti išdavimo procedūra 50
  - 3.1.2. Supaprastinta trečiųjų šalių piliečių įdarbinimo procedūra 52
- 3.2. Trečiųjų šalių piliečių, turinčių leidimus laikinai arba nuolat gyventi Lietuvoje darbas 54
- 3.3. Ką turi žinoti dirbti į Lietuvą atvykstantys trečiųjų šalių piliečiai 56
- 3.4. Teisės aktai, naudingos nuorodos, trumpas terminų žodynėlis 60

„Užimtumas yra pagrindinis integracijos proceso elementas, esminė sąlyga imigrantų dalyvavimui, jų indėliui į priimančiąją visuomenę ir siekiant, kad šis įnašas būtų aiškiai matomas.“

Bruselis, 1.9.2005. KOM (2005) 389 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI. Bendra integracijos darbotvarkė. Trečiųjų šalių piliečių integracijos Europos Sąjungoje programa

2004 m. (Lietuvos įstojimo į ES metai) trečiųjų šalių piliečių, atvykusių dirbti į Lietuvą, dalis bendrame užsieniečių sraute sudarė 21 proc. (1200 asmenų);

2008 m. šis rodiklis pasiekė net 59 proc. (9 277 asmenys).

Trečiųjų šalių piliečiams, norintiems dirbti Lietuvos Respublikoje, taikomi skirtingi reikalavimai, atsižvelgiant į jų atvykimo tikslą bei turimus leidimus gyventi.

Bendra taisyklė

Užsieniečiai, ketinantys atvykti į Lietuvą dirbti, privalo turėti leidimą dirbti Lietuvoje bei gauti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje.

Išimtys, kai leidimo dirbti nereikia:

- 1) Užsieniečiams, turintiems **leidimą nuolat gyventi Lietuvoje, leidimo dirbti nereikia** ir ieškodami darbo bei įsidarbindami jie gali naudotis tomis pačiomis paslaugomis bei sąlygomis kaip ir Lietuvos Respublikos piliečiai;
- 2) Užsieniečiai, turintys leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (**išduotą kitais nei darbo pagrindais**), nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti taip pat yra atleidžiami, jei:
  - užsienietis išsaugojo teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę;
  - užsienietis yra lietuvių kilmės asmuo;
  - yra šeimos susijungimo atvejis¹;
  - užsieniečiui yra nustatyta globa (rūpyba) arba jis yra paskirtas globėju (rūpintoju).
- 3) **Leidimo dirbti taip pat nereikia** tiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra:
  - įmonės savininkai arba bendraturčiai²;
  - įmonės vadovai arba įgaliotieji atstovai;
  - vykdo derybas (ne ilgiau kaip 3 mėnesius per metus);
  - vykdo bendras su užsienio valstybėmis vyriausybines programas;
  - yra profesionalūs sportininkai, sudarę sporto veiklos sutartį;
  - atlieka mokslinius tyrimus arba ketina dirbti pedagoginį darbą mokslo ir studijų institucijose;
  - atvyksta dirbti kaip stažuotojai ne ilgiau kaip 3 mėnesiams per metus;
  - yra su Lietuvos valstybės vėliava tarptautiniais maršrutais plaukiojančio laivo įgulos nariai;
  - yra tradicinės religinės bendruomenės nariai.

Šiame skyriuje pateikiama informacija atsižvelgiant į dažniausiai tiek migrantų, tiek darbdavių užduodamus klausimus, taip pat akcentuojant svarbiausius dalykus, žinotinus trečiųjų šalių piliečiams, ketinantiems dirbti Lietuvoje. Skyriuje pateikiama: **informacija trečiųjų šalių piliečiams, ketinantiems atvykti į Lietuvą dirbti**: leidimo dirbti išdavimo procedūra, supaprastinta trečiųjų šalių piliečių įdarbinimo procedūra (3.1); **trečiųjų šalių piliečių, turinčių leidimus laikinai³ arba nuolat gyventi Lietuvoje, darbas (3.2) bei informacija, ką turi žinoti dirbti į Lietuvą atvykstantys trečiųjų šalių piliečiai (3.3)**. Skyriaus pabaigoje pateikiamas pagrindinių teisės aktų, naudingų nuorodų sąrašas ir trumpas terminų žodynelis (3.4).

3.1. Informacija trečiųjų šalių piliečiams, ketinantiems atvykti į Lietuvą dirbti

Trečiųjų šalių piliečiai, norintys atvykti dirbti, prieš atvykdami į Lietuvą turi pasirūpinti leidimais dirbti.

Lietuvos migracijos politikoje taikomas trūkstemų darbuotojų atrankos modelis, kai nustatomos sritys arba profesijos ir darbdaviai gali rinktis tik trūkstemų sričių darbuotojus. Tai reiškia, kad **trečiosios šalies pilietis, norėdamas įsidarbinti Lietuvoje, pats to padaryti negali: už jį tai turi atlikti darbdavys, kuris yra Lietuvoje ir kuriam reikia darbo jėgos**.

Leidimą dirbti užsieniečiui išduoda ir panaikina Lietuvos darbo birža prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (adresas: Geležinio Vilko g. 3A, Vilnius, www.lbd.lt). Leidimas dirbti užsieniečiui išduodamas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos darbo rinkos poreikius ir gali būti išduotas, jeigu Lietuvoje nėra specialisto, atitinkančio darbdavio keliamus kvalifikacinius reikalavimus.

Užsienietis gali būti įdarbintas Lietuvos Respublikoje šiais pagrindais:

- pagal darbo sutartį;
- kai yra atsiųstas laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką (kai jo nuolatinė darbo vieta yra užsienyje).

Užsieniečių įdarbinimo procedūra Lietuvoje susideda iš:

- leidimo dirbti išdavimo;
- leidimo gyventi išdavimo.

¹ Šeimos susijungimas – Lietuvos Respublikoje teisėtai gyvenančio užsieniečio, kuris nėra ES pilietis, šeimos narių atvykimas ir gyvenimas Lietuvos Respublikoje, kad būtų išsaugota šeima, nepaisant to, ar šeimos santykiai atsirado prieš atvykstant užsieniečiui, ar jam atvykus.

² Užsieniečiui leidimas laikinai gyventi mūsų šalyje gali būti išduotas tik tada, jeigu užsieniečio turimo įmonės įstatinio kapitalo dalies nominalioji vertė sudaro ne mažiau kaip 50 tūkstančių litų ir užsieniečio buvimas Lietuvos Respublikoje būtinas siekiant įmonės tikslų ir vykdančią veiklą. Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ pakeitimas įsigaliojo nuo 2009 m. rugpjūčio 4 d.

³ Trečiųjų šalių piliečiams leidimo dirbti nereikia, jei leidimas laikinai gyventi yra išduotas kitais nei darbo pagrindais.

Konsultuojant trečiųjų šalių piliečius įsidarbinimo Lietuvoje klausimais labai svarbu akcentuoti, kad:

- Užsienietis, ketinantis atvykti ir dirbti Lietuvos Respublikoje, prieš atvykdamas privalo gauti leidimą dirbti Lietuvos Respublikoje;
- Leidimas dirbti išduodamas tik darbui konkrečioje bendrovėje, kuri nurodyta leidime. Norint keisti darbovietę, reikia gauti naują leidimą dirbti pagal tą pačią procedūrą (dažniausiai tenka išvykti iš Lietuvos);
- Vienu metu gali būti išduodamas tik vienas leidimas dirbti;
- Leidimas dirbti ne ES šalies piliečiui nėra vienintelė jo teisėto įdarbinimo Lietuvos Respublikoje sąlyga – greta leidimo dirbti, jis privalo gauti ir leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje.

3.1.1. Leidimo dirbti išdavimo procedūra

Užsieniečių įdarbinimo tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009-08-14 įsakymu Nr. A1-500 patvirtintas Leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašas.

Užsieniečio (trečiųjų šalių piliečio) darbuotojo atvykimą į Lietuvą **inicijuoja darbdavys**. Jis turi kreiptis į teritorinę darbo biržą, kur:

- įregistruoja laisvą darbo vietą (prieš mėnesį iki prašymo pateikimo);
- pateikia prašymą išduoti leidimą dirbti (pagal darbo sutartį arba komandiruotiems asmenims).

Darbo birža išduoda leidimą dirbti Lietuvoje **konkrečiam atitinkamos profesijos užsieniečiui**, jeigu į šią darbo vietą nerandama Lietuvos arba ES piliečio.

Leidimo dirbti išdavimo terminai / sąlygos

Užsieniečio, **darbinamo pagal darbo sutartį**, prašymas išduoti leidimą dirbti turi būti išnagrinėtas **ne vėliau kaip per 2 mėnesius**.

Prašymas išduoti leidimą dirbti **aukštos kvalifikacijos darbuotojams⁴** turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip **per 1 mėnesį** nuo prašymo užregistravimo teritorinėje darbo biržoje.

Komandiruojamą užsieniečio prašymas išduoti leidimą turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip **per 1 mėnesį** nuo prašymo užregistravimo teritorinėje darbo biržoje.

Leidimas dirbti užsieniečiui gali būti **išduodamas iki 2 metų laikotarpiui**, nurodant darbą (pareigas) ir įmonę, įstaigą ar organizaciją, kurioje užsienietis dirbs; dažniausiai leidimas dirbti išduodamas 1 metams.

Leidimo dirbti galiojimo pratęsimas

Pratęsiant leidimo galiojimo laiką visais atvejais jis negali būti ilgesnis nei 2 metai (iš viso).

Leidimas dirbti užsieniečiui panaikinamas šiais atvejais:

- leidimą dirbti užsienietis gavo apgaulės būdu;
- nutraukta darbo sutartis;
- nutrūksta darbo santykiai su užsienyje esančiu darbdaviu, kuris buvo atsiuntęs užsienietį laikinai dirbti į Lietuvos Respubliką.

SVARBU! Gavęs leidimą dirbti, užsienietis privalo gauti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje. Pagal šiuo metu galiojančią tvarką užsienietis, pateikdamas prašymą dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, su kitais dokumentais privalo pateikti Lietuvos darbo biržos išduotą leidimą dirbti Lietuvoje ir darbo sutartį su įmone, kurioje ketina dirbti. Įstatymas „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustato, kad prašymas dėl leidimo turi būti išnagrinėtas **ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo jo pateikimo dienos**. To reikia, kad būtų patikrinta, ar užsienietis atitinka minėtame įstatyme nustatytas sąlygas ir reikalavimus, ar jis nekelia grėsmės valstybės saugumui ir viešajai tvarkai.

⁴ Nurodyti Tarptautinio standartinio profesijų klasifikatoriaus (ISCO-88) 1 pagrindinės grupės 12-13 pogrupyje ir 2 pagrindinėje grupėje.

Tikrinimą atlieka Lietuvos ir tarptautinės institucijos (Europolas, Interpolas) bei atitinkamos visų Šengeno erdvės narių institucijos. Tik gavus reikiamą informaciją galima atlikti visas procedūras ir priimti sprendimą išduoti / neišduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje. **Leidimas laikinai gyventi galioja 1 metus, o vėliau, jeigu yra teisėtas pagrindas, gali būti keičiamas.**

Daugiau apie leidimus gyventi Lietuvoje – šio leidinio skyriuje „Atvykimas ir gyvenimas Lietuvoje“.

PASTABA. Užsieniečių įdarbinimo procedūra Lietuvoje, susidedanti iš leidimo dirbti išdavimo bei leidimo gyventi išdavimo, **gali užtrukti iki 9 mėnesių.**

3.1.2. Supaprastinta trečiųjų šalių piliečių įdarbinimo procedūra

Atsižvelgdami į darbo rinkos poreikius Migracijos departamentas ir Lietuvos darbo birža, suderinę su Užsienio reikalų ministerijos Konsuliniu departamentu, nustatė **supaprastintą leidimų laikinai gyventi išdavimo tvarką.**

Vadovaujantis Leidimo dirbti užsieniečiui, jam esant Lietuvos Respublikoje, išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašu⁵, **2 kartus per metus yra tvirtinamas profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašas pagal ekonominės veiklos rūšis.**

Tai supaprastina užsieniečių, kurie atvyksta dirbti ir kurių darbas yra minimas trūkstamų profesijų sąrašė, įdarbinimą.

Trečiųjų šalių piliečiui, turinčiam profesiją, kuri įtraukta į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro tvirtinamą trūkstamų profesijų sąrašą, ir pateikusiam prašymą bei dokumentus dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje išdavimo, gali būti išduodama **D viza** (išduodama per 7 darbo dienas). **Ši viza suteikia teisę būti ir dirbti Lietuvoje, kol bus priimtas sprendimas dėl leidimo laikinai gyventi Lietuvoje išdavimo** (procedūra sutrumpėja iki 2 savaičių vietoj įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ numatyto galimo 6 mėnesių laikotarpio).

Taigi užsienietis, gavęs D vizą, gali atvykti į Lietuvą ir pradėti dirbti, dar negavęs leidimo laikinai gyventi Lietuvoje.

PASTABA. Užsieniečių įdarbinimo supaprastinta procedūra, susidedanti iš leidimo dirbti išdavimo bei D vizos gavimo (leidimas gyventi išduodamas jau atvykus į Lietuvą), **gali trukti apie 3 mėnesius.**

Profesijų, kurių darbuotojų trūksta Lietuvos Respublikoje, sąrašas pagal ekonominės veiklos rūšis tvirtinamas ir skelbiamas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro kas pusmetį, atsižvelgiant į darbo rinkos situaciją. Atnaujintą sąrašą galima rasti www.migracija.lt (skyriuje „Vizos“ / D viza).

Nuo 2009 m. rugpjūčio 14 d. įdarbinimo procedūra supaprastinta jūrininkams – patvirtinta įstatymo pataisa, kurioje numatyta, kad šios profesijos atstovams **neberekės gauti darbo leidimų**⁶. Tačiau ne visiems norintiems dirbti trečiųjų šalių piliečiams, o **tik tiems, kurie bus su Lietuvos valstybės vėliava tarptautiniais maršrutais plaukiojančio laivo įgulos nariai.** Jie **krante galės išbūti ne ilgiau kaip 3 mėnesius.** Kitiems trečiųjų šalių piliečiams, norintiems įsidarbinti Lietuvos laivybos kompanijose, kurių pagrindinė veikla vyksta krante, galios tokia pat įsidarbinimo tvarka, kokia buvo.

Pasibaigus / nutraukus darbo sutartį

Apie darbo **sutarties galiojimo termino pasibaigimą** iki sutarties galiojimo pabaigos darbdavys privalo per 7 dienas tai pranešti raštu Lietuvos darbo biržai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Migracijos departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos.

Darbdaviai taip pat turi pasirūpinti, kad iš Lietuvos Respublikos laiku išvyktų užsieniečiai, su kuriais **nutraukiami darbo santykiai**⁷. Darbdavys **privalo nedelsiant apie darbo santykių nutraukimą raštu informuoti Lietuvos darbo biržą, teritorinę migracijos tarnybą, kurios aptarnaujamoje teritorijoje užsienietis yra deklaravęs gyvenamąją vietą, ir Migracijos departamentą.** Pranešime turėtų būti nurodomi užsieniečio asmens duomenys (vardas, pavardė, gimimo data, pilietybė), dokumento, kuris buvo išduotas užsieniečiui, rūšis (leidimas laikinai gyventi, nacionalinė (D) viza ar Šengeno trumpalaikė (C) viza). Pranešimas turi būti pasirašytas įmonės, įstaigos ar organizacijos vadovo arba vadovo funkcijas įgalioto vykdyti asmens.

⁵ Leidimo dirbti užsieniečiui, jam esant Lietuvos Respublikoje, išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašo, patvirtinto socialinės apsaugos ir darbo ministro ir vidaus reikalų ministro 2004-09-28. įsakymu Nr. A1-223 / TV-310 (Žin., 2004, Nr. 149-5435; 2006, Nr. 135-5126), 2.4 punktas.

⁶ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2009-08-14., Nr. A1-500.

⁷ Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 36 straipsnio 2 dalis, kurioje numatyta pareiga darbdaviui nedelsiant pranešti apie darbo sutarties su užsieniečiu, turinčiu leidimą laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, nutraukimą.

3.2. Trečiųjų šalių piliečių, turinčių leidimus laikinai⁸ arba nuolat gyventi Lietuvoje, darbas

Trečiųjų šalių piliečiai, turintys leidimą laikinai arba nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, turi teisę registruotis darbo biržoje kaip ieškantys darbo asmenys, kur jiems gali būti teikiamos tokios pat paslaugos, kaip ir Lietuvos Respublikos piliečiams.

Užsieniečiams teritorinės darbo biržos, teritorinės darbo rinkos mokymo ir konsultavimo tarnybos ir kiti juridiniai ar fiziniai asmenys gali teikti šias nemokamas paslaugas:

- informavimas (ieškantiesiems informacijos apie laisvas darbo vietas, padėti darbo rinkoje ar norintiesiems įgyti paklausių darbo rinkoje profesinių žinių darbo birža suteikia informaciją visais su darbo rinka susijusiais klausimais);
- konsultavimas (asmenims, kuriems sunku konkuruoti darbo rinkoje, nes ilgai nedirbo, neturi profesijos ar trūksta darbo įgūdžių, darbo biržos specialistai pasirenge suteikti konsultavimo paslaugas ir padėti pasirengti konkuruoti darbo rinkoje);
- tarpininkavimas įdarbinant (darbo biržos tarpininkas suteikia informaciją apie laisvas darbo vietas bei pretendentams keliamus reikalavimus, pasiūlo darbą, atitinkantį profesinį pasirengimą, darbinės veiklos praktiką ar gebėjimą atlikti siūlomą darbą, sveikatos būklę, padeda parengti gyvenimo aprašymą (CV), pasirengti pokalbiui su darbdaviu, suprasti šiuolaikinius darbo paieškos būdus ir metodus).

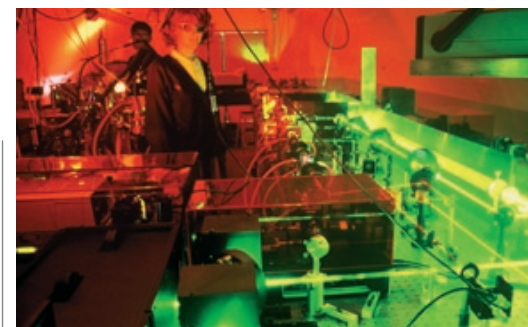
Pageidaujantieji darbo ir informacijos ieškoti savarankiškai, tai gali daryti atvykę į atviro informavimo zonas (Informacijos ir konsultacijų centrą, Darbo centrą, Jaunimo darbo centrą, profesinio informavimo centrus, informavimo zonas, įsteigtas seniūnijų patalpose, mokyklose, bibliotekose ir kitose viešose vietose).

Trečiųjų šalių piliečiai, teisėtai esantys Lietuvoje ir ieškantys darbo, taip pat turi teisę bendra tvarka dalyvauti Lietuvos darbo biržos įgyvendinamose aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse. Jos apima:

- bedarbių ir asmenų, įspėtų apie atleidimą iš darbo, profesinį mokymą;
- bedarbių ir asmenų, įspėtų apie atleidimą iš darbo, neformalų švietimą;
- remiamą įdarbinimą (apima šias priemones: įdarbinimą subsidijuojant, darbo įgūdžių įgijimo rėmimą arba viešuosius darbus);
- Darbo rotaciją (darbo rotacija siekiama bedarbiams suteikti galimybes laikinai įsidarbinti, o darbdaviams - pakeisti darbuotojus jų tikslinių atostogų metu ar kolektyvinėse sutartyse numatytais atvejais).

Tiems trečiųjų šalių piliečiams, kuriems darbo birža negali pasiūlyti darbo, atitinkančio jų profesinį pasirengimą bei sveikatos būklę, ir įspėtiems apie atleidimą iš darbo darbuotojams, įsiregistravusiems darbo biržoje, darbo birža organizuoja profesinį mokymą, siekiant suteikti, keisti arba (ir) ugdyti profesinius gebėjimus. Finansuojamos mokymo programos įgyvendinimo, kelionės, apgyvendinimo, sveikatos patikrinimo išlaidos, o bedarbiams – dar ir mokymo stipendija bei draudimo nuo nelaimingų atsitikimų išlaidos.

Trečiųjų šalių piliečių užimtumo rėmimo individualios veiklos planavimas yra išimtinė teritorinių darbo biržų kompetencija. Dėl šių paslaugų reikia teirautis teritoriniuose darbo biržų padaliniuose.

⁸ Trečiųjų šalių piliečiams leidimo dirbti nereikia, jei leidimas laikinai gyventi išduotas kitais nei darbo pagrindais.

Gerosios praktikos pavyzdžiai (Vokietija)

Vokietijoje, Hamburge, 2008 m. buvo įkurtas Paslaugų migrantams centras, kurio tikslas – padėti migrantams, ketinantiems atidaryti savo įmones (ar neseniai įkūrusiems) ir pradėti nuosavą verslą. Hamburgas – miestas, kuriame daugiau nei 10 procentų visų gyvenančių asmenų sudaro migrantai. Informacija bei patarimai teikiami pagal vadinamąjį keturių etapų pagalbos modelį, pradedant nuo idėjos, jos aptarimo, apsvaistymo, verslo plano sudarymo; pagalba tęsiama 2 metus nuo verslo įkūrimo pradžios. Migrantams teikiamos tiek teisinės konsultacijos, tiek konsultacijos finansiniais klausimais, padedama planuojant biudžetus bei tarpininkaujama nedidelių kreditų gavimo klausimais. Migrantams taip pat organizuojami seminarai jiems aktualiomis temomis, pasitelkiant vertėjus.

2008–2009 m. konsultacinė pagalba suteikta 383 asmenims (daugiau nei 2000 konsultacinių valandų). 45 procentai besikreipusių asmenų jau daugiau nei metus buvo bedarbiai. 2/3 besikreipusiųjų pradėjo savo verslą ir jį tęsia.

Daugiau informacijos – <http://www.asm-hh.de>.

3.3. Ką turi žinoti dirbti į Lietuvą atvykstantys trečiųjų šalių piliečiai

Darbo kodeksas – pagrindinis teisės aktas Lietuvoje, reglamentuojantis kolektyvinius ir individualius darbo santykius visų asmenų, dirbančių Lietuvoje.

Darbuotojų teisės:

- Kiekvienas dirbantis žmogus turi teisę turėti poilsį ir laisvalaikį, taip pat kasmetines mokamas atostogas. Kasmetinių minimalių atostogų trukmė – dvidešimt aštuonios (28) kalendorinės dienos. Darbuotojo pagėdavimu kasmetinės atostogos gali būti suteikiamos dalimis. Viena iš kasmetinių atostogų dalių negali būti trumpesnė kaip keturiolika kalendorinių dienų⁹;

- Darbo laikas negali būti ilgesnis kaip keturiasdešimt (40) valandų per savaitę. Kasdieninė darbo laiko trukmė neturi viršyti aštuonių (8) darbo valandų. Išimtis gali nustatyti įstatymai, Vyriausybės nutarimai ir kolektyvinės sutartys. Maksimalus darbo laikas, įskaitant viršvalandžius, per septynias dienas neturi viršyti keturiasdešimt aštuonių valandų. Naktinis darbo laikas sutrumpinamas viena valanda;
- Darbuotojams suteikiama ne ilgesnė kaip dviejų valandų ir ne trumpesnė kaip pusės valandos pertrauka pailsėti ir pavalgyti. Ši pertrauka paprastai suteikiama praėjus pusei darbo dienos (pamainos) laiko, bet ne vėliau kaip po keturių darbo valandų.¹⁰

Visi darbuotojai yra privalomai draudžiami socialiniu draudimu pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymą. Apdraustiesiems Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai suteikia asmens socialinio draudimo numerį ir išduoda valstybinio socialinio draudimo pažymėjimus.

Darbo užmokestis:

- Trečiųjų šalių piliečiai, turintys leidimą gyventi Lietuvoje, už tą patį darbą turi gauti tokį pat atlyginimą kaip ir Lietuvos piliečiai;
- Minimali mėnesinė alga Lietuvoje yra 800 Lt, minimalus valandinis atlyginimas – 4,85 Lt¹¹;
- Darbo apmokėjimo sąlygos, dydžiai, profesijų ir pareigų tarifiniai ir kvalifikaciniai reikalavimai, darbo normos, darbų ir darbuotojų tarifavimo tvarka nustatomi kolektyvinėse sutartyse;

⁹ Poilsio laiką reglamentuoja Darbo kodekso 156-185 straipsniai.

¹⁰ Darbo laiką reglamentuoja Darbo kodekso 142-151 straipsniai.

¹¹ Nuo 2008 m. sausio 1 d. (Vyriausybės nutarimas dėl minimaliojo darbo užmokesčio; „Valstybės žinios“, 2007-12-28, Nr. 137-5592).

III. Trečiųjų šalių piliečių darbas Lietuvos Respublikoje

- Už viršvalandinį darbą ir darbą naktį mokama ne mažiau kaip pusantro darbuotojui nustatyto valandinio atlygio (mėnesinės algos). Už darbą poilsio arba švenčių dieną, jeigu jis nenumatytas pagal grafiką, mokama ne mažiau kaip dvigubai arba darbuotojo pageidavimu kompensuojama suteikiant darbuotojui per mėnesį kitą poilsio dieną arba tą dieną pridodant prie kasmetinių atostogų. Už darbą švenčių dieną pagal grafiką mokamas ne mažesnis kaip dvigubas valandinis arba dieninis atlygis.

Darbo įstatymų pažeidimų, nelaimingų atsitikimų darbe atvejais reikia kreiptis į **Valstybinę darbo inspekciją (www.dvi.lt)**.

Šeimos atsivežimas

Užsienietis, turintis leidimą gyventi ir dirbti Lietuvoje, gali atsivežti savo šeimos narius, tik jei jis yra:

- pragyvenęs Lietuvos Respublikoje pastaruosius 2 metus;
- turi 1 metus arba ilgesnį laiką galiojantį leidimą laikinai gyventi;
- turi pagrįstas perspektyvas įgyti teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

Šeimos nariai – tai:

- Sutuoktinis / sutuoktinė ar asmuo, su kuriuosiejaužregistruotapartnerystė;
- Nepilnamečiai vaikai;
- Pirmos eilės tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiai.

SVARBU! Reikalavimas būti išgyvenus Lietuvoje 2 metus netaikomas, kai šeimos nariai atvyksta pas užsienietį, kuris:

- atlieka aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą, už kuri leidimo laikinai gyventi galiojimo laikotarpiu gaunamas mėnesinis darbo užmokestis yra ne mažesnis kaip 3 paskutiniai paskelbti šalies ūkio vidutiniai mėnesiniai darbo užmokesčiai;
- yra atvykęs dėstyti ar stažuoti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų institucijose pagal Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis arba pagal Europos Sąjungos akademių mainų su trečiosiomis valstybėmis programas;
- tiesiogiai dalyvaudamas valstybei svarbiuose projektuose yra investavęs Lietuvos Respublikoje nuosavą, skolintą ar patikėjimo teise valdomą ir naudojamą turtą;
- turi leidimą laikinai gyventi išduotą tuo pagrindu, jog ketina atlikti mokslinius tyrimus ir (arba) eksperimentinės plėtros darbus kaip tyrėjas pagal darbo sutartį, sudarytą su Lietuvos Respublikoje įregistruota mokslinių tyrimų įstaiga.

Prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi šeimos nariams gali pateikti užsienietis, kurio šeimos nariai atvyksta šeimos susijungimo tikslu, arba vienas iš pilnamečių šeimos narių. Užsieniečiui šeimos susijungimo atveju leidimas laikinai gyventi išduodamas tokiam pat laikotarpiui kaip ir užsieniečiui, pas kurį atvykstama gyventi.

Jei užsieniečio šeimos nariai atvyksta į Lietuvą gavę vizas, jie būti gali ne ilgiau kaip 90 dienų.

Keliavimas po Europos Sąjungos šalis

Užsieniečiams, turintiems leidimą gyventi vienoje iš Šengeno valstybių, toks leidimas atstoja vizą. Tai suteikia jiems leidimą vykti ir į visas kitas Šengeno valstybes. Tačiau vykstantiesiems į Šengeno erdvei nepriklausančias valstybes gali reikėti tų šalių vizų. ES šalių pasienio pareigūnai gali paprašyti ir kitų patvirtinamųjų dokumentų, pavyzdžiui, kvietimo atvykti į šalį, dokumento, kuriuo patvirtinama, kur užsienietis laikinai apsistos, bilieto į abi puses ir kt. Norintieji sužinoti tikslus reikalavimus turėtų kreiptis į atitinkamos ES šalies vietos konsulines tarnybas.

3.4. Teisės aktai, naudingos nuorodos, trumpas terminų žodynėlis

TEISĖS AKTAI

Užsieniečių įdarbinimą reglamentuojantys aktai

- Lietuvos Respublikos 1998-12-17 įstatymas dėl užsieniečių teisinės padėties Nr. VIII-978 (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais);
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000-05-01 nutarimas Nr. 486 „Dėl leidimų gyventi Lietuvos Respublikoje užsieniečiams išdavimo, keitimo bei panaikinimo tvarkos patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministrės 2000-06-01 įsakymas Nr. 62 „Dėl užsieniečių įsidarbinimo pagal darbo sutartį tvarkos patvirtinimo“;
- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2009-08-14 įsakymas Nr. A1-500 „Dėl leidimo dirbti užsieniečiams išdavimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Darbuotojų teises ir pareigas, darbo santykius, stažą, poilsį, atlyginimą ir kt. reglamentuoja Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas.

NAUDINGOS NUORODOS

Lietuvos darbo birža
www.ldb.lt;

Lietuvos ekonominės plėtros agentūra
www.lepa.lt.

TRUMPAS TERMINŲ ŽODYNĖLIS

Lietuvių k.	Rusų k.	Anglų k.
Leidimas dirbti	<i>Разрешение на занятия трудовой деятельностью</i>	<i>Work permit</i>
Leidimas gyventi	<i>Разрешение на проживание</i>	<i>Residence permit</i>
Leidimas nuolat gyventi	<i>Разрешение на постоянное проживание</i>	<i>Permanent residence permit</i>
Lietuvos darbo birža	<i>Биржа труда Литвы</i>	<i>Lithuanian Labour Exchange</i>
Darbdavys	<i>Работодатель</i>	<i>Employer</i>
Tarpininkavimas įdarbinant	<i>Посредничество при трудоустройстве</i>	<i>Employment intermediation</i>
Minimali alga	<i>Минимальная заработная плата</i>	<i>Minimum wage</i>
Šeimos susijungimas	<i>Воссоединение семьи</i>	<i>Family reunion</i>
Darbo sutartis	<i>Трудовой договор</i>	<i>Labour contract</i>

Gerosios integracijos praktikos pavyzdžiai (Suomija)

*Pagrindinis įstatymas, reglamentuojantis migrantų integraciją Suomijoje, – tai 1999 m. priimtas **Integracijos įstatymas (Integration Act)**. Šiame Integracijos įstatyme aiškiai apibrėžiama, jog integracija – tai atvykusiųjų asmenų aktyvus dalyvavimas turint tikslą aktyviai įsitraukti į darbo rinką bei visuomenę, kartu išsaugant savo gimtąją kalbą ir kultūrą.*

Kiekvienas atvykęs migrantas turi teisę gauti paslaugas, susijusias su integracija, tačiau dažniausiai šių paslaugų prireikia darbo neturintiems migrantams. Remiantis Integracijos įstatymu, kiekvienas nedirbantis imigrantas turi teisę kreiptis į savivaldybę pagal gyvenamąją vietą. Čia kartu su imigrantų koordinatoriais jam sudaromas integracijos planas (iki 3 metų trukmės) bei numatoma, kokių paslaugų reikės. Išimtiniais atvejais pagalba integruotis gali būti teikiama iki 5 metų. Darbingo amžiaus imigrantams integracijos planas sudaromas kartu su įdarbinimą kuruojančiu specialistu, turint tikslą rasti darbą. Jei imigrantas sutinka su numatytu integracijos planu ir sutinka jo laikytis, jam mokama integracinė parama (kitaiip dar vadinama „stipendija“), jei jis neturi pakankamai pajamų. Jos dydis – apie 300–400 eurų mėnesiui.

4. Švietimo paslaugos trečiųjų šalių piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje

4.1. Švietimo paslaugos į Lietuvą atvykusiems vaikams	66
4.2. Lietuvių kalbos mokymas	70
4.2.1. Lietuvių kalbos kursai trečiųjų šalių piliečiams	72
4.2.2. Valstybinės kalbos egzaminas	73
4.3. Trečiųjų šalių piliečių studijos Lietuvoje	75
4.3.1. Studijos lietuvių kalba	75
4.3.2. Studijos Lietuvoje užsienio kalbomis	76
4.4. Kvalifikacijos kėlimas/ suaugusiųjų mokymas	78
4.5. Teisės aktai, naudingos nuorodos, trumpas terminų žodynelis	80

IV. Švietimo paslaugos trečiųjų šalių piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje

„Pastangos švietimo srityje yra esminės siekiant parengti imigrantus, o ypač jų palikuonis, sėkmingiau prisitaikyti ir būti aktyvesniais visuomenės dalyviais.“

Briuselis, 1.9.2005. KOM (2005) 389 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI, EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI. Bendra integracijos darbotvarkė. Trečiųjų šalių piliečių integracijos Europos Sąjungoje programa

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 25 straipsnis numato, kad **kiekvienas užsienietis, turintis teisę nuolat gyventi ar laikinai apsigyventi Lietuvos Respublikoje, turi teisę mokytis, įgyti išsilavinimą ir kvalifikaciją.** Kiekvienam užsieniečiui, turinčiam teisę gyventi Lietuvos Respublikoje, valstybė garantuoja pradinį, pagrindinį ir vidurinį ugdymą, specialiojo ugdymo, aukštojo mokslo studijų arba profesinio mokymo, suteikiančio pirmąją kvalifikaciją, programų prieinamumą.

Trečiųjų šalių piliečiams, atvykusiems ar planuojantiems atvykti gyventi į Lietuvą ilgesniam laikui, kyla klausimų apie lietuvių kalbos mokymosi galimybes, studijas, šeimos narių (ypač vaikų) mokslą, švietimo sistemą. Atvykę į Lietuvą trečiųjų šalių piliečiai lietuvių kalbos kursus gali lankyti savivaldybėse pagal gyvenamąją vietą, suaugusiųjų mokyklose arba mokytis privačiuose lietuvių kalbos kursuose. Norėdami užimti tam tikras pareigas ar gauti Lietuvos pilietybę jie turės išlaikyti valstybinį kalbos egzaminą.

Išsamesnė informacija apie švietimo paslaugas į Lietuvą atvykusiems vaikams: ugdymą ikimokyklinėse įstaigose, ugdymą bendrojo lavinimo mokyklose (4.1.), lietuvių kalbos mokymą: kursus trečiųjų šalių piliečiams, valstybinės kalbos egzaminą (4.2.), apie studijų galimybes (4.3.), kvalifikacijos kėlimą (4.4.) pateikiama atsižvelgiant į dažniausiai migrantams kylančius klausimus bei problemas. Skyriaus pabaigoje pateikiamas pagrindinių teisės aktų, naudingų nuorodų sąrašas bei trumpas terminų, susijusių su švietimo paslaugomis, žodynelis.

Informaciją apie užsienyje įgyto išsilavinimo dokumentų legalizavimo bei pripažinimo tvarką galima rasti šio leidinio skyriuje „Dokumentų legalizavimas“.

4.1. Švietimo paslaugos į Lietuvą atvykusiems vaikams

Užsieniečių vaikų ugdymas ikimokyklinėse įstaigose

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas ir kiti teisės aktai garantuoja teisę visų užsieniečių vaikams, nepriklausomai dėl kokių priežasčių atsidūrusiems Lietuvoje, bet turintiems teisę gyventi ar laikinai apsistoti šalyje, į pradinį ir bendrąjį išsilavinimą, taip pat užtikrina galimybę ugdyti ikimokyklinio amžiaus užsieniečių vaikus ikimokyklinio ugdymo įstaigose, tėvams arba globėjams pageidaujant organizuoti užsieniečių vaikų ikimokyklinį ugdymą.

Užsieniečių vaikų ugdymas bendrojo lavinimo mokyklose

2003 m. švietimo ir mokslo ministro įsakyme „Dėl užsieniečių, atvykusių dirbti arba gyventi į Lietuvos Respubliką, vaikų ugdymo bendrojo lavinimo mokyklose įgyvendinimo“ užtikrinamas užsieniečių, atvykusių gyventi į Lietuvos Respubliką, vaikų ugdymas bendrojo lavinimo mokyklose, vadovaujantis Bendrojo lavinimo mokyklų bendraisiais ugdymo planais bei kitais teisės aktais. Kiekvienam užsieniečio vaikui taip pat sudaromos sąlygos mokytis valstybinės lietuvių kalbos ir, esant galimybei, mokytis savo gimtosios kalbos.

Remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-06-27 nutarimu Nr. 785 „Dėl bendrojo lavinimo mokyklų finansavimo reformos priemonių įgyvendinimo“, užsieniečiams skiriamas 10 proc. didesnis lėšų kiekis nei kitiems mokiniams.

Priėmimas

Užsieniečių priėmimas į mokyklą vyksta bendra tvarka, t. y. jie priimami kaip ir kiti Lietuvos mokiniai. Vaikui norint pradėti lankyti mokyklą Lietuvoje reikia pateikti šiuos dokumentus:

- prašymą mokyklos direktoriui (prašymą už vaiką iki 14 metų pateikia vienas iš tėvų ar globėjų, o 14–16 metų vaikas – vieno iš tėvų (rūpin-tojų) raštišką sutikimą). Prašymo priimti į mokyklą šablonas papras-tai yra internetinėje mokyklos svetainėje arba pačioje mokykloje;
- mokymosi pasiekimų pažymėjimą arba pažymą apie mokymosi pasie-kimus ankstesnėje mokykloje;
- mokytis pagal vidurinio ugdymo programą priimamas asmuo, patei-kęs mokyklos direktoriui pagrindinio išsilavinimo pažymėjimą;
- užsienyje mokėsis asmuo, neturintis išsilavinimą ar mokymosi pasie-kimus liudijančio dokumento, yra priimamas mokytis tik mokyklos direktoriaus nustatyta tvarka patikrinus jo žinias bei gebėjimus ir nustačius, kurios klasės programą jie atitinka.

Šie dokumentai yra reikalingi priimant į bet kurią mokyklą, tačiau atitinkama mokykla gali reikalauti pateikti ir kitus papildomus dokumentus:

- vaiko gimimo liudijimo originalą ir kopiją;
- tėvų (įtėvių, globėjų) asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą;
- vaiko asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą ir jo kopiją;
- nustatytos formos vaiko sveikatos patikrinimo pažymą;
- dokumentus, patvirtinančius pirmumo teisę būti priimtiems į ati-tinkamą mokyklą (priimant į mokyklą asmenį, gyvenantį steigėjo tai mokyklai nepriskirtoje aptarnavimo teritorijoje, jeigu nepablogėja mokyklos mokinių ugdymo sąlygos, o imigrantų ir tautinių bendrijų vaikų priėmimui yra taikomas prioritetas);

- *ankstesnės mokymo įstaigos charakteristiką-rekomendaciją;*
- *nuotrauką;*
- *leidimą gyventi Lietuvoje ir pan.*

PASTABA. Dokumentai paprastai turėtų būti išversti į lietuvių kalbą ir notariškai patvirtinti, tačiau kartais šis reikalavimas gali būti netaikomas, kai asmuo atvyksta, pavyzdžiui, iš Rusijos, ir kalba yra lengvai suprantama. Tikslų pateiktinų dokumentų sąrašą nustato atitinkama mokykla.

Žinių patikrinimas

Užsienyje baigtą pradinio, pagrindinio ar vidurinio ugdymo programos dalį turi įvertinti ta mokykla (mokykloje sudaryta komisija), į kurią kreipėsi mokinys, pageidaujantis tęsti mokymąsi jos nustatyta tvarka. Žinioms patikrinti gali būti pateikti įvairūs testai, užduotys, pokalbis ir pan. Jei reikia likviduoti kai kurių dalykų programų skirtumus, atsižvelgdama ir į mokinio pageidavimus, mokyklos vadovybė turi numatyti būdus bei formas šiems skirtumams įveikti pagal individualų planą.

Išlyginamosios klasės

Užsieniečių, atvykusių dirbti į Lietuvą, vaikams, pareiškusiems norą mokytis bendrojo lavinimo mokykloje, siekiant juos greičiau integruoti į Lietuvos švietimo sistemą, atskiros klasės nesteigiamos, jie yra ugdomi vienoje klasėje su visais vaikais.

Jeigu atvykęs iš užsienio vaikas nemoka lietuvių kalbos, prieš pradėdamas nuoseklų mokymąsi bendrojo lavinimo mokyklose, mokiniui sudaromos sąlygos vienerius metus lietuvių kalbos mokytis išlyginamosiose klasėse arba išlyginamosiose mobiliosiose grupėse, vėliau nustatomi jo mokymosi pasiekimai, sudaroma individuali programa, o baigus išlyginamąją klasę nustatoma, į kurią klasę moksleivis gali būti perkeltas.

Išlyginamųjų klasių ir išlyginamųjų mobiliųjų grupių lietuvių kalbos programos tikslas yra sudaryti prielaidas nemokantiems lietuvių kalbos mokiniams, pasirinkusiems mokymąsi išlyginamojoje klasėje arba išlyginamojoje mobiliojoje grupėje, įgyti lietuvių kalbos A1, A2 ir B1¹ lygių komunikacinius gebėjimus, kad galėtų integruotis į bendrojo lavinimo mokyklas.

Mokiniams, kurių gimtoji kalba yra kita negu mokymosi mokykloje kalba, pageidaujant, jei susidaro ne mažesnė kaip 5 mokinių grupė ir yra tos kalbos mokytojas specialistas, jie gali būti mokomi gimtosios kalbos, nedidinant maksimalaus mokinio pamokų skaičiaus per savaitę. Išlyginamosios klasės (grupės) lietuvių kalbos mokytoju skiriamas mokytojas, turintis valstybinės lietuvių kalbos mokymo patirtį ir gebantis bendrauti su mokiniais bent viena užsienio kalba. Su nemokančiu užsienio kalbos mokytoju gali dirbti antras užsienio kalbą mokantis mokytojas, padedantis bendrauti su mokiniais. Mokykla, kurioje steigiama išlyginamoji klasė, rengia individualų klasės ugdymo planą ir lankstų tvarkaraštį. Išlyginamosios klasės (grupės) lietuvių kalbos mokytojas, atsižvelgdamas į lietuvių kalbos dalyko programai skirtų pamokų skaičių, parengia teminį planą ir pasirenka pagal mokinių amžių tinkamas lietuvių kalbos mokymo priemones. **Lietuvių kalbos mokymui išlyginamojoje klasėje skiriama nuo 20 iki 25 valandų per savaitę.** Mokslo metus išlyginamojoje klasėje pradėjus nuo spalio-lapkričio mėnesio, lietuvių kalbos mokymui skiriama iki 28 savaitinių valandų per savaitę. Antrąjį mokslo metų pusmetį į lietuvių kalbos ugdymo programą integruojamos Lietuvos istorijos, Lietuvos geografijos, pilietinio ugdymo temos, mokiniai supažindinami su bendrojo lavinimo dalykų terminais lietuvių kalba. Užsieniečių vaikai išlyginamosiose klasėse, be lietuvių kalbos, jiems pageidavus, gali būti mokomi visų tos klasės ugdymo plano dalykų ar tik tam tikros ugdymo srities (kalbų, gamtamokslinių, socialinių, menų, tikslųjų mokslų) dalykų ar vieno dalyko. Ugdymo planas sudaromas taip, kad mokinys galėtų mokytis modulinio būdu ir pasirinkti jam tinkamiausią modulį: pasiekimų spragoms kompensuoti, dalyko žinioms ir gebėjimams pagilinti, naujam dalyko turiniui išmokti ir kt.

Mokinių lietuvių kalbos mokymosi pasiekimai išlyginamojoje klasėje (grupėje) pažymiais nevertinami. Baigus kiekvieną lietuvių kalbos programos dalį, lietuvių kalbos mokytojas vertina mokinio kalbos mokėjimo pasiekimus pagal Europos Tarybos A1, A2 arba B1 lygių reikalavimus. Pasibaigus mokslo metams, mokytojas, remdamasis šiais aprašais, parengia galutinį mokinio lietuvių kalbos mokėjimo aprašą. Mokiniui, baigusiam lietuvių kalbos programą, išduodamas nustatytos formos pažymėjimas, patvirtinantis lietuvių kalbos mokėjimo pasiekimus.

Už išlyginamųjų klasių (grupių) organizavimą atsakingas mokyklos steigėjas. Išlyginamoji klasė (grupė) gali būti steigiama vienoje iš rajono (miesto) pagrindinių, vidurinių mokyklų ar gimnazijų. **Išlyginamojoje klasėje ar grupėje turi būti ne mažiau kaip 5 mokiniai.** Žinias apie užsieniečių vaikus ir mokinius, pageidaujančius mokytis išlyginamosiose klasėse, mokyklų vadovai

¹ Kalbos mokėjimo lygių aprašymai – šio skyriaus pabaigoje.

IV. Švietimo paslaugos trečiųjų šalių piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje

pateikia savivaldybės administracijos švietimo padaliniui. Atsiradus išlyginamosios klasės (grupės) poreikiui, atsižvelgiant į galimybes, ji gali būti steigiama tam tikroje mokykloje steigėjo sprendimu, tačiau tai nebūtinai gali būti ta mokykla, kurią pageidavo lankyti iš užsienio atvykęs mokinys.

Šiuo metu Vilniuje lietuvių kilmės asmenims, atvykusiems iš užsienio, išlyginamosios klasės organizuojamos vidurinėje mokykloje „Lietuvių namai“. Tiesa, pradinėms klasėms išlyginamosios klasės nėra organizuojamos, kadangi tokio amžiaus vaikai yra pakankamai imlūs, o mokslai dar nėra sudėtingi, todėl atvykęs vaikas gali greitai ir nesudėtingai įsijungti į klasę, kurioje mokoma lietuvių kalba. Vėlesnėse klasėse išlyginamosios klasės (grupės) yra organizuojamos atitinkamai pagal vaikų amžių ir pasiekimus. Klasėje paprastai būna po 8–9 moksleivius, o jų mokymosi lygis nustatomas pačioje mokykloje. Mokomųjų dalykų užduotys parenkamos individualiai kiekvienam moksleiviui, atsižvelgiant į jo žinias ir pasiekimus, kadangi moksleivių amžius, taigi ir žinios, išlyginamojoje klasėje (grupėje) paprastai skiriasi. Baigus išlyginamąją klasę (grupę), testais nustatoma, į kurią klasę moksleivis turėtų būti perkeltas, tačiau visuomet stengiamasi kuo geriau užtikrinti vaiko interesus.

Daugiau informacijos: <http://lietuvionamai.w3.lt/>

Specialiųjų poreikių vaikų ugdymas

Užsienio piliečių vaikų specialusis ugdymas vykdomas bendra tvarka: į specialiojo ugdymo įstaigas, bendrojo ugdymo įstaigų specialiąsias grupes, klases priimami iki 21 metų amžiaus (į ikimokyklinės ugdymo įstaigas, grupes – iki 7 metų amžiaus) specialiųjų poreikių asmenys, turintys didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymo poreikių. Asmenis rekomenduoja pedagoginės psichologinės tarnybos, pedagoginio psichologinio centro specialistai. Mokiniai, turinčiam vidutinių, didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymo poreikių, specialiąją pagalbą per pamokas gali teikti mokytojo padėjėjas.

Nepilnamečių užsieniečių gimtosios kalbos mokymasis

Lietuvos teisės aktais numatytas mokinių užsieniečių gimtosios kalbos mokymasis turi nemažai apribojimų (pavyzdžiui, turi susidaryti ne mažiau kaip 5 mokinių grupė, turi būti tos srities kvalifikaciją atitinkantis mokytojas ir pan.). Lietuvoje nesunkiai galima organizuoti mokymą rusų ir lenkų tautybės vaikams, nes šalyje veikia gana platus tinklas mokyklų, kuriose mokomosios kalbos yra rusų ir lenkų. Nėra sunkumų mokytis gimtosios kalbos moksleiviams, kurių gimtoji kalba yra anglų, vokiečių arba prancūzų, nes šalyje yra parengta nemažai šių kalbų mokytojų. Lietuvoje veikia apie 40 sekmadienių mokyklų, kurias lanko armėnų, baltarusių, ukrainiečių, totorių, rumunų, vokiečių, graikų, žydų ir kt. tautybių vaikai, norintys mokytis gimtosios kalbos, susipažinti su savo tautos papročiais. Bendrojo lavinimo mokyklų bendruosiuose ugdymo planuose numatoma galimybė organizuoti ugdymą dviem kalbomis užsieniečių vaikams - gimtąja kalba ir lietuvių valstybine kalba, taip pat įteisinta galimybė per kai kurių dalykų pamokas dirbti dviem mokytojams: vienas – dalyko mokytojas, kitas - vaikų gimtosios kalbos mokytojas, padėjėjas konsultantas.

4.2. Lietuvių kalbos mokymas

Lietuvių kalbos mokėjimas Lietuvoje nustatomas **valstybinės kalbos mokėjimo kategorijomis**. Valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos yra patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-12-24 nutarimu Nr. 1688 (Žin., 2003, Nr. 123-5618). Jos apibrėžtos pagal Europos Tarybos rekomenduojamus kalbos mokėjimo lygių reikalavimus: pirmoji valstybinės kalbos mokėjimo kategorija atitinka Europos Tarybos kalbų mokymosi turinio aprašų „Pusiaukelės“ lygį, antroji – „Slenksčio“, trečioji – „Aukštumos“ (daugiau informacijos apie kalbų mokėjimo lygius – šio skyriaus pabaigoje esančioje lentelėje).

Valstybinės kalbos mokėjimo kategorija suteikiama išlaikius valstybinės kalbos mokėjimo egzaminą. Egzaminus ir mokymus rengia valstybinės kalbos mokėjimo kvalifikavimo komisijos, veikiančios savivaldybių suaugusiųjų mokymo centruose, suaugusiųjų mokyklose, suaugusiųjų klases turinčiose bendrojo lavinimo mokyklose. Komisijų veiklą koordinuoja Pedagogų profesinės raidos centras, todėl daugiau informacijos - rekomenduojamos literatūros sąrašą, bandomuosius testus ir kt. – galima rasti centro tinklalapyje <http://www.pprc.lt/vkm/>.

4.2.1. Lietuvių kalbos kursai trečiųjų šalių piliečiams

Lietuvoje teisėtai gyvenantys trečiųjų šalių piliečiai (išskyrus prieglobstį ar laikiną apsaugą gavusius asmenis)² mokytis lietuvių kalbos gali:

- savarankiškai *arba*
- lankydami mokamus įvairių bendrovių organizuojamus kursus.

Nemokamas valstybinės lietuvių kalbos mokymasis galimas tik tuomet, jei trečiųjų šalių pilietis mokosi valstybinėje bendrojo lavinimo mokykloje. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas numato, kad kiekvienam Lietuvos Respublikos piliečiui ir užsieniečiui, turinčiam teisę nuolat gyventi ar laikinai apsigyventi Lietuvos Respublikoje ir neturinčiam vidurinio išsilavinimo, garantuojamas mokymas valstybine lietuvių kalba ir valstybinės lietuvių kalbos mokymasis.

Kiekvienoje savivaldybėje skiriama **suaugusiųjų vidurinė mokykla** ar mokymo centras, atsakingas už užsieniečių suaugusiųjų mokymą. Suaugusiųjų vidurinėse mokyklose trečiųjų šalių piliečiams mokymasis (tarp bendrųjų dalykų – ir lietuvių kalbos) bus nemokamas.

Mokami lietuvių kalbos kursai. Savivaldybių teritorijose pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų integraciją įgyvendinanti institucija organizuoja valstybinės kalbos mokymo programą, atitinkančią Europos Tarybos kalbos mokėjimo aprašų A2 lygį ir I valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos reikalavimus. Trečiųjų šalių piliečiai gali taip pat kreiptis į savivaldybes, kuriose organizuojami tokie kalbos kursai ir už nustatytą mokestį lankyti kursus bei laikyti egzaminą. (Tokių kursų kaina būna daug mažesnis nei privačiai kursų organizuojančiose bendrovėse.)

Vilniaus savivaldybėje tokius kursus organizuoja Pedagogų profesinės raidos centras. Kaip minėta, gavusiems prieglobstį užsieniečiams valstybinės kalbos mokymo kursai yra apmokami, o kitiems užsienio piliečiams 48 valandų kursai šiame centre kainuoja 400 Lt (2009 m. duomenimis). Baigus kalbos kursus laikomi bandomieji testai, kurie padeda nustatyti, ar asmuo yra pasirengęs laikyti lietuvių kalbos egzaminą.

Privačiai lietuvių kalbos kursus organizuoja daugybė įstaigų (pavyzdžiui, Vilniaus universiteto Lituanistinių studijų katedra, Soros International House, „Kalba.lt“, „Lingua Lituanica“ ir kitos įstaigos), kursų kainos priklauso nuo mokymosi intensyvumo, akademinų valandų skaičiaus, paros laiko, įstaigos ir pan.

Kursams pasibaigus užsieniečiai gali laikyti valstybinės kalbos mokėjimo egzaminą.

4.2.2. Valstybinės kalbos egzaminas

Valstybinės kalbos egzaminas reikalingas šioms trečiųjų šalių piliečiams:

- norintiems gauti leidimus nuolat gyventi / siekiantiems Lietuvos pilietybės;
- norintiems dirbti tam tikrą darbą / užimti pareigas, kur reikalingas lietuvių kalbos mokėjimas;
- norintys studijuoti Lietuvoje (jei studijos organizuojamos lietuvių kalba) turi laikyti lietuvių kalbos įskaitą.

Valstybinės kalbos egzaminą, kuris organizuojamas pagal iš anksto nustatytą tvarkaraštį, sudaro dvi dalys:

- testas;
- pokalbis.

Jų metu tikrinami visų keturių kalbinės veiklos rūšių: skaitymo, rašymo, klausymo ir kalbėjimo, gebėjimai. Valstybinės kalbos egzaminų tvarkaraštį bei vietas, kuriose vyks egzaminai, galite rasti adresu www.pprc.lt.

SVARBU! Asmenims, siekiantiems gauti leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje ar įgyti Lietuvos Respublikos pilietybę, valstybinės kalbos egzaminas yra privalomas, kiti užsienio piliečiai gali mokytis valstybinės kalbos savanoriškai.

² Gavusiems prieglobstį užsieniečiams savivaldybėse integraciją įgyvendinanti institucija organizuoja 190 valandų valstybinės kalbos mokymo kursus, kurie apmokami iš integracijai skirtų lėšų. Trečiųjų šalių piliečiai gali lankyti šiuos kursus savo lėšomis.

SVARBU! Asmenų valstybinės kalbos mokėjimas yra svarbus einant tam tikras pareigas, atliekant tam tikros profesijos ar kvalifikacijos darbą.

KALBOS MOKĖJIMO KATEGORIJŲ TAIKYMAS pagal profesijas

- **Pirmoji** valstybinės kalbos mokėjimo **kategorija** taikoma paslaugų teikimo, gamybos, prekybos, transporto ir kitų sričių darbuotojams (vairuotojai, rūbininkai, padavėjai, pardavėjai ir kiti prekybos darbuotojai, kiti ūkinės ar techninės funkcijas atliekantys darbuotojai ir panašiai), jeigu jie darbo reikalais turi bendrauti su asmenimis ir / ar pildyti paprasčiausių dokumentų formas.
- **Antroji** valstybinės kalbos mokėjimo **kategorija** taikoma švietimo, kultūros, sveikatos priežiūros, socialinės apsaugos ir kitų sričių darbuotojams, valstybės tarnautojams, kurių pareigybės priskirtos B ir C lygiams, jeigu jie darbo reikalais turi nuolat bendrauti su asmenimis ir / ar pildyti dokumentų formas (švietimo ir kultūros įstaigų darbuotojai, mokytojai, išskyrus pedagogus, dėstančius valstybine kalba, ir panašiai).
- **Trečioji** valstybinės kalbos mokėjimo **kategorija** taikoma valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, įmonių ir organizacijų vadovams, valstybės tarnautojams, kurių pareigybės priskirtos A lygiui, valstybine kalba dėstantiems pedagogams, aviacijos specialistams, užtikrinantiems skrydžių saugą (skrydžių vadovams ir orlaivių įguloms), jūrų ir vidaus vandenių transporto specialistams, atsakingiems už krovinių ar keleivių ir bagažo vežimą (laivų kapitonams, uostų kapitonams, locmanams), ir panašiai.

(Valstybinės kalbos mokėjimo kategorijos. Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-12-24 nutarimu Nr. 1688, „Valstybės žinios“, 2003, Nr.123-5618).

4.3. Trečiųjų šalių piliečių studijos Lietuvoje

Trečiųjų šalių piliečiai, ketinantys mokytis Lietuvoje, gali pasirinkti studijas tiek lietuvių, tiek užsienio kalbomis.

4.3.1. Studijos lietuvių kalba

Norintys studijuoti Lietuvoje lietuvių kalba dėstomus dalykus turi papildomai išlaikyti lietuvių kalbos įskaitą.

Jeigu studijos, į kurias pretenduoja stojantysis, organizuojamos lietuvių kalba, pažymoje dėl dalykų atitikmenų nustatymo ir pažymių pervedimo Studijų kokybės vertinimo centras gali nurodyti, kad asmuo turi **papildomai išlaikyti lietuvių kalbos įskaitą**. Tokiu atveju stojantieji lietuvių kalbos įskaitą laiko **Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Lituanistinių studijų katedroje** (Universiteto g. 5, Vilnius, www.lsk.flf.vu.lt/).

Testu yra nustatomas lietuvių kalbos mokėjimo lygis (B1, B2, C1). Įskaita laikoma raštu ir žodžiu. Rašto dalis susideda iš klausomo teksto supratimo (asmuo turi sugebėti suprasti ir įrašyti specialią informaciją, suprasti esmę, nuomonę ir pan.), skaitomo teksto supratimo (asmuo turi sugebėti suprasti nedidelės apimties teksto pagrindinę mintį, esmę ir detales, teksto struktūrą, siejimo priemones), kalbos vartojimo testo dalies (asmuo turi sugebėti tinkamai vartoti vardažodžių, asmenuojamąsias ir neasmenuojamąsias veiksmažodžių formas, mokėti jas padaryti), rašytinės kalbos testo dalies (asmuo turi sugebėti užpildyti dokumento formą, raštu pateikti duomenis apie save, sukurti samprotaujamąjį tekstą). Testui rašyti skiriama 3 valandos. Žodžiu tikrinama, kaip kandidatas geba dalyvauti pokalbyje, reikšti komunikacines intencijas, kurti monologą, komentuoti tekstą, reikšti nuomonę, problemas ir pan. Pokalbiui skiriama iki 20 minučių. Įskaitos metu žodynais ir kita literatūra naudotis neleidžiama.

Už stojamąją įskaitą imamas 110 Lt mokestis, kandidatai prašomi registruotis ne vėliau kaip 2 savaites iki įskaitos laikymo.

Lietuvių kalbos įskaitos išlaikymo pažymoje nurodomas būtinas lietuvių kalbos mokėjimo lygis stojantiesiems į atitinkamas studijų kryptių programas skiriasi. Kokio lygio kalbos mokėjimo reikalaujama, reikėtų ieškoti konkrečios programos aprašyme.

Jeigu studijos, į kurias pretenduoja stojantysis, organizuojamos kitomis kalbomis, lietuvių kalba gali būti dėstoma kaip papildomas dalykas.

4.3.2. Studijos Lietuvoje užsienio kalbomis

Trečiųjų šalių piliečiai studijuoti Lietuvoje gali ne tik lietuvių kalba. Studijas užsienio kalba organizuoja šios mokymo įstaigos (2009 m.):

Universitetai / kolegijos	Bakalauras	Magistras	Interneto adresas
ISM Vadybos ir ekonomikos universitetas	Tarptautinis verslas ir komunikacija; Ekonomika ir politika (anglų kalba)	Finansų ekonomika; Tarptautinės rinkodaros ir vadybos specializacija (anglų kalba)	http://www.ism.lt/
Vytauto Didžiojo universitetas (VDU)		Migracijos politikos ir lietuvių diasporos istorija; Baltijos regiono studijos; Rytų Azijos regiono studijos; Socialinė ir politinė kritika; Marketingas ir tarptautinė komercija; Socialinė antropologija; Socialinis darbas; Žurnalistika (anglų kalba)	www.vdu.lt
Vilniaus Gedimino technikos universitetas (VGTU)	Pastatų energetika; Architektūra; Informacinių sistemų inžinerija; Inžinerinė informatika; Mechanikos inžinerija; Statybos inžinerija; Transporto inžinerinė ekonomika ir vadyba; Verslo vadyba (dalis studijų anglų kalba)	Aplinkos apsaugos vadyba ir švarioji gamyba; Elektros energetikos sistemų inžinerija; Pramonės inžinerija ir vadyba; Verslo vadyba (anglų kalba)	http://www.vgtu.lt
Kauno technologijos universitetas (KTU)	Eksperto inžinerija (anglų, prancūzų, rusų, vokiečių kalbomis; dalis dalykų dėstoma lietuvių kalba); Vadyba (anglų kalba)	Pramonės inžinerija ir vadyba; Technologijų vadyba (anglų kalba)	www.ktu.lt

Universitetai / kolegijos	Bakalauras	Magistras	Interneto adresas
Lietuvos muzikos ir teatro akademija (LMTA)	Atlikimo menas (styginiai, pučiamieji ir mušamieji instrumentai, džiazas, fortepijonas, vargonai, klavesinas, akordeonas, dainavimas, choro dirigavimas, dirigavimas simfoniniam orkestrui, dirigavimas kariniam pučiamųjų orkestrui (kapelmeisteris); Kompozicija (anglų ir rusų kalbomis)	Atlikimo menas (styginiai, pučiamieji ir mušamieji instrumentai, džiazas, kamerinis ansamblis, koncertmeisteris, fortepijonas, vargonai, klavesinas, akordeonas, dainavimas, choro dirigavimas, simfoninio orkestro ir karinio orkestro dirigavimas) (anglų ir rusų kalbomis)	www.lmta.lt
Mykolo Romerio universitetas (MRU)	Psichologija (anglų kalba)	Viešasis administravimas; ES politika ir administravimas; Europos kaimynystės politika; ES teisė; Informacinių technologijų teisė; Tarptautinė teisė; Gerovės sociologija (Welfare Sociology); Viešojo sektoriaus ekonomika (anglų kalba)	www.mru.lt
Vilniaus universitetas (VU)		Anglistika; Karo ir taikos studijos; Rytų ir Vidurio Europos studijos; Tarptautinio turizmo vadyba; Tarptautinio verslo ekonomika ir vadyba; Tarptautinis marketingas ir prekyba (anglų kalba)	www.vu.lt
Kauno medicinos universitetas (KMU)	Burnos higiena; Medicina (anglų kalba)	Medicina; Odontologija (anglų kalba)	www.kmu.lt

IV. Švietimo paslaugos trečiųjų šalių piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje

Universitetai / kolegijos	Bakalauro	Magistras	Interneto adresas
VšĮ LCC tarptautinis universitetas, Klaipėda	Anglų kalba ir literatūra; Psichologija; Verslo administravimas; Evangeliškoji teologija (anglų kalba)		www.lcc.lt
VšĮ Europos humanitarinis universitetas (EHU)	Žiniasklaida ir komunikacija; Tarptautinė teisė; Socialinė ir politinė filosofija; Šiuolaikinio meno teorija ir praktikos; Politikos mokslai ir Europos studijos; Kultūros paveldas ir turizmas; Medijos ir vizualinis dizainas; Baltarusistika: Baltarusijos istorija ir kultūrinė antropologija (rusų, baltarusių, anglų kalbomis)	Europos studijos; Kultūros paveldo apsauga ir interpretacija; Socialinė teorija ir politinė filosofija; Kultūros studijos; Šiaurės Rytų Europos šalių lyginamoji istorija; Tarptautinė teisė ir Europos teisė; Viešojo politika; Verslo administravimas (MBA) (rusų, baltarusių, anglų kalbomis)	www.ehu.lt
Vilniaus universiteto Tarptautinio verslo mokykla	Tarptautinis verslas (anglų kalba)	Tarptautinė rinkodara ir prekyba (anglų kalba)	www.tvm.lt
Socialinių mokslų kolegija	Tarptautinio verslo vadybos studijų programa;	Jungtinė tarptautinio verslo vadybos studijų programa (anglų kalba)	www.smk.lt

4.4. Kvalifikacijos kėlimas / suaugusiųjų mokymas

Vidurinis išsilavinimas. Trečiųjų šalių piliečiai, gyvenantys Lietuvoje ir neturintys vidurinio išsilavinimo, jį gali įgyti Lietuvoje ir šis mokslas nemokamas. Kiekvienoje savivaldybėje skiriama suaugusiųjų vidurinė mokykla ar mokymo centras, atsakingas už užsieniečių suaugusiųjų mokymą.

Vilniuje užsieniečių suaugusiųjų mokymą organizuoja Vilniaus suaugusiųjų mokymo centras (Vykinto g. 11). Į šį centrą priimami vidurinio išsilavinimo neturintys užsieniečiai, jie turi pateikti asmens tapatybės dokumentą, leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje bei išsilavinimo dokumentą (pažymą apie mokymosi pasiekimus), kuris turi būti išverstas į lietuvių kalbą ir notariškai patvirtintas. Vilniaus suaugusiųjų mokymo centras organizuoja suaugusiųjų išlyginamąsias klases (grupes) užsieniečiams, nemokantiems lietuvių kalbos. Išlyginamosiose klasėse (grupėse) asmenys mokosi 1 mokslo metus, jiems skiriama iki 28 savaitinių pamokų lietuvių kalbai studijuoti. Baigus išlyginamąją klasę (grupę), pagal asmens pateiktą išsilavinimo dokumentą nustatoma, į kurią klasę asmuo turėtų būti paskirtas. Mokslas Vilniaus suaugusiųjų mokymo centre yra nemokamas.

Profesinis mokymas. Profesinio mokymo paskirtis yra padėti asmeniui įgyti, keisti ar tobulinti kvalifikaciją ir pasiruošti dalyvauti kintančioje darbo rinkoje. Profesinis mokymas Lietuvos Respublikoje gali būti pirminis ir tęstinis, kuris teikiamas asmeniui, jau turinčiam pirminę kvalifikaciją. Jis skirtas tobulinti turimą ar įgyti kitą profesinę kvalifikaciją ir apima suaugusiųjų formalųjį profesinį mokymą ir neformalųjį suaugusiųjų švietimą. Formaliojo profesinio mokymo programas vykdo profesinės mokyklos, gimnazijos ar kitos įstaigos, turinčios licenciją. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo paskirtis yra sudaryti sąlygas asmeniui mokytis visą gyvenimą, tobulinti įgytą kvalifikaciją, įgyti papildomų kvalifikacijų. Jis teikiamas kiekvienam jį pasirinkusiam asmeniui, ne jaunesniam kaip 18 metų, Lietuvos neformaliojo švietimo įstaigų, bendrojo lavinimo, profesinio mokymo, aukštųjų mokyklų bei kitų juridinių ir fizinių asmenų, turinčių teisę užsiimti neformaliojo suaugusiųjų švietimu.

Trečiųjų valstybių piliečiai, turintys teisę gyventi (ir leidimą dirbti, jei jo reikia) Lietuvos Respublikoje, turi teisę keisti bei kelti kvalifikaciją kaip ir Lietuvos Respublikos piliečiai bendra tvarka, gali mokytis profesinėse mokyklose, taip pat dalyvauti Lietuvos darbo biržos siūlomose profesinio mokymo priemonėse, skirtose suteikti kvalifikaciją ir ugdyti profesinius gebėjimus, taip pat dalyvauti neformalaus švietimo priemonėse, skirtose padėti asmenims tobulinti turimą kvalifikaciją, atnaujinti profesines žinias ir praktinius įgūdžius, reikalingus įsidarbinti, bei supažindinti su profesijomis.

4.5. Teisės aktai, naudingos nuorodos, trumpas terminų žodynėlis

TEISĖS AKTAI

2004-04-29 įstatymas Nr. IX-2206 „Dėl užsieniečių teisinės padėties“, www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=232378;

Švietimo ir mokslo ministro 2005-04-05 įsakymas Nr. ISAK-556 „Dėl nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo lavinimo programas tvarkos aprašo patvirtinimo“, www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/05-04-05-ISAK-556.htm;

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-09-01 įsakymas Nr. ISAK-1800 „Dėl užsieniečių ir Lietuvos Respublikos piliečių, atvykusių ar grįžusių gyventi ir dirbti į Lietuvos Respubliką, vaikų ir suaugusiųjų ugdymo išlyginamosiose klasėse ir išlyginamosiose mobiliosiose grupėse tvarkos“, www.litlex.lt/scripts/sarastas2.dll?Tekstas=1&Id=87129;

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2000-02-22 įsakymas Nr. 158 „Dėl specialių poreikių asmenų priėmimo į specialiojo ugdymo įstaigą tvarkos“, www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/00-02-22-158.htm;

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003-06-04 įsakymas Nr. ISAK-789 „Dėl užsieniečių, atvykusių dirbti arba gyventi į Lietuvos Respubliką, vaikų ugdymo bendrojo lavinimo mokyklose įgyvendinimo“, www.smm.lt/teisine_baze/docs/isakymai/2003-06-04-ISAK-789.htm;

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-12-24 nutarimas Nr. 1688 „Dėl valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų patvirtinimo ir įgyvendinimo“, www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=224296;

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004-02-11 įsakymas Nr. ISAK-209 „Dėl valstybinės kalbos egzamino programos patvirtinimo“, www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=227833.

NAUDINGOS NUORODOS

Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija www.smm.lt;

Studijų kokybės vertinimo centras www.skvc.lt;

Pedagogų profesinės raidos centras www.pprc.lt;

Vilniaus suaugusiųjų mokymo centras suaugusiujumokymocentras.w3.lt;

Lietuvių kalbos kursai: www.kalba.lt/lietuviu-kalbos-kursai.html,
www.lsk.flf.vu.lt/index.php/pageid/24;

Vilniaus vidurinė mokykla „Lietuvių namai“ <http://lietuviunamai.w3.lt/>;

Vilniaus „Židinio“ suaugusiųjų vidurinė mokykla www.zidinio.vilnius.lm.lt.

TRUMPAS TERMINŲ ŽODYNĖLIS

Lietuvių k.	Rusų k.	Anglų k.
Ikimokyklinis ugdymas	Дошкольное образование / воспитание	Pre-school education
Bendrojo lavinimo mokykla	Школа общего развития / Средняя школа	Secondary school
Išlyginamosios klasės	Классы выравнивания	Adjustment / alignment classes
Žinių patikrinimas	Проверка знаний	Knowledge test
Specialieji poreikiai	Специальные потребности	Special needs
Suaugusiųjų mokymas	Обучение взрослых	Adult education (Life-long learning)
Valstybinės kalbos egzaminas	Экзамен по государственному языку	State language examination
Kalbos mokėjimo lygiai	Уровни знания языка	Language proficiency levels
Kvalifikacijos kėlimas / keitimas	Повышение квалификации / переквалификация	Qualification building / requalification

Kalbos mokėjimo lygių aprašymai:

I valstybinės kalbos mokėjimo kategorija (atitinka Europos Tarybos kalbų mokymosi turinio aprašų „Pusiaukelės“ lygį)

A1 lygis – asmuo, mokantis kalbą šiuo lygiu, gali suprasti ir vartoti žinomas kasdienes frazes specifiniams tikslams pasiekti. Gali prisistatyti, pristatyti kitus, atsakyti į klausimus apie save, savo darbą, laisvalaikį. Gali bendrauti nesudėtingomis, kasdienėmis temomis, ypač jei pašnekovas kalba lėtai ir yra pasiruošęs padėti.

A2 lygis – asmuo, mokantis lietuvių kalbą šiuo lygiu, gali suprasti sakinius ir dažnai vartojamus posakius, susijusius su būtiniaisiais, kasdieniais dalykais. Gali pateikti informaciją apie save ir savo šeimą, darbą, savo artimiausią aplinką, gali apsipirkti parduotuvėje. Gali dalyvauti kasdieniame gyvenime reikalinguose pokalbiuose. Gali bendrauti trumpais ir aiškiais sakiniais, žinomomis temomis. Įsisavinus šį lygį, kalbos mokėjimas tenkina būtiniausių kalbinius poreikius.

II valstybinės kalbos mokėjimo kategorija (atitinka Europos Tarybos kalbų mokymosi turinio aprašų „Slenksčio“ lygį)

B1 lygis – asmuo, mokantis kalbą šiuo lygiu, turi gebėti suprasti aiškių tekstų apie žinomus dalykus (su kuriais susiduriama viešajame gyvenime, akademinėje veikloje ar darbe) svarbiausias mintis ir detales; turi gebėti bendrauti daugelyje numatomų kasdienio gyvenimo situacijų. geba kurti paprastą rišlų tekstą įprastomis arba savo specialybės temomis (bendrine kalba); turi gebėti apibūdinti patirtį ir įvykius, ateities planus, trumpai pateikti priešastis ir paaiškinti nuomones ar planus.

B2 lygis – asmuo, mokantis lietuvių kalbą šiuo lygiu, turi gebėti suprasti sudėtingų tekstų tiek konkrečiomis, tiek abstrakčiomis temomis pagrindines mintis, taip pat ir specializuotas diskusijas profesinėmis temomis (bendrine kalba); turi gebėti spontaniškai ir laisvai bendrauti žodžiu ir raštui su gimtakalbiais be jokių sutrikimų; turi gebėti kurti aiškų, detalių tekstą daugeliu temų (aprašymą, pasakojimą, samprotavimą), argumentuotai paaiškinti savo požiūrį.

III valstybinės kalbos mokėjimo kategorija (atitinka Europos Tarybos kalbų mokymosi turinio aprašų „Aukštumos“ lygį)

C1 lygis – asmuo, mokantis lietuvių kalbą šiuo lygiu, turi suprasti įvairius sudėtingus ilgus tekstus ir suvokti potekstę; turi gebėti spontaniškai, laisvai, neieškodamas išraiškos priemonių, išdėstyti savo nuomonę, nuostatą, pažiūrą; turi gebėti lanksčiai ir veiksmingai vartoti kalbą visuomeniniais, akademiniais ir profesiniais tikslais; turi gebėti kurti aiškų, gerai sukomponuotą, detalių tekstą sudėtinga tema laikydamasis stiliaus ir formos reikalavimų, tinkamai vartodamas siejimo priemones.

C2 lygis – asmuo be vargo supranta praktiškai viską, ką skaito ar girdi. Gali iš įvairių rašytinių ir žodinių šaltinių atsirinkti reikiamą informaciją, ją apibendrinti ir papildęs pastabomis ir paaiškinimais pateikti kaip naują rišlų tekstą. Geba spontaniškai, laisvai ir labai tiksliai reikšti mintis, perteikdamas reikšmių atspalvius, net ir kalbėdamas apie sudėtingus reiškinius.

Gerosios praktikos pavyzdžiai. Italija.

Įgyvendinant Europos Sąjungos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai programas, Italijoje vykdomas projektas „Mokyklų pasaulis“. Vieno regiono švietimo darbuotojai ėmėsi iniciatyvos, užtikrinant sklandžią trečiųjų šalių piliečių vaikų integraciją į visuomenę. Projekto metu buvo renkama, sisteminama ir platinama informacija apie šalių, iš kurių atvyksta migrantai, švietimo sistemas bei specialius migrantų vaikų bei jų šeimų poreikius. Surinkta informacija apie 61 šalies edukacinių programų ypatumus, struktūras. Projekto metu taip pat parengtas „Welcoming Protocol“, kuriame pristatoma švietimo įstaigų darbo su naujai atvykusiais į Italiją migrantais sistema, pateikiamos dažniausiai kylančios problemos bei jų sprendimo būdai. Daugiau informacijos apie projektą galima rasti čia: <http://www.risorseumaneuropa.org>

Gerosios praktikos pavyzdžiai. Suomija.

Suomijos šeimų federacija (Family Federation of Finland) prognozuoja, jog jauni imigrantai ateityje užims ženkliai vietą Suomijos visuomenės gyvenime. Manoma, jog 2010 m. apie 20 000 imigrantų vaikų pradės

lankyti mokyklą, o 2015m. – 33 000 baigs vidurinę mokyklą, iš kurių apie 27 000 jaunų žmonių įsilieję į darbo rinką ir ateityje gyvens Suomijoje. Suomijos šeimų federacija nuolat vykdo mokymus specialistams, dažniausiai – ikimokyklinėse bei mokymo įstaigose, taip pat. ir valstybinėse įstaigose, ugdant toleranciją, multikultūriškumą bei darbuotojų kompetencijas. Daugiau naudingos informacijos galima rasti adresu: http://www.vaestoliitto.fi/in_english/multicultural_activities/

Gerosios praktikos pavyzdžiai. Jungtinė Karalystė

Nevyriausybinių organizacijų „Arbour“ – bendruomeninė organizacija, kuri vienija čia gyvenančius žmones. Didžioji atvykėlių dalis šiame rajone yra iš Bangladešo. Tarp daugybės įgyvendinamų projektų šiuo metu organizacija vykdo ir vieną projektą, dalinai finansuojamą Europos Sąjungos fondo trečiųjų šalių piliečių integracijai. Šis „Jaunų moterų socialinės integracijos projektas“ skirtas jaunoms, neseniai į šalį atvykusioms moterims. Dažniausiai tai yra jaunos nuotakos, nes Bangladešo piliečiai, gyvendami Jungtinėje Karalystėje, vis dėlto išlaiko tradiciją vesti savo tautietes ir nuotakų ieškoti vyksta į savo gimtąją šalį.

Šio projekto tikslas – skatinti naujai atvykusių į šalį ir šią bendruomenę moterų integraciją ir dalyvavimą socialiniame bendruomenės ir šalies gyvenime. Projektu siekiama įgalinti šias jaunas moteris įveikti barjerus, skiriančius jas nuo išsilavinimo ir įsidarbinimo, pagerinti galimybes gauti visas reikiamas paslaugas ir pagerinti jų gyvenimo kokybę. Viena pagrindinių projektų veiklų yra kalbos mokymas. Pagal Jungtinės Karalystės įstatymus, nemokami kalbų kursai legaliems imigrantams priklauso tuomet, jei jie šalyje pragyveno metus, tačiau šio projekto vadovė su tokia tvarka nesutinka, sakydama, kad žmogui yra labai svarbu kuo greičiau išmokti kalbą, tapti nepriklausomam, kad galėtų konkuruoti darbo rinkoje ir nebebūtų našta socialinės apsaugos sistemai. Kalbos kursai yra rengiami pagal specialią aprobuotą ESOL programą. Kursų metu parenkamos temos, kurios kartu ir padeda susiorientuoti šioje šalyje, pavyzdžiui, kokia yra sveikatos apsaugos sistema, kaip išsikviesti pagalbą nutikus nelaimėi, kokia švietimo sistema ir t. t. Taigi kalbos kursai ne tik padeda išmokti kalbą, bet ir pažinti šalį, į kurią šios moterys atvyko, bei jaustis saugesnėms ir žinoti savo teises.

5. Sveikatos priežiūros paslaugos trečiųjų šalių piliečiams bei jų šeimos nariams

5.1. Privalomasis sveikatos draudimas	87
5.1.1. Paslaugos, apmokamos iš privalomojo sveikatos draudimo fondo	88
5.1.2. Nėščiujų sveikatos priežiūra	89
5.1.3. Privalomojo sveikatos draudimo įmokos	89
5.1.4. Valstybės lėšomis draudžiami asmenys	93
5.2. Savanoriškas ir kitų ES šalių draudimas	95
5.3. Būtinoji medicinos pagalba	96
5.4. Mokamos sveikatos priežiūros paslaugos	97
5.5. Teisės aktai, naudingos nuorodos, trumpas terminų žodynelis	98

Migrantų sveikatai išvykimo iš namų ir gyvenamosios šalies pakeitimo stresas kelia padidintą pavojų. Jiems taip pat sunkiau gauti sveikatos paslaugas dėl kalbos, kultūros barjerų ir kitų kliūčių. Šios problemos gali būti ypač skaudžios vaikams ir kitoms labiau pažeidžiamų gyventojų grupėms.

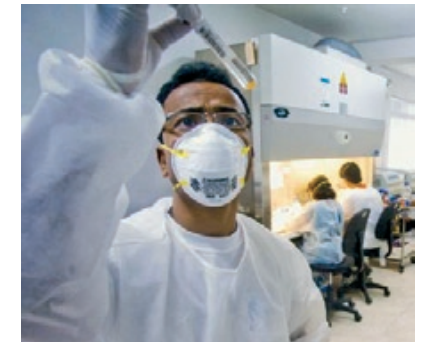
José Pereira Miguel, Portugalijos Nacionalinio sveikatos instituto prezidentas

Asmenys, kuriems Lietuvoje suteikiamos sveikatos priežiūros paslaugos, gali būti drausti **privalomuoju sveikatos (5.1.)** draudimu, gali draustis **savanorišku draudimu** pasirinktoje draudimo bendrovėje **(5.2.)** ar **mokėti už paslaugas patys**: valstybinėse įstaigose Sveikatos apsaugos ministerijos nustatytais kainomis ir apmokėjimo tvarka, komercinėse įstaigose – šių įstaigų pasitvirtintomis kainomis. Nemokamas medicinos paslaugas trečiųjų šalių piliečiai gali gauti tik tuomet, jei jie yra **apdrausti privalomuoju** arba **savanorišku draudimu**. Šiame skyriuje taip pat pateikiama informacija apie būtinają medicinos pagalbą (5.3.) bei mokamas sveikatos priežiūros paslaugas (5.4.).

5.1. Privalomasis sveikatos draudimas

Lietuvoje privalomuoju sveikatos draudimu yra draudžiami:

- laikinai gyvenantys ir Lietuvos Respublikoje teisėtai dirbantys užsieniečiai;
- laikinai gyvenančių ir Lietuvos Respublikoje teisėtai dirbančių užsieniečių nepilnamečiai šeimos nariai;
- nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantys užsieniečiai, mokantys arba už kuriuos mokamos privalomojo sveikatos draudimo įmokos;
- nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantys Lietuvos Respublikos piliečiai ir užsieniečiai – draudžiami valstybės lėšomis.

Asmenys, drausti privalomuoju sveikatos draudimu, **privalo pasirinkti pirminę asmens sveikatos priežiūros įstaigą** (tai gali būti poliklinika ar privatus šeimos gydytojo kabinetas), turinčią sutartį su teritorine ligonių kasa. Tai būtina, nes dauguma specializuotų sveikatos priežiūros paslaugų teikiamos tik turint šeimos gydytojo siuntimą. Taip pat šeimos gydytojas išrašo kompensuojamųjų vaistų. Turint privalomąjį sveikatos draudimą, paslaugas, apmokamas privalomojo sveikatos draudimo lėšomis, galima gauti tik tose įstaigose, kurios turi sutartis su teritorine ligonių kasa. Iškilus klausimams dėl draustumo, gautinų paslaugų ar mokėtinų draudimo įmokų, reiktų kreiptis į teritorinę ligonių kasą pagal gyvenamą vietą.

5.1.1. Paslaugos, apmokamos iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo

Apdraustiesiems privalomuoju sveikatos draudimu iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto apmokamos šios asmens sveikatos priežiūros paslaugos:

Prevencinė medicinos pagalba (informacinės paslaugos ligų profilaktikos klausimais; Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyti draudžiamųjų sveikatos profilaktiniai patikrinimai);

Medicinos pagalba (pirminės, antrinės ir tretinės asmens sveikatos priežiūros paslaugos; galūnių bei organų protezavimo bei protezų įsigijimo išlaidų kompensacijos; išlaidų kompensuojamiesiems vaisiams ir medicinos pagalbos priemonėms kompensacijos);

Medicininė rehabilitacija, slauga, socialinės paslaugos bei patarnavimai, priskirti asmens sveikatos priežiūrai (slaugos ir socialinės paslaugos, palaikomojo gydymo paslaugos slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninėse; medicininė rehabilitacija ir sanatorinis gydymas).

Asmens sveikatos ekspertizė:

- 1) draudžiamąjį laikino nedarbingumo ekspertizė;
- 2) patologinis anatomsinis tyrimas asmeniui mirus.

Konsultuojant trečiųjų šalių piliečius svarbu akcentuoti, kad nemokamos sveikatos priežiūros paslaugos jiems bus teikiamos, jei:

- *pacientas kreipsis į pirminę sveikatos priežiūros įstaigą, kurioje jis prisiregistravęs (į šeimos gydytoją);*
- *pacientas kreipsis į antrines bei tretines asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikiančias įstaigas, turėdamas šeimos gydytojo siuntimą.*

5.1.2. Nėščiąjų sveikatos priežiūra

Apdraustosiomis privalomuoju sveikatos draudimu laikomos:

- užsienietės, nuolat gyvenančios Lietuvos Respublikoje;
- laikinai Lietuvos Respublikoje gyvenančios užsienietės, jeigu jos teisėtai dirba Lietuvos Respublikoje, bei nepilnamečiai jų šeimos nariai.

Šios moterys turi teisę įstatymų nustatyta tvarka gauti nėštumo ir gimdymo atostogas jų nėštumo laikotarpiu 70 dienų (suėjus 28 nėštumo savaitėms ir daugiau) iki gimdymo ir 56 dienos po gimdymo.

Informaciją apie tai, ar trečiosios šalies pilietė yra apdrausta privalomuoju sveikatos draudimu, tikrina pačios sveikatos paslaugas teikiančios įstaigos, sudariusios sutartis su teritorinėmis ligonių kasomis, prieš suteikdamos paslaugas. Įstaigos turi prieigą prie duomenų bazės, kurioje yra duomenys iš „Sodros“ ir Valstybinės mokesčių inspekcijos apie piliečių mokamas įmokas.

5.1.3. Privalomojo sveikatos draudimo įmokos 2009 m.

Privalomojo sveikatos draudimo įmokų mokėjimo tvarka:

V. Sveikatos priežiūros paslaugos trečiųjų šalių piliečiams bei jų šeimoms, turintiems laikiną ar nuolatinį leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje

Nr.	Asmenų grupė	Draudimo įmokos dydis	Draudimo įsigaliojimas
1.	Dirbantys pagal darbo sutartis, narystės pagrindu einantys renkamąsias pareigas renkamose organizacijose, narystės pagrindu dirbantys ūkinėse bendrovėse, žemės ūkio bendrovėse arba kooperatinėse organizacijose, taip pat viešojo administravimo valstybės tarnautojai	Draudėjai moka 3 procentų dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokas nuo Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka apskaičiuotų pajamų, nuo kurių skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos Asmenys moka 6 procentų dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokas nuo Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nustatyta tvarka asmeniui apskaičiuotų pajamų, nuo kurių skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos	Išvardytiems asmenims privalomasis sveikatos draudimas įsigalioja nuo tos dienos, kurią už juos buvo pradėtos mokėti arba jie patys pradėjo mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas.
2.	Asmenys, gaunantys pajamas pagal autorinę sutartį, taip pat sporto veiklos, atlikėjo veiklos pajamas	Moka 6 procentų dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokas, o draudėjai – 3 procentų dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokas nuo pajamų, nuo kurių skaičiuojamos socialinio draudimo įmokos	Šių asmenų privalomasis sveikatos draudimas įsigalioja kitą mėnesį po tos dienos, kai 3 mėnesius iš eilės už juos buvo mokamos arba jie patys mokėjo privalomojo sveikatos draudimo įmokas, arba nuo tos dienos, kai šie asmenys sumoka 3 minimaliųjų mėnesinių algų dydžio įmoką. 3 minimaliųjų mėnesinių algų dydžio įmokos sumokėjimas neatleidžia nuo prievolės mokėti šio įstatymo 17 straipsnyje nustatyto dydžio įmokas.
3.	Individualių įmonių savininkai ir ūkinių bendrijų tikrieji nariai	Moka 9 procentų dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokas nuo per kalendorinius metus iš tokios ūkinės bendrijos ar individualios įmonės apmokestinto pelno gautų pajamų.	Kaip ir prieš tai išvardytame punkte.

Nr.	Asmenų grupė	Draudimo įmokos dydis	Draudimo įsigaliojimas
4.	Fiziniai asmenys, kurie verčiasi individualia veikla, išskyrus asmenis, nurodytus lentelės 6 punkte, ir asmenis, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla, tačiau kurių pajamos iš šios veiklos nėra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas	Kas mėnesį moka 9 procentų minimaliosios mėnesinės algos, galiojančios mėnesio, už kurį mokama įmoka, paskutinę dieną, dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokas. Įmoka už atitinkamą mėnesį sumokama iki to mėnesio paskutinės dienos.	Kaip ir prieš tai išvardytame punkte.
5.	Fiziniai asmenys, kurie, vykdydami individualią veiklą, gyventojų pajamų mokesčių nuo individualios veiklos pajamų sumoka įsigydami verslo liudijimus	Kas mėnesį moka 9 procentų minimaliosios mėnesinės algos, galiojančios mėnesio, už kurį mokama įmoka, paskutinę dieną, dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokas. Asmenys, įmoką turi teisę sumokėti kartą per metus, tačiau ne vėliau kaip iki kitų metų gegužės 1 dienos	Kaip ir prieš tai išvardytame punkte.
6.	Asmenys, kurie nepriklauso prieš tai išvardytiems ir kurių žemės ūkio ekonominis dydis pagal valstybės įmonės Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro atliktus skaičiavimus už praėjusių metų laikotarpį nuo sausio 1 dienos iki gruodžio 31 dienos yra ne didesnis kaip 2 europinio dydžio vienetai, nustatomi vadovaujantis 1985 m. birželio 7 d. Europos Komisijos sprendimu 85/377/EEB,	Kas mėnesį moka už save 3 procentų minimaliosios mėnesinės algos, galiojančios mėnesio, už kurį mokama įmoka, paskutinę dieną, dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokas.	Kaip ir prieš tai išvardytame punkte.

Nr.	Asmenų grupė	Draudimo įmokos dydis	Draudimo įsigaliojimas
6.	nustatančiu Bendrijos žemės ūkio valdų tipologiją (OL 2004 m. specialusis leidimas, 3 skyrius, 6 tomas, 198 p.), su paskutiniaisiais pakeitimais, padarytais 2003 m. gegužės 16 d. Europos Komisijos sprendimu 2003/369/EB (OL 2004 m. specialusis leidimas, 3 skyrius, 38 tomas, 564 p.).		
7.	Nuolatiniai Lietuvos gyventojai, kaip jie apibrėžti Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, gaunantys Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme nurodytas iš Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų mokamas pašalpas, nuo kurių Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nustatyta tvarka turi būti išskaičiuotas gyventojų pajamų mokestis	Nuo šių pajamų moka 6 procentų dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokas (yra papildomų sąlygų, žr.SvDĮ 17 str. 10 p.)	Kaip ir prieš tai išvardytame punkte.
8.	Asmenys, nepriklausantys išvardytiems ir valstybės lėšomis draudžiamiems	Kas mėnesį moka už save 9 procentų minimaliosios mėnesinės algos, galiojančios mėnesio, už kurį mokama įmoka, paskutinę dieną, dydžio privalomojo sveikatos draudimo įmokas	Kaip ir prieš tai išvardytame punkte.

5.1.4. Valstybės lėšomis draudžiami asmenys

Valstybės lėšomis draudžiami asmenys tie asmenys, kurių sveikatos draudimo įmokas prisiima dengti valstybė.

Asmenys, turintys leidimą laikinai gyventi Lietuvoje, į valstybės lėšomis draudžiamų asmenų kategorijas neįeina. Praradę darbą, jie praranda draustumą. Sulaukę senatvės pensijos, pensiją gauna iš užsienio valstybės, tačiau draustuojų Lietuvos valstybės lėšomis netampa.

Trečiųjų šalių piliečiai, turintys leidimą nuolat gyventi Lietuvoje, įgyja tokį pat statusą kaip nuolatiniai Lietuvos gyventojai. Ir jei jie patenka į paminėtas kategorijas, jie tampa valstybės apdraustaisiais.

Apdraustaisiais, kurie draudžiami valstybės lėšomis, laikomi:

- 1) asmenys, gaunantys Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytą bet kurios rūšies pensiją ar šalpos kompensaciją;
- 2) nedirbantys darbingo amžiaus asmenys, užsiregistravę gyvenamosios vietos darbo biržoje kaip norintys ir galintys dirbti tam tikrą darbą;
- 3) nedirbantys darbingo amžiaus asmenys, turintys įstatymų nustatytą būtinąjį valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą valstybinei socialinio draudimo senatvės pensijai gauti;
- 4) moterys, kurioms įstatymų nustatyta tvarka suteiktos nėštumo ir gimdymo atostogos, bei nedirbančios moterys jų nėštumo laikotarpiu 70 dienų (suėjus 28 nėštumo savaitėms ir daugiau) iki gimdymo ir 56 dienos po gimdymo;
- 5) vienas iš tėvų (įtėvių), auginantis vaiką iki 8 metų, taip pat vienas iš tėvų (įtėvių), auginantis du ir daugiau nepilnamečių vaikų;

- 6) asmenys iki 18 metų;
- 7) Lietuvos Respublikos bendrojo lavinimo, profesinių, aukštesniųjų ir aukštųjų mokyklų dieninių skyrių moksleiviai ir studentai, taip pat Lietuvos Respublikos piliečiai ir kitų valstybių piliečiai bei asmenys be pilietybės, nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje, studijuojantys Europos Sąjungos valstybių aukštųjų mokyklų dieniniuose skyriuose;
- 8) valstybės remiami asmenys, gaunantys socialinę pašalpą;
- 9) vienas iš tėvų (tėvių), globėjas ar rūpintojas, slaugantis namuose asmenį, kuriam nustatytas neįgalumo lygis (vaiką invalidą), arba asmenį, pripažintą nedarbingu (iki 2005 m. liepos 1 d. – I grupės invalidu) iki 24 metų, arba asmenį, pripažintą nedarbingu (iki 2005 m. liepos 1 d. – I grupės invalidu) iki 26 metų dėl ligų, atsiradusių iki 24 metų, arba asmenį, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis (iki 2005 m. liepos 1 d. – visiška negalia);
- 10) asmenys, teisės aktų nustatyta tvarka pripažinti neįgaliaisiais;
- 11) asmenys, sergantys visuomenei pavojingomis užkrečiamosiomis ligomis, kurios yra įtrauktos į Sveikatos apsaugos ministerijos nustatytą sąrašą;
- 12) asmenys, prisidėję prie Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinių likvidavimo;
- 13) buvusieji geto ir buvusieji mažamečiai fašistinių prievartinio įkalinimo vietų kaliniai;
- 14) valstybės pripažįstamų tradicinių religinių bendrijų dvasininkai, dvasininkų rengimo mokyklų studentai ir vienuolių noviciatuose atliekantys vienuolinę formaciją naujokai;
- 15) asmenys, kuriems įstatymų nustatyta tvarka yra pripažintas Afganistano karo dalyvių teisinis statusas.

Valstybės lėšomis draudžiami bei asmenys, išvardyti lentelėje, t. y. apdraustieji, mokantys nustatyto dydžio įmokas, toliau nurodytas **paslaugas, kompensuojamuosius vaistus ir medicinos pagalbos priemones**, už kurias mokama iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto, **gauna dar vieną**

mėnesį po to, kai už juos nustota mokėti arba kai jie patys nustoja mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas.

5.2. Savanoriškas ir kitų ES valstybių draudimas, tarptautiniai susitarimai

Trečiųjų užsienio šalių piliečiai, pateikdami prašymus laikinai ar nuolat gyventi Lietuvoje, privalo turėti sveikatos draudimą. Sveikatos priežiūros paslaugų mastai, dengiami savanoriško sveikatos draudimo, aptariamam sutartyse tarp draudėjo (asmens) ir pasirinktos draudimo bendrovės. Savanoriškas sveikatos draudimas gali būti kaip papildomas prie privalomojo sveikatos draudimo.

Draudimo bendrovės gali būti bet kurios ES šalies. Asmuo, norėdamas gauti sveikatos priežiūros paslaugas įstaigoje, pateikia draustumo įrodymą – dokumentą, kuriame apibrėžta, kokias paslaugas prisiima dengti bendrovė ir kokiai sumai draustas asmuo.

Trečiųjų šalių piliečiai, gyvenę kitose ES šalyse ir turėję tų šalių valstybinį draudimą bei laikinai atvykę į Lietuvą, gaus būtinąją medicinos pagalbą, jei pateiks ES šalies išduotą sveikatos draudimo kortelę ar sertifikatą, o planinei pagalbai – nustatytos formos pažymą. Asmenys, persikėlę gyventi į Lietuvą iš ES šalies ir turėję valstybinį draudimą, turi užsiregistruoti teritorinėje ligonių kasoje, o pateikę ES šalies kompetentingos institucijos išduotą nustatytos formos pažymą, tampa apdraustaisiais ir gauna sveikatos priežiūros paslaugas.

1998 m. pasirašyta sutartis dėl medicinos paslaugų Rusijos Federacijos kariškiams pensininkams, gyvenantiems Lietuvoje, išlaidų padengimo tvarkos. Rusijos gynybos ministerija padengia išlaidas už kariškiams pensininkams suteiktas sveikatos priežiūros paslaugas Lietuvos sveikatos priežiūros įstaigose. Šiai sutarčiai vykdyti tarp Valstybinės ligonių kasos ir Socialinio aprūpinimo skyriaus prie Rusijos Federacijos ambasados Lietuvos Respublikoje pasirašyti sutarties vykdymo protokolai, kuriuose numatyti atsiskaitymai tarp šalių, įmokos dydis už vieną draudžiamąjį privalomuoju sveikatos draudimu ir įsiskolinimo padengimo terminas.

5.3. Būtinoji medicinos pagalba

Būtiniosios medicinos pagalbos paslaugos (pirmosios medicinos pagalbos ir stacionarinės bei nestacionarinės skubios medicinos pagalbos paslaugos), kurių sąrašas tvirtinamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu, yra teikiamos šalies nuolatiniam gyventojams. Trečiųjų šalių piliečiai, turintys leidimą gyventi nuolat Lietuvoje, dirbantys ar drausti valstybės lėšomis ar patys mokėdami įmokas, gaus būtinąją pagalbą. Asmenys, turintys laikiną leidimą gyventi Lietuvoje, turi būti apdrausti teisėtai dirbdami ir mokėdami įmokas.

Būtinoji medicinos pagalba turi būti užtikrinta visiems asmenims, tačiau reikėtų atkreipti dėmesį, kad ją suteikus, bus reikalaujama, kad ne nuolatiniai Lietuvos Respublikos gyventojai ar užsieniečiai, neturintys draustumo, **apmokėtų už paslaugas**. Tolesnės sveikatos priežiūros paslaugos teikiamos tik asmenims, turintiems sveikatos draudimą ar mokantiems už paslaugas.

Būtinajai medicinos pagalbai priskiriama:

- **pirmoji medicinos pagalba** (ją gali teikti Sveikatos apsaugos ministerijos įsakymuose išvardyti asmenys, išklause pirmosios pagalbos kursus, pavyzdžiui, mokytojai, vairuotojai ir t. t.);
- **skubioji medicinos pagalba** (teikiama asmens sveikatos priežiūros įstaigoje, teikiančiose ambulatorines ir / ar stacionarines paslaugas).

Pirmoji medicinos pagalba – tai svarbiausi tikslingi veiksmai, skirti padėti kitų ar savo sveikatai bei gyvybei, panaudojant turimas medicinos ir / ar kitokias priemones bei medžiagas, iki nukentėjusiajam / pacientui bus pradėta

teikti skubioji institucinė medicinos pagalba arba paciento būklė taps normali, arba bus konstatuota jo mirtis.

Skubioji medicinos pagalba – tai tokia medicinos pagalba, kuri teikiama nedelsiant (1 kategorija) arba neatidėliotinai (2, 3, 4 kategorijos), kai dėl ūmių klinikinių būklių, nurodytų šios tvarkos Skubiosios medicinos pagalbos masto lentelės 4 skiltyje, gresia pavojus paciento ir / ar aplinkinių gyvybei arba tokios pagalbos nesuteikimas laiku sukelia sunkių komplikacijų grėsmę pacientams. Būtinoji (pirmoji ir skubioji) medicinos pagalba asmens sveikatos priežiūros įstaigoje teikiama visiems pacientams. Kreipiantis į asmens sveikatos priežiūros įstaigą dėl skubiosios medicinos pagalbos gydytojo siuntimas neprivalomas.

Skubiosios medicinos pagalbos mastai (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 2004-04-28 įsakymas Nr. V-208 „Dėl būtiniosios medicinos pagalbos ir būtiniosios medicinos pagalbos paslaugų teikimo tvarkos ir masto patvirtinimo“) suskirstyti į keturias kategorijas – nuo sunkiausių būklių, priskiriamų pirmai kategorijai, iki ketvirtos kategorijos.

5.4. Mokamos sveikatos priežiūros paslaugos

Valstybinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigoje gali būti teikiamos **mokamos sveikatos priežiūros paslaugos** – jų kainas ir teikimo tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija.

Privačių įstaigų sveikatos priežiūros paslaugų kainų reikia teirautis pačiose įstaigoje.

Už mokamas asmens sveikatos priežiūros paslaugas (toliau – mokamos paslaugos), kurios suteikiamos sveikatos priežiūros įstaigoje, moka:

- patys pacientai arba už juos gali sumokėti kiti fiziniai ar juridiniai asmenys;
- savanoriško sveikatos draudimo įstaigos.

Būtiniosios medicinos pagalbos paslaugos (pirmosios medicinos pagalbos ir stacionarinės bei nestacionarinės skubiosios medicinos pagalbos paslaugos), kurių sąrašas tvirtinamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu ir kurios teikiamos nuolatiniam šalies gyventojams, negali būti priskirtos prie mokamų paslaugų.

Gerosios praktikos pavyzdžiai (Airija)

Airija turi parengusi Etninių mažumų sveikatos priežiūros strategiją, kuria stengiamasi tobulinti medicininių paslaugų migrantams prieinamumą. Vienas iš veiksnių – „Skubiosios kalbinės pagalbos“ („Emergency multilingual help“) paslauga migrantams. Tai – specialiai sukurti bendravimo su pacientais žodynėliai, kuriais naudojantis lengva surinkti informaciją apie pacientą, jo sveikatos būklę, simptomus ir pan. Šių žodynėlių pagalba pacientai taip pat gali suprasti, ką jiems sako gydytojai ar kitas medicinos personalas. „Skubiosios kalbinės pagalbos“ leidinius galima gauti ar atsisiųsti internetu (PDF formatu). Šiuo metu leidiniai parengti arabų, bosnių, kinų, čekų, prancūzų, vokiečių, vengrų, airių, latvių, lietuvių, mandarinų, puštų, lenkų, portugalų, rumunų, rusų, slovakų, ispanų, somalių ir urdų kalbomis. Daugiau informacijos: www.hse.ie

5.5. Teisės aktai, naudingos nuorodos, trumpas terminų žodynis

TEISĖS AKTAI:

1996-05-21 Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymas Nr. I-1343, Vilnius (nauja įstatymo redakcija, kai kurie straipsniai įsigalios 2010-01-01);

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004-04-28 įsakymas Nr. V-208 „Dėl būtinosios medicinos pagalbos ir būtinosios medicinos pagalbos paslaugų teikimo tvarkos ir masto patvirtinimo“ (su pakeitimais);

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1999-07-30 įsakymas Nr. 357 „Dėl mokamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų sąrašo, kainų nustatymo ir jų indeksavimo tvarkos bei šių paslaugų teikimo ir apmokėjimo tvarkos“ (su pakeitimais);

2004-04-29 įstatymas Nr. IX-2206 „Dėl užsieniečių teisinės padėties“;

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-03-01 nutarimas Nr. 230 „Dėl užsieniečių sveikatos draudimo tvarkos aprašo patvirtinimo“;

NAUDINGOS NUORODOS:

Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos www.vlk.lt

Apie privalomąjį sveikatos draudimą, draustumą, kompensuojamųjų paslaugų ir priemonių sąrašus, įstaigas, sudariusias sutartis su teritorinėmis kasomis, konsultuoja Valstybinė ligonių kasa ir jos teritoriniai padaliniai.

Valstybinė ligonių kasa, tel.: (8 5) 236 4144, (8 5) 219 7502.

Teritorinės ligonių kasos:

Vilniaus TLK, Ž. Liauksmo g.6, www.vilniaustlk.lt;

Vilniaus apskrityje, tel. (8 5) 266 1333;

Alytaus apskrityje, tel. (8 315) 30404;

Kauno TLK, Aukštaičių g. 10, www.ktlk.lt;

Kauno apskrityje, tel. (8 37) 322 005;

Marijampolės apskrityje, tel. (8 343) 68 669;

Klaipėdos TLK, Pievų tako g. 38, www.klaipedostlk.lt;

Klaipėdos apskrityje, tel. (8 46) 381 779;

Tauragės apskrityje, tel. (8 446) 72 769;

Šiaulių TLK, Vilniaus g. 273, www.siauliutlk.lt;

Šiaulių apskrityje, tel. (8 41) 52 0346;

Telšių apskrityje, tel. (8 444) 60 597;

Panevėžio TLK, Respublikos g.66, www.paneveziotlk.lt;

Panevėžio apskrityje, tel. (8 75) 510 414;

Utenos apskrityje, tel. (8 389) 59875.

TRUMPAS TERMINŲ ŽODYNĖLIS

Lietuvių k.	Rusų k.	Anglų k.
Sveikatos draudimas	<i>Страхование здоровья</i>	<i>Health insurance</i>
Privalomasis sveikatos draudimas	<i>Обязательное страхование здоровья</i>	<i>Compulsory health insurance</i>
Savanoriškas sveikatos draudimas	<i>Добровольное страхование здоровья</i>	<i>Voluntary health insurance</i>
Valstybės lėšomis draudžiami asmenys	<i>Лица, страхуемые за счет государственных средств</i>	<i>State insured persons</i>
Išlaidų kompensavimas	<i>Компенсация расходов</i>	<i>Reimbursement of costs</i>
Medicininė reabilitacija	<i>Медицинская реабилитация</i>	<i>Medical rehabilitation</i>
Nėščiųjų sveikatos priežiūra	<i>Здравоохранение беременных</i>	<i>Health care of pregnant women</i>
Būtinoji medicinos pagalba	<i>Необходимая медицинская помощь</i>	<i>Emergency medical aid</i>
Mokamos paslaugos	<i>Платные услуги</i>	<i>Paid services</i>
Sveikatos priežiūros įstaiga	<i>Учреждение здравоохранения</i>	<i>Health care facility</i>

6. Savivaldybių teikiama pinigine socialine parama ir socialinės paslaugos

6.1. Pinigine socialine parama ir socialinės išmokos 104

6.1.2. Pinigine socialine parama, teikiama iš savivaldybių biudžetų lėšų 110

6.2. Socialinės paslaugos 118

6.3. Paslaugos neįgaliesiems. Specialieji poreikiai 123

6.4. Teisės aktai, naudingos nuorodos, trumpas terminų žodynelis 126

„Galimybės imigrantams tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos šalies piliečiai ir nediskriminuojamiems kreiptis į institucijas, taip pat naudotis tiek privačiomis, tiek viešosiomis prekėmis ir paslaugomis sudarymas yra esminė sąlyga siekiant geresnės integracijos.“

REGIONŲ KOMITETAS; 2009/C 120/03

Regionų komiteto nuomonė vietos ir regionų valdžios institucijos integracijos politikos priešakyje

Trečiųjų šalių piliečiai, gyvenantys Lietuvoje, iš savivaldybių (pagal gyvenamąją vietą) gali gauti socialinę paramą (išmokas) bei socialines paslaugas. Svarbu atkreipti dėmesį, jog socialinės išmokos bus teikiamos tik tiems trečiųjų šalių piliečiams, kurie turi leidimą nuolat gyventi Lietuvoje. Išskirtiniais atvejais kiekviena savivaldybė iš savo biudžeto lėšų gali skirti piniginę paramą ir leidimus laikinai gyventi turintiems asmenims, kurie atsidūrė sunkioje finansinėje padėtyje ir kuriems reikalinga finansinė pagalba. Tuo tarpu socialines paslaugas šalyje pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, 2006-01-19, Nr. X-493, turi teisę gauti Lietuvos Respublikos piliečiai, užsieniečiai, tarp jų ir asmenys be pilietybės, turintys leidimą nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, kiti asmenys Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse numatytais atvejais.

Šioje dalyje pateikiama konkreti informacija apie piniginę socialinę paramą ir socialines išmokas šeimoms, auginančioms vaikus, neįgaliesiems bei jų šeimos nariams, nepasiturinčioms šeimoms ir kitais sudėtingais atvejais (6.1.), socialines paslaugas trečiųjų šalių piliečiams (6.2.) bei atsižvelgiant į dažnai išskylančius klausimus – informacija apie paslaugas neįgaliesiems bei jų specialiuosius poreikius (6.3.). Skyriaus pabaigoje pateikiamas pagrindinių teisės aktų sąrašas bei trumpas terminų, susijusių su socialinėmis paslaugomis, žodynėlis (6.4.).

6.1. Piniginė socialinė parama ir socialinės išmokos

Lietuvos Respublikos savivaldybės, vykdydamos valstybės joms perduotas ir savarankiškas funkcijas, teikia **piniginę socialinę paramą** ir socialines išmokas savivaldybės gyventojams – **nuolat** Lietuvos Respublikoje gyvenantiems užsieniečiams ar asmenims be pilietybės, kurių duomenys apie gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, o neturinčių gyvenamosios vietos – apie savivaldybę, kurioje gyvena, įrašyti į Lietuvos Respublikos gyventojų registrą.

Piniginė socialinė parama ir išmokos teikiamos šeimoms, auginančioms vaikus, neįgaliesiems ir jų šeimos nariams, mažas pajamas turinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims, atsidūrusiems sunkioje materialinėje būklėje ar artimojo mirties atveju.

Išmokos šeimoms, auginančioms vaikus

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymu, 1994-11-03, Nr. I-621, šeimoms, auginančioms vaikus, savivaldybės administracijos sprendimu, skiriamos šios išmokos:

1. Vienkartinė išmoka vaikui;
2. Išmoka vaikui;
3. Globos (rūpybos) išmoka;
4. Vienkartinė išmoka įsikurti;
5. Vienkartinė išmoka nėščiai moteriai.

Vienkartinė išmoka vaikui ir išmoka vaikui skiriama, jei nors vienas iš vaiko tėvų nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje ir vaikas nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje kartu su juo.

Vienkartinės išmokos:

Išmokos pavadinimas	Išmokos dydis	Išmokos gavėjai
Vienkartinė išmoka vaikui	11 BSI ¹	Gimusio vaiko tėvai, įtėviai, globėjai
Vienkartinė išmoka įsikurti	75 BSI	Asmenys, kuriems buvo nustatyta vaiko globa (rūpyba), pasibaigus vaiko globai (rūpybai) dėl pilnameystės, emancipacijos ar santuokos sudarymo
Vienkartinė išmoka nėščiai moteriai	2 BSI	Nėščia moteris, likus 70 kalendorinių dienų iki numatomos gimdymo datos, ir, pagal Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą, neturinti teisės gauti motinystės pašalpos.

¹ BSI – bazinė socialinė išmoka, nuo 2009-01-01 – 130 Lt.

VI. Savivaldybių teikiama pinigine socialine parama ir socialines paslaugostrečiuju šaliu piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje

Periodinės išmokos:

Išmokos pavadinimas	Išmokos dydis	Išmokos gavėjai
Išmoka vaikui ²	0,75 BSI/mėn.	<ul style="list-style-type: none"> • Šeimos, auginančios vieną ar du vaikus, kiekvienam vaikui nuo jo gimimo iki 3 metų; • kiekvienam globojamam vaikui nuo gimimo dienos iki 3 metų;
	1,1 BSI/mėn.	<ul style="list-style-type: none"> • šeimos, auginančios tris ir daugiau vaikų, kiekvienam vaikui nuo jo gimimo iki 3 metų; • šeimos, auginančios vieną ar du vaikus, kiekvienam vaikui nuo 3 iki 18 metų ir vyresniam, kuris mokosi pagal bendrojo lavinimo programą ir (ar) pagal profesinio mokymo programą pirmajai kvalifikacijai įgyti, bet ne ilgiau iki jam sukanka 21 metai;
	0,4 BSI/mėn.	<ul style="list-style-type: none"> • kiekvienam globojamam vaikui nuo 3 iki 18 metų ir vyresniam, kuris mokosi pagal bendrojo lavinimo programą ir (ar) pagal profesinio mokymo programą pirmajai kvalifikacijai įgyti, bet ne ilgiau iki jam sukanka 21 metai;
	0,75 BSI/mėn.	<ul style="list-style-type: none"> • šeimos, auginančios tris ir daugiau vaikų, kiekvienam vaikui nuo 3 iki 18 metų ir vyresniam, kuris mokosi pagal bendrojo lavinimo programą ir (ar) pagal profesinio mokymo programą pirmajai kvalifikacijai įgyti ar studijuoja aukštojoje mokykloje pagal dienišės studijų formos nuosekliųjų studijų programą (įskaitant akademinį atostogų laikotarpį), bet ne ilgiau iki jam sukanka 24 metai.
Globos (rūpybos) išmoka	4 BSI/mėn.	Vaiko globėjai (rūpintojai) – Lietuvos Respublikoje nuolat gyvenantys užsieniečiai, įstatymų nustatyta tvarka paskirti vaiko, Lietuvos Respublikos piliečio, globėjai (rūpintojai) ir Lietuvos Respublikoje gyvenantys vaikai užsieniečiai, kuriems įstatymų nustatyta tvarka globa (rūpyba) nustatyta Lietuvos Respublikoje arba kurių globos (rūpybos) vykdymą perėmė Lietuvos Respublikos kompetentinga institucija.

Išmokos neįgaliesiems ir jų šeimos nariams

Savivaldybės administracijos neįgaliesiems ir jų šeimos nariams, vaudamosi Lietuvos Respublikos valstybinių šalpos išmokų įstatymo pakeitimo įstatymu, 2005-05-19, Nr. X-210, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992-03-23 nutarimu Nr. 193 bei Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008-07-08 įsakymu Nr. A1-234, skiria pensijas, išmokas ir kompensacijas. Pensijos skiriamos tiems asmenims, kurie neturi teisės gauti valstybinio socialinio draudimo pensijų, tarp jų - ir trečiųjų šalių piliečiams, turintiems leidimus nuolat gyventi Lietuvoje.

Išmokos pavadinimas	Išmokos dydis	Išmokos gavėjai
Šalpos pensija	1–2 BP ³ /mėn.	• Neįgalūs vaikai;
	0,75–2 BP/mėn.	• asmenys, pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais iki dienos (įskaitytinai), kurią jiems sukanka 24 metai, taip pat asmenys, kurie dėl ligos ar traumos, atsiradusios iki jiems sukako 24 metai, padarinių nedarbingais ar iš dalies darbingais pripažinti po 24 metų sukakties dienos, tačiau ne vėliau kaip iki dienos (įskaitytinai), kurią jiems sukanka 26 metai;
	1–1,5 BP/mėn.	• tėvai (įtėviai), globėjai ar rūpintojai, kurie yra sukakę senatvės pensijos amžių arba pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais, netekusiais 60 procentų ir daugiau darbingumo, ir kurie ne mažiau kaip 15 metų slaugė namuose neįgaliuosius, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės slaugos ar nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis;
	1–1,5 BP/mėn.	• motinos, pagimdžiusios ir išauginusios iki 8 metų penkis ar daugiau vaikų ir sukakusios senatvės pensijos amžių arba pripažintos nedarbingomis ar iš dalies darbingomis, netekusiomis 60 procentų ir daugiau darbingumo;

² Nuo 2009 m. kovo 1 d. iki 2010 m. gruodžio 31 d. šeimoje, auginančioje vieną ar du vaikus, kiekvienam vaikui nuo 3 iki 18 metų ir vyresniam, kuris mokosi pagal bendrojo lavinimo programą ir (ar) pagal formaliojo profesinio mokymo programą pirmajai kvalifikacijai įgyti, bet ne ilgiau, kaip iki jam sukanka 21 metai, 0,4 bazinės socialinės išmokos dydžio (52 Lt) išmoka per mėnesį skiriama, jei vidutinės pajamos, nustatytos Lietuvos Respublikos pinigines socialines paramas nepasiturintiems šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymo (Žin., 2003, Nr. 73-3352; 2006, Nr. 130-4889) 15 straipsnyje, vienam šeimos nariui per mėnesį yra mažesnės kaip 3 valstybės remiamų pajamų dydžiai (1050 Lt).

³ BP – valstybinė socialinio draudimo bazinė pensija, nuo 2008-08-01 – 360 Lt.

VI. Savivaldybių teikiama piniginė socialinė parama ir socialinės paslaugostrečiųjų šalių piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje

Išmokos pavadinimas	Išmokos dydis	Išmokos gavėjai
Šalpos pensija	0,9–1 BP/mėn.	<ul style="list-style-type: none"> • asmenys, sukakę senatvės pensijos amžių arba pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais, netekusiais 60 procentų ir daugiau darbingumo.
Šalpos našlaičių pensija	0,5 BP / mėn., kai yra 4 ar daugiau mirusiojo vaikų (įvaikių), – 1,5 BP/mėn. visiems vaikams (įvaikiams) lygiomis dalimis	<ul style="list-style-type: none"> • Mirusiojo arba įstatymų nustatyta tvarka paskelbto mirusiu asmens vaikai iki 18 metų arba iki 24 metų aukštųjų, aukštesniųjų, profesinių bei bendrojo lavinimo mokyklų dieniniuose skyriuose besimokantys vaikai; • sukakę 18 metų neįgalūs vaikai.
Šalpos kompensacijos	1,5 BP/mėn.	<p>Asmenys, sukakę amžių, penkeriais metais mažesni už senatvės pensijos amžių, arba pripažįstami nedarbingais ar iš dalies darbingais asmenimis, netekusiais 60 procentų ir daugiau darbingumo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tėvai (įtėviai), kurie iki 1995 m. sausio 1 d. ne mažiau kaip 10 metų slaugė namuose vaikus invalidus arba vaikus, pripažintus I ar II grupės invalidais nuo vaikystės arba tapusius I ar II grupės invalidais iki 18 metų; • motinos, kurios iki 1995 m. sausio 1 d. pagimdė penkis ar daugiau vaikų ir išaugino juos iki 8 metų.
Slaugos išlaidų tikslinė kompensacija	2,5BP/mėn.	<p>Asmenys, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sunkų ir vidutinį neįgalumą turintys vaikai; • nedarbingi ar iš dalies darbingi 75–100 procentų darbingumo netekę asmenys; • sukakę senatvės pensijos amžių asmenys.

Išmokos pavadinimas	Išmokos dydis	Išmokos gavėjai
Priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinė kompensacija	1 BP/mėn.	• Sunkų neįgalumą turintys vaikai;
	0,5 BP/mėn.	• vidutinį neįgalumą turintys vaikai;
	0,5 BP/mėn.	Asmenys, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis:
	1 BP / mėn.	• nedarbingi ar iš dalies darbingi asmenys, netekę 60–70 procentų darbingumo;
Transporto išlaidų kompensacija	0,5 BP/mėn.	• nedarbingi ar iš dalies darbingi asmenys, netekę 75–100 procentų darbingumo;
		• sukakę senatvės pensijos amžių asmenys.
Transporto išlaidų kompensacija	25 proc. BSI/mėn.	<ul style="list-style-type: none"> • Sutrikusią judėjimo funkciją turintys asmenys; • šeimos, auginančios neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis.
Kompensacija lengvojo automobilio įsigijimui ar jo techniniam prietaikymui	Mokama kartą per 6 metus iki 32 BSI	<ul style="list-style-type: none"> • Sutrikusią judėjimo funkciją turintys asmenys; • šeimos, auginančios neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų, kuriam nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis.
Išmoka už komunalines paslaugas neįgaliesiems	20 proc. BSI/mėn.	Nedirbantys neįgalieji, kurie NDNT (iki 2005 m. liepos 1 d. – invalidumą nustatančių komisijų) yra pripažinti nedarbingais ir augina vaikus iki 18 metų (besimokančius bendrojo lavinimo mokykloje, profesinėje, aukštesniojoje mokykloje ar aukštojoje mokykloje dienine forma – iki 24 metų), ir kurių šeimose nėra darbingų asmenų.

VI. Savivaldybių teikiama pinigine socialine parama ir socialines paslaugostrečiuju šaliu piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje

Pinigine socialine parama nepasiturinčioms šeimoms

Mažas pajamas turinčios šeimos, vadovaujantis Lietuvos Respublikos pinigines socialines paramos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymu, 2006-11-21, Nr. X-916, yra remiamos skiriant socialinę pašalpą ir kompensacijas šildymui, karštam ir šaltam vandeniui.

Išmokos pavadinimas	Išmokos/kompensacijos dydis	Išmokos gavėjai
Socialinė pašalpa	90 proc. skirtumo tarp VRP ⁴ šeimai (vienam gyvenančiam asmeniui) ir vidutinių šeimos (vieno gyvenančio asmens) pajamų per mėnesį. Maksimalus socialinės pašalpos dydis – 315 Lt vienam asmeniui.	<ul style="list-style-type: none"> Šeimos (vieni gyvenantys asmenys), kurių turimas turtas neviršija nustatyto turto vertės normatyvo ir šeimos (vieno gyvenančio asmens) pajamos per mėnesį neviršija VRP bei atitinka kitas Lietuvos Respublikos pinigines socialines paramos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymo nustatytas sąlygas.
Kompensacijos šildymui, karštam ir šaltam vandeniui	Dydis apskaičiuojamas individualiai kiekvienam būstui atsižvelgiant į šeimai (vienam gyvenančiam asmeniui) nustatytus būsto naudingo ploto, šalto bei karšto vandens sąnaudų normatyvus, atskirų energijos ir kuro rūšių sąnaudų normatyvus būstui šildyti ir karštam vandeniui paruošti.	<p>Šeimos (vieni gyvenantys asmenys), kurių turimas turtas neviršija nustatyto turto vertės normatyvo, atitinka įstatymo nustatytas sąlygas ir:</p> <ul style="list-style-type: none"> išlaidos už būsto šildymą, kai būsto naudingasis plotas ne didesnis už nustatytus normatyvus, viršija 20 procentų skirtumo tarp šeimos (vieno gyvenančio asmens) pajamų ir valstybės remiamų pajamų šeimai arba vienam gyvenančiam asmeniui dydžio; išlaidos už faktinį šalto vandens bei nuotekų kiekį, bet ne didesnę už nustatytą normatyvą, viršija 2 procentus šeimos (vieno gyvenančio asmens) pajamų; išlaidos už karštą vandenį, kurio kiekis ne didesnis už nustatytus normatyvus, viršija 5 procentus šeimos (vieno gyvenančio asmens) pajamų.

Parama mirties atveju

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos 1993-12-23 įstatymu „Dėl paramos mirties atveju“ Nr. I-348, savivaldybių administracijos skiria ir per 24 valandas laidojančiajam asmeniui turi išmokėti laidojimo pašalpą už Lietuvoje mirusius užsieniečius, turėjusius leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

Išmokos pavadinimas	Išmokos dydis	Išmokos gavėjai
Laidojimo pašalpa	8 BSI	Lietuvoje mirusį užsienietį (užsienio valstybės pilietybę turėjusį asmenį arba asmenį be pilietybės), turėjusį leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, laidojantieji asmenys. Pašalpa taip pat mokama, kai vaikas gimsta negyvas (ne mažiau kaip 22 nėštumo savaitių kūdikis).

Dėl laidojimo pašalpos kreipiamasi į savivaldybę, kurioje savo gyvenamąją vietą buvo deklaravęs miręs asmuo arba yra deklaravęs laidojantysis asmuo.

6.1.1. Pinigine socialine parama, teikiama iš savivaldybių biudžetų lėšų

Savivaldybės iš savo biudžeto lėšų, pagal savivaldybėse nustatytą tvarką ir paramos kriterijus, trečiujų šaliu piliečiams taip pat gali skirti ir kitą socialinę paramą. Kiekviena Lietuvos savivaldybė nustato skirtingas tvarkas bei paramos dydžius.

Didžiosiose šalies savivaldybėse trečiujų šaliu piliečiams, turintiems leidimus gyventi Lietuvos Respublikoje, gali būti skirta tokia pinigine parama:

⁴ VRP – valstybės nustatytas remiamų pajamų vienam asmeniui dydis, nuo 2008-08-01 – 350 Lt/mėn. asmeniui.

VI. Savivaldybių teikiama piniginė socialinė parama ir socialinės paslaugostrečiųjų šalių piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje

Vilniaus miesto savivaldybėje:

Paramos pavadinimas	Paramos periodiškumas	Paramos dydis	Paramos gavėjai
Vienkartinė pašalpa gimusiems ir daugiau vaikų	vienkartinė	5 000,00 Lt	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kuriems vienu metu gimė trys ir daugiau vaikų.
Vienkartinė pašalpa nukentėjusiems nuo gaisro ar kitų stichinių nelaimių	1 kartą/metus	2–48 BSI	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kurių pajamos vienam šeimos nariui neviršija 3 VRP, vienam gyvenančiam asmeniui – neviršija 3,5 VRP.
Vienkartinė pašalpa	iki 2 kartų/metus	iki 2 BSI	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kurių pajamos vienam šeimos nariui neviršija 2 VRP, vienam gyvenančiam asmeniui – neviršija 2,5 VRP.
Vienkartinė pašalpa	vienkartinė	1 BSI	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kuriems sukako 100 metų.

Kauno miesto savivaldybėje:

Paramos pavadinimas	Paramos periodiškumas	Paramos dydis	Paramos gavėjai
Vienkartinė pašalpa gimusiems ir daugiau vaikų	vienkartinė	20 BSI	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kuriems vienu metu gimė du ir daugiau vaikų.
Vienkartinė pašalpa	vienkartinė	500,00 Lt	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kuriems sukako 100 metų.
Vienkartinė pašalpa, ligos, traumos atveju, būsto remontui	vienkartinė	iki 4 BSI	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kurių pajamos, tenkančios vienam šeimos nariui, yra mažesnės už 3 VRP.

Paramos pavadinimas	Paramos periodiškumas	Paramos dydis	Paramos gavėjai
Vienkartinė pašalpa nukentėjusiems nuo gaisro ar kitų stichinių nelaimių, jeigu turtas neapdraustas	vienkartinė	4–8 BSI (jei suniokojimas vidutinis); 16–24 BSI (jei suniokojimas labai didelis)	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys.
Vienkartinė pašalpa neįgaliesiems ar neįgalųjų šeimoms, negaunantioms socialinės pašalpos (kreipimosi dėl vienkartinės pašalpos metu)	vienkartinė	iki 2 BSI	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kurių trijų paskutinių mėnesių vidutinės pajamos, tenkančios vienam šeimos nariui, yra mažesnės už 1,2 VRP.
Vienkartinė pašalpa	vienkartinė	iki 1 BSI	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kurių trijų paskutinių mėnesių vidutinės pajamos, tenkančios vienam šeimos nariui, yra mažesnės už 1 VRP.
Vienkartinė pašalpa asmens dokumentų gamybai	vienkartinė	iki 1 BSI	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys.
Vienkartinė pašalpa	vienkartinė	100,00 Lt	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, grįžę iš laisvės atėmimo, kardojo kalnimo vietų, socialinės ar psichologinės reabilitacijos įstaigų.

VI. Savivaldybių teikiama piniginė socialinė parama ir socialinės paslaugostrečiųjų šalių piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje

Paramos pavadinimas	Paramos periodiškumas	Paramos dydis	Paramos gavėjai
Vienkartinė pašalpa, kai dėl objektyvių priežasčių asmuo negalėjo gauti pagal Lietuvos Respublikos įstatymus priklausančios pašalpos	vienkartinė	Tuo metu galiojančio dydžio	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys.

Klaipėdos miesto savivaldybėje:

Paramos pavadinimas	Paramos periodiškumas	Paramos dydis	Paramos gavėjai
Vienkartinė pašalpa šeimoms ar vieniems gyvenantiems asmenims, gimus trims ir daugiau vaikų	vienkartinė	iki 4 VRP	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, jei vidutinės pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį yra mažesnės kaip 4 VRP.
Vienkartinė pašalpa šeimoms ar vieniems gyvenantiems asmenims nelaimingo atsitikimo, sunkios ligos ir kitais atvejais	vienkartinė	iki 1 VRP	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, jei vidutinės pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį yra mažesnės kaip 2 VRP.

Paramos pavadinimas	Paramos periodiškumas	Paramos dydis	Paramos gavėjai
Vienkartinė pašalpa šeimoms ar vieniems gyvenantiems asmenims nelaimingo atsitikimo, sunkios ligos ir kitais atvejais	iki 2 kartų/metus	iki 1 VRP	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, jei vidutinės pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį 2–2,5 VRP.
Vienkartinė pašalpa šeimoms ar vieniems gyvenantiems asmenims nelaimingo atsitikimo, sunkios ligos ir kitais atvejais (gyvenamajam būstui nukentėjus nuo vandentiekio avarijų, gaisro, stichinių nelaimių ar nusikalstamos veiklos)	1kartą/metus	iki 10 VRP	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kurių pajamos vienam šeimos nariui per mėnesį yra mažesnės kaip 4 VRP dydžiai. (Pašalpa skiriama Vienkartinių pašalpų skyrimo komisijos siūlymu.)*
Vienkartinė pašalpa skoloms už komunalinius patarnavimus apmokėti	vienkartinė	iki 50 VRP	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kurių pajamos per pastaruosius 3 metus yra mažesnės kaip 2 VRP dydžiai. (Pašalpa skiriama Vienkartinių pašalpų skyrimo komisijos siūlymu.) ⁵

VI. Savivaldybių teikiama piniginė socialinė parama ir socialinės paslaugostrečiųjų šalių piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje

Paramos pavadinimas	Paramos periodiškumas	Paramos dydis	Paramos gavėjai
Vienkartinė pašalpa už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą	1 kartą/metus	iki 50 procentų metinio vietinės rinkliavos už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymo dydžio	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kuriems nuosavybės teise priklauso būstas Klaipėdos miesto savivaldybės teritorijoje arba Klaipėdos miesto savivaldybės būsto nuomininkas, jei socialinės pašalpos teikimo laikotarpiu sumokėjo visą apskaičiuotą metinę vietinę rinkliavą už komunalinių atliekų surinkimą ir tvarkymą.

Šiaulių miesto savivaldybėje:

Paramos pavadinimas	Paramos periodiškumas	Paramos dydis	Paramos gavėjai
Vienkartinė pašalpa nukentėjusiems nuo gaisro ar kitų stichinių nelaimių	vienkartinė	Individualus, pagal padarytos žalos dydį	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys.

Panevėžio miesto savivaldybėje:

Paramos pavadinimas	Paramos periodiškumas	Paramos dydis	Paramos gavėjai
Vienkartinė pašalpa nukentėjusiems nuo gaisro ar kitų stichinių nelaimių	vienkartinė	iki 10 BSI	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kurių pajamos vienam šeimos nariui neviršija 3 VRP.
Vienkartinė pašalpa ligos atveju	1 kartą/metus	iki 7 BSI	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kurių pajamos vienam šeimos nariui neviršija 1,5 VRP.

Paramos pavadinimas	Paramos periodiškumas	Paramos dydis	Paramos gavėjai
Vienkartinė pašalpa	1 kartą/metus	iki 2 BSI	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, dėl objektyvių priežasčių neturintys jokių pajamų.
Vienkartinė pašalpa	1 kartą/metus	100,00 Lt	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę, grįžę iš laisvės atėmimo vietų ir socialinės rehabilitacijos įstaigų asmenys.

Alytaus miesto savivaldybėje:

Paramos pavadinimas	Paramos periodiškumas	Paramos dydis	Paramos gavėjai
Vienkartinė pašalpa gimus dviems ir daugiau vaikų	vienkartinė	200,00 Lt kiekvienam vaikui	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys.
Vienkartinė pašalpa sunkios ligos, operacijos atveju	1 kartą/metus	iki 1,5 VRP	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys, kurių pajamos, tenkančios vienam šeimos nariui, yra mažesnės už 1,5 VRP.
Vienkartinė pašalpa nukentėjusiems nuo gaisro ar kitų stichinių nelaimių	1 kartą/metus	iki 10 VRP	Savivaldybėje gyvenamąją vietą deklaravę asmenys.

⁵ Vienkartinę pašalpą skyrimo komisija turi teisę Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos direktoriui ar jo įgaliotam asmeniui siūlyti skirti vienkartines pašalpas, kai šeima ar vienas gyvenantis asmuo neatitinka Vienkartinę pašalpą teikimo tvarkos apraše nurodytų sąlygų atitinkamai pašalpai gauti, bet vidutinės mėnesio pajamos vienam šeimos nariui ar vienam gyvenančiam asmeniui per mėnesį ne daugiau kaip 10 proc. viršija tvarkos apraše nurodytus dydžius atitinkamai pašalpai gauti.

6.2. Socialinės paslaugos

Socialines paslaugas šalyje pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymą, 2006-01-19 Nr. X-493, turi teisę gauti Lietuvos Respublikos piliečiai, užsieniečiai, tarp jų ir asmenys be pilietybės, turintys leidimą nuolat ar laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje, kiti asmenys Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse numatytais atvejais.

Socialinės paslaugos skirstomos į bendrąsias ir specialiąsias socialines paslaugas.

Bendrosios socialinės paslaugos yra informavimo, konsultavimo, tarpininkavimo ir atstovavimo, sociokultūrinės paslaugos, taip pat transporto organizavimo, maitinimo organizavimo, aprūpinimo būtiniaisiais drabužiais ir avalyne bei kitos paslaugos.

Specialiosioms paslaugoms priskiriama socialinė priežiūra ir socialinė globa. Socialinei priežiūrai priskiriamos pagalbos į namus, socialinių įgūdžių ugdymo ir palaikymo, laikinos nakvynės bei kitos paslaugos. Socialinė globa pagal trukmę skirstoma į dienos, trumpalaikę ir ilgalaikę.

Pagrindinės socialinių paslaugų organizatorės Lietuvoje yra savivaldybių administracijos. Jos atsako už socialinių paslaugų teikimo savo teritorijos gyventojams užtikrinimą. Dėl socialinių paslaugų skyrimo (kurių teikimą finansuoja savivaldybė iš savo biudžeto lėšų ar iš valstybės biudžeto) asmuo (vienas iš suaugusių šeimos narių) ar jo globėjas, rūpintojas turi raštišku prašymu kreiptis į asmens gyvenamosios vietos savivaldybę. Išskirtiniais atvejais, kai asmuo (šeima) patiria fizinį ar psichologinį smurtą arba kyla grėsmė jo fiziniam ar emociniam saugumui, dėl bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros skyrimo asmuo gali kreiptis ir į kitą, ne asmens gyvenamosios vietos, savivaldybę.

Socialinių paslaugų teikėjais taip pat gali būti valstybinės, savivaldybės įstaigos, nevalstybinės organizacijos, labdaros fondai, religinės bendruomenės ir kitos organizacijos, kurių nuostatuose numatyta socialinio darbo veikla.

Gerosios praktikos pavyzdžiai (Suomija)

MONIKA – moterų imigrančių asociacija (Multicultural Women's Association) – nevyriausybinė organizacija, kurioje imigrantėms moterims teikiamos įvairios socialinės, psichologinės paslaugos, konsultuojama, teikiama teisinė pagalba bei vyksta grupiniai užsiėmimai. Organizacija įkurta 1998 m., čia dirba 36 darbuotojai bei 200 savanorių. Pagrindinė būstinė – Helsinkyje, tačiau paslaugos taip pat teikiamos ir kituose regionuose, tokiuose kaip Vanta, Espo, Kajanis. Dauguma dirbančiųjų – migrantai, sėkmingai integravęsi Suomijoje, todėl paslaugos gali būti teikiamos 20-čia kalbų. Tai – taip pat skėtinė organizacija, iš viso vienijanti 18-a moterų organizacijų. 2008 m. ši organizacija gavo apdovanojimą už sėkmingiausių ir geriausių integracijos metodą Suomijoje. MONIKA taip pat teikia paslaugas ir imigrantėms prekybos žmonėmis aukoms; čia veikia pagalbos imigrantėms linija, įvairiose sudėtingose situacijose atsidūrusioms moterims bei jų vaikams taip pat gali būti suteikiamas gyvenamasis plotas.

- Per metus organizacija suteikia paslaugas 4 800–5 000 imigrančių moterų ir vaikų;
- Atvykėlės moterys – iš daugiau nei 70 skirtingų pasaulio šalių;
- Pagrindinės besikreipiančių imigrančių kilmės šalys – Rusija, Somalis, Afganistanas, Kinija, Tailandas, Filipinai, Irakas, Iranas, Estija;
- Dažniausios priežastys, dėl kurių kreipiasi moterys, – tai psichologinis ir fizinis smurtas.

Bendrieji mokėjimo už socialines paslaugas principai:

- 1) Socialinės paslaugos teikiamos nemokamai, jei asmuo gauna socialinę pašalpą;
- 2) Mokėjimo už socialines paslaugas dydis negali viršyti asmeniui teikiamų socialinių paslaugų sąnaudų dydžio;
- 3) Savivaldybės turi teisę sumažinti asmeniui apskaičiuotą mokėjimo už socialines paslaugas dydį arba jį nuo mokėjimo atleisti.

VI. Savivaldybių teikiama piniginė socialinė parama ir socialinės paslaugostrečiųjų šalių piliečiams, gyvenantiems Lietuvoje

Toliau pateiktoje lentelėje išvardytos paslaugos ir mokėjimo dydžiai už tas socialines paslaugas, kurias planuoja ir savivaldybės teritorijos gyventojams organizuoja savivaldybė ir kurių teikimą finansuoja savivaldybė iš savo biudžeto lėšų ar iš valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams.

Nevalstybinės organizacijos, kurių steigėju ar dalininku nėra valstybės ar savivaldybės institucija, gali nustatyti kitokius mokėjimo už socialines paslaugas dydžius.

Socialinių paslaugų gavėjai	Socialinės paslaugos	Socialinių paslaugų įstaigos	Paslaugų gavėjo mokėjimo už paslaugas dydis
Senyvo amžiaus ir neįgalūs (taip pat ir vaikai) asmenys	Bendrosios	Socialinių paslaugų centrai	Informavimo, konsultavimo tarpininkavimo ir atstovavimo interesams paslaugos teikiamos nemokamai.
	Sociokultūrinės	Dienos centrai	
	Transporto organizavimo	Bendruomenės centrai	Savivaldybės nustato konkretų mokėjimo dydį už kitas bendrąsias socialines paslaugas.
	Pagalba į namus	Pagalbos į namus tarnybos, centrai	Nemokama, jeigu asmens pajamos per mėnesį mažesnės nei 3 VRP. Iki 20 proc. asmens pajamų, jeigu asmens pajamos per mėnesį didesnės nei 3 VRP.
	Apgyvendini- mo savarankiško gyvenimo namuose	Savarankiško gyvenimo namai	Nemokama, jeigu asmens pajamos per mėnesį mažesnės nei 3 VRP. Iki 20 proc. asmens pajamų, jeigu asmens pajamos per mėnesį didesnės nei 3 VRP. Visais atvejais asmuo maitinasi iš savo lėšų ir pats sumoka mokesčius už komunalines paslaugas.

Socialinių paslaugų gavėjai	Socialinės paslaugos	Socialinių paslaugų įstaigos	Paslaugų gavėjo mokėjimo už paslaugas dydis
Senyvo amžiaus ir neįgalūs (taip pat ir vaikai) asmenys	Dienos socialinė globa	Dienos centrai	Iki 20 proc. asmens pajamų, jei asmuo gyvena vienas arba šeimoje, kurios pajamos vienam šeimos nariui neviršija 3 VRP. Iki 50 proc. asmens pajamų, jei asmuo gyvena su šeima ir pajamos vienam šeimos nariui viršija 3 VRP.
	Trumpalaikė socialinė globa – iki 6 mėnesių per metus	Socialinės globos namai	Iki 80 proc. asmens pajamų.
	Ilgalaikė socialinė globa	Socialinės globos namai	Iki 80 proc. asmens pajamų, jeigu asmens turto vertė yra mažesnė už jo gyvenamosios vietos savivaldybėje nustatytą turto vertės normatyvą.
			Iki 80 proc. asmens pajamų ir 1 proc. nuo turto vertės, viršijančios normatyvą, jeigu asmens turto vertė yra didesnė už jo gyvenamosios vietos savivaldybėje nustatytą turto vertės normatyvą. Neįgaliems vaikams: iki 80 proc. jų pajamų.
Likę be tėvų globos vaikai	Ilgalaikė (trumpalaikė) socialinė globa	Socialinės globos namai	Nemokama.

Socialinių paslaugų gavėjai	Socialinės paslaugos	Socialinių paslaugų įstaigos	Paslaugų gavėjo mokėjimo už paslaugas dydis
Socialinę riziką patiriantys asmenys: Vaikai iš nedarnių šeimų	Socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas	Dienos centrai	Nemokama.
Socialinės rizikos šeimos, priklausomybę (alkoholiui, narkotinėms medžiagoms) turintys asmenys	Socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas	Asmens namai Socialinių paslaugų centrai	Nemokama.
Smurtą patiriančios moterys ir vaikai	Laikinas apnakvindinimas, iki 3 parų	Krizių centrai	Nemokama.
	Trumpalaikė socialinė globa, iki 6 mėnesių ar ilgiau	Krizių centrai Motinos ir vaiko globos namai	Iki 80 proc. asmens pajamų, konkretų mokėjimo dydį nustato savivaldybės.
Benamiai	Trumpalaikė socialinė globa, iki 6 mėn. ar ilgiau	Nakvynės namai	Iki 80 proc. asmens pajamų, konkretų mokėjimo dydį nustato savivaldybės.
Priklausomybę (alkoholiui, narkotinėms medžiagoms) turintys asmenys	Trumpalaikė socialinė globa, iki 18 mėn.	Psichologinės bei socialinės reabilitacijos įstaigos suaugusiems	Iki 80 proc. asmens pajamų, konkretų mokėjimo dydį nustato savivaldybės.

6.3. Paslaugos neįgaliesiems. Specialieji poreikiai

Neįgalumo lygio nustatymas ir su tuo susijusios lengvatos

Vadovaujantis Neįgaliųjų socialinės integracijos 2005-05-19 įstatymu Nr. I-2044, nuo 2005 m. liepos 1 d. veikia nauja neįgalumo ir darbingumo lygio nustatymo tvarka, kuri taikoma ir leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje turintiems asmenims.

Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nustato:

- 1) Neįgalumo lygį asmenims iki 18 metų ir darbingumo lygį asmenims iki 18 metų, kurie yra (buvo) draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu;
- 2) Vyresniems nei 18 metų neįgaliesiems asmenims iki pat senatvės pensijos amžiaus nustatomas darbingumo lygis:

- jei asmeniui nustatoma 0–25 proc. darbingumo, asmuo laikomas nedarbingu;
- jei nustatoma 30–55 proc. darbingumo, asmuo laikomas iš dalies darbingu;
- jei nustatoma 60-100 proc. darbingumo, asmuo laikomas darbingu.

Pensinio amžiaus neįgaliesiems asmenims gyvenamosios vietos savivaldybėje nustatomas specialiųjų poreikių lygis ir išduodami neįgaliojo pažymėjimai.

Specialiuosius poreikius nustato ir išduoda nustatytos formos pažymas asmens sveikatos priežiūros įstaigos, prie kurios asmuo yra prisirašęs, **gydytojų konsultacinė komisija**. Į ją asmenį nukreipia gydantis (šeimos, vidaus ligų) gydytojas, įvertinęs jo sveikatos būklę ir nustatęs, kad asmens liga ar būklė atitinka teisės aktais patvirtintus specialiųjų poreikių nustatymo kriterijus (ligas).

Gydytojų konsultacinės komisijos išduotas pažymas asmenys pateikia savivaldybių Socialinės paramos skyriams, kurie ir nustato specialiųjų poreikių lygį.

Siekiant išsaugoti pensinio amžiaus asmenų, kuriems iki Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo įsigaliojimo buvo nustatyta invalidumo grupė neterminuoti, teises ir socialines garantijas, gyvenamosios vietos savivaldybėse, remiantis asmenų turimais invalidumo pažymėjimais, invalidumo grupės prilyginamos specialiųjų poreikių lygiui:

- I invalidumo grupė prilyginama didelių specialiųjų poreikių lygiui;
- II invalidumo grupė prilyginama vidutinių specialiųjų poreikių lygiui;
- III invalidumo grupė prilyginama nedidelių specialiųjų poreikių lygiui.

Lengvatos, kuriomis gali naudotis neįgalieji, skelbiamos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos tinklalapyje www.socmin.lt/index.php?-1456460543

Būsto ir aplinkos pritaikymas neįgaliųjų poreikiams

Lietuvos Respublikoje **nuolat gyvenantys neįgalieji trečiųjų šalių piliečiai**, pagal Būsto pritaikymo žmonėms su negalia 2007-2011 m. programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-06-28 nutarimu Nr. 638, gyvenamosios vietos savivaldybei **gali pateikti prašymą dėl būsto ir gyvenamosios aplinkos pritaikymo**.

Bazinuose būsto pritaikymo žmonėms su negalia reikalavimuose nustatyta, kad būstas pritaikomas asmeniui (taip pat ir neįgaliam vaikui), kuriam pagal jo negalios priežastis yra nustatyti judėjimo ir apsitarnavimo funkcijų sutrikimo lygiai (labai ryškūs, ryškūs ir vidutiniai). Vadovaudamasis Negalios priežasčių ir būklių sąrašu negalios priežastis ir būklės nustato šeimos gydytojas. Kad būstas būtų pritaikomas, jis turi būti asmens, kuriam prašoma pritaikyti būstą, nuolatine gyvenamąja vieta, būsto bendraturčiai, jei būstas priklauso ne pačiam neįgaliajam, neprieštaruoja dėl būsto pritaikymo darbų ir savininkui nėra apribotos daiktinės teisės į būstą. Atliekant būsto pritaikymo darbus gali būti įrengiami specialūs keltuvai bute ar namo laiptinėje, ranktūriai, parankiai tualetu, vonios kambariuose, platinamos durų angos ir kita. Maksimali vieno būsto pritaikymo darbams galima skirti lėšų suma yra iki 150 VRP⁶ (iki 2010-01-01), kartotinai dėl būsto pritaikymo darbų neįgalūs gali kreiptis praėjus 10 metų nuo paskutinio būsto pritaikymo.

Neįgaliųjų aprūpinimas techninės pagalbos priemonėmis

Lietuvos Respublikoje **nuolat gyvenantys kitų valstybių piliečiai ir asmenys be pilietybės**, nustatyta tvarka deklaruojant gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, ir kuriems nustatyti specialieji poreikiai nuolat naudoti techninės pagalbos priemones, **turi teisę įsigyti nuolat naudoti judėjimo techninės pagalbos priemones** arba gauti aktyvaus tipo vežimėlio, skuterio, uždarnosios televizijos sistemos, kūno termometro (kalbančio), rankinio laikrodžio (kalbančio), stalinio laikrodžio (kalbančio), virtuvės svarstyklių (kalbančių), elektroninio skaičiuotuvo (kalbančio), laidinio telefono (kalbančio), judriojo (mobilus) ryšio telefono (vibrojančio) ar FM sistemos įsigijimo išlaidų kompensacijas.

Asmuo (jo tėvai (įtėviai) arba kitas jam atstovaujantis asmuo), pageidaujantis įsigyti judėjimo techninės pagalbos priemonę ar gauti kompensacijas, turi kreiptis į asmens gyvenamosios ar gydymosi vietos savivaldybės paskirtą įstaigą ar kitą įstaigą, kuriai priskirta aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis funkcija arba į Techninės pagalbos neįgaliesiems centro prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – centras) teritorinį padalinį.

Brangiai kainuojančios (daugiau nei 2500 Lt) techninės pagalbos priemonės nemokamai skiriamos:

- asmenims, kurie Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo nustatyta tvarka yra pripažinti nedarbingais;
- asmenims, kuriems I grupės invalidumas nustatytas iki 2005 m. liepos 1 d.;
- asmenims, sukakusiems senatvės pensijos amžių, kuriems teisės aktų nustatyta tvarka nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis;
- asmenims, kuriems nustatytas specialusis nuolatinės slaugos poreikis;
- asmenims iki 18 metų, kuriems nustatytas sunkus arba vidutinis neįgalumo lygis ar invalidumas.

Čia nepaminti asmenys aprūpinami brangiai kainuojančiomis techninės pagalbos priemonėmis tik tada, kai jie sumoka skirtumą tarp valstybės kompensuojamos sumos ir brangiai kainuojančios techninės pagalbos priemonės kainos į centro atsiskaitomąją sąskaitą ir pateikia tai patvirtinančius dokumentus.

⁶ VRP – valstybės nustatytas remiamų pajamų vienam asmeniui dydis, nuo 2008-08-01 – 350 Lt/mėn. asmeniui.

Asmenis naujomis arba atnaujintomis judėjimo techninės pagalbos priemonėmis individualiai aprūpina centro teritoriniai padaliniai arba savivaldybės įstaigos. Centro teritoriniai padaliniai suteikia elektrinį vežimėlį, individualiai pagamintą specialią techninės pagalbos priemonę, aktyvaus tipo vežimėlio ar skuterio įsigijimo išlaidų kompensaciją arba regos ir klausos techninės pagalbos priemones.

Techninės pagalbos priemonės yra skiriamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2008-04-25 įsakymu Nr. A1-126 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. gruodžio 19 d. įsakymo Nr. A1-338 „Dėl neįgaliųjų aprūpinimo techninės pagalbos priemonėmis ir šių priemonių įsigijimo išlaidų kompensavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo. Daugiau informacijos apie konkrečias techninės pagalbos priemones yra Techninės pagalbos neįgaliesiems centro tinklapyje www.tpnc.lt.

6.4. Teisės aktai, naudingos nuorodos, trumpas terminų žodynelis

TEISĖS AKTAI

Be jau minėto Socialinių paslaugų įstatymo (2006-01-19 Nr. X-493), socialinių paslaugų teikimą šalyje reglamentuoja šie teisės aktai:

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-06-14 nutarimas Nr. 583 „Dėl mokėjimo už socialines paslaugas tvarkos aprašo patvirtinimo“;

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-10-10 nutarimas Nr. 978 „Dėl socialinių paslaugų finansavimo ir lėšų apskaičiavimo metodikos patvirtinimo“;

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007-03-13 įsakymas Nr. A1-67 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymo Nr. A1-94 „Dėl Asmens (šeimoms) socialinių paslaugų poreikio nustatymo ir skyrimo tvarkos aprašo ir senyvo amžiaus asmens bei suaugusio asmens su negalia socialinės globos poreikio nustatymo metodikos patvirtinimo“ pakeitimo“;

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-04-05 įsakymas Nr. A1-93 „Dėl Socialinių paslaugų katalogo patvirtinimo“;

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-06-27 įsakymas Nr. A1-179 „Dėl Socialinės rizikos vaiko ir likusio be tėvų globos vaiko socialinės globos poreikio nustatymo metodikos patvirtinimo“;

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-09-09 įsakymas Nr. A1-255 „Dėl Socialinės globos poreikio vaikui su negalia nustatymo metodikos patvirtinimo“.

Informacijos apie valstybės ir savivaldybių socialinių paslaugų įstaigas galite rasti internete adresu www.socialiniszemelapis.lt/index.php?2025371589

TRUMPAS TERMINŲ ŽODYNĖLIS

Lietuvių k.	Rusų k.	Anglų k.
Socialinė parama	Социальная помощь	Social support
Piniginė parama	Денежная помощь	Monetary support
Išmoka	Выплата	Benefit
Neįgalieji	Люди с ограниченными возможностями	Disabled
Globa	Опека	Guardianship, custody
Vienkartinė išmoka	Одноразовая выплата	One-off benefit
Pensija	Пенсия	Pension
Šalpos pensija	Пенсия по оказанию материальной помощи (социальная пенсия)	Social assistance pension
Našlaičio pensija	Пенсия сироте	Orphan's pension
Slauga	Уход	Nursing care
Pašalpa	Пособие	Allowance
Vienkartinė pašalpa	Одноразовое пособие	One-off allowance
Laidojimo pašalpa	Пособие на похороны	Funeral allowance
Specialieji poreikiai	Специальные потребности	Special needs
Socialinės paslaugos	Социальные услуги	Social services
Socialinė globa	Социальная опека	Social care
Senyvo amžiaus asmenys	Лица преклонного возраста	Elderly persons
Pagalba į namus	Помощь на дому	Help at home
Apygyvendinimas	Поселение	Accommodation
Ilgalaikės paslaugos	Долгосрочные услуги	Long-term services
Trumpalaikės paslaugos	Краткосрочные услуги	Short-term services
Dienos centras	Дневной центр	Day centre
Priklausomybę turintys asmenys	Лица с зависимостью	Addicts
Benamiai	Бездомные	Homeless
Socialinės rizikos šeimos	Семьи социального риска	Socially disadvantaged families

7. Dokumentų legalizavimo bei pripažinimo tvarka

- 7.1. Dokumentų legalizavimas, tvirtinimas pažyma *Apostille* 131
- 7.2. Užsienyje įgyto išsilavinimo dokumentų pripažinimas 136
- 7.3. Teisės aktai, naudingos nuorodos, trumpas terminų žodynelis 138

„Regionų komitetas mano, kad būtina valstybėse narėse sukurti tinkamas sąlygas pripažinti ir sertifikuoti imigrantų įgūdžius ir išsilavinimą, įgytus jų kilmės šalyse, bei juos patvirtinti, kad jiems būtų sudarytos didesnės galimybės įgyti kitą išsilavinimą arba dirbti kitokį darbą, – tai leistų jiems patiems užtikrinti savo pragyvenimą ir kartu padidinti priimančios šalies žmogiškąjį kapitalą.“

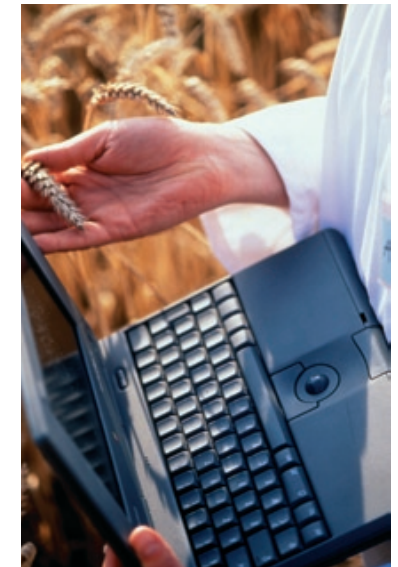
ES REGIONŲ KOMITETAS; 2009/C 120/03

Regionų komiteto nuomonė vietos ir regionų valdžios institucijos integracijos politikos priešakyje

Trečiųjų šalių piliečiai, atvykstantys į Lietuvą, atsiveža įvairius savo kilmės šalyse išduotus dokumentus. Dažnai šie dokumentai nebūna legalizuoti jų valstybėje, todėl tenka tai daryti čia, Lietuvoje. Šioje leidinio dalyje pateikiama informacija apie **dokumentų legalizavimo tvarką (7.1.)** ir **užsienyje įgyto išsilavinimo dokumentų pripažinimą (7.2.)**. Skyriaus pabaigoje rasite pagrindinių teisės aktų, naudingų nuorodų sąrašą ir trumpą terminų žodyną (7.3).

7.1. Dokumentų legalizavimas, tvirtinimas pažyma *Apostille*

Trečiųjų šalių piliečiai, atvykstantys į Lietuvą, turi žinoti, kad tam, jog jų atsivežti dokumentai (gimimo, santuokos liudijimai, notarų patvirtinti dokumentai ir pan.) **galiotų Lietuvoje, jie turi būti legalizuoti**. Išvažiuojant iš Lietuvos, čia išduotus dokumentus taip pat privaloma legalizuoti tam, kad jie būtų pripažinti galiojančiais grįžus į kilmės šalį.

VII. Dokumentų legalizavimo bei pripažinimo tvarka

Dokumentų legalizavimas – diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos konsulinio pareigūno arba Užsienio reikalų ministerijos Konsulinio departamento valstybės tarnautojo atliekamas **dokumente esančio parašo, pasirašiusio asmens pareigų ir antspaudo tikrumo patvirtinimas.**

Legalizuojami yra šie dokumentai:

- Civilinės būklės aktų (gimimo, tėvystės nustatymo, įvaikinimo, santuokos, ištuokos, vardo ar pavardės pakeitimo, mirties) liudijimai;
- Įmonių dokumentai (įmonės steigimo aktas arba steigimo sutartis, įmonės registravimo pažymėjimas, įmonės įstatai, jų papildymai bei pakeitimai ir kt.);
- Mokymosi, studijų dokumentai (atestatai, diplomai ir kt.);
- Įvairių organizacijų, įmonių ir įstaigų išduotos pažymos, liudijimai, sertifikatai (kvalifikacijos, veterinarinės pažymos, pažymos dėl kalinimo, turėto ir turimo turto, dėl darbo, dėl gyvenamosios vietos, giminystės liudijimai, produkcijos kilmės sertifikatai ir t. t.).

Lietuvoje išduodamus dokumentus galima legalizuoti Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Konsuliniame departamente arba Lietuvos Respublikos diplomatinėse ar konsulinėse įstaigose užsienio valstybėse.

Užsienio šalių piliečių atsivežami dokumentai turi būti:

- legalizuoti jų kilmės šalyje (arba šalyje, išdavusioje dokumentą) arba tos šalies diplomatinėje ar konsulinėje įstaigoje *bei*
- papildomai legalizuoti Lietuvoje.

Užsienio valstybėse išduotų dokumentų, pateikiamų Lietuvoje, papildomai nereikia legalizuoti, jei:

- dokumentai yra išduoti valstybėse, prisijungusiose prie 1961 m. Hagos konvencijos dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo. Dokumentai, išduoti kitų prie Hagos konvencijos prisijungusių valstybių, turi būti **patvirtinti Hagos konvencijoje nurodyta pažyma (Apostille)**. Pažyma (*Apostille*) - dokumentas, tvirtinamas valstybėje, išdavusioje šį dokumentą. Dokumentas, patvirtintas pažyma (*Apostille*), Lietuvoje priimamas be jokio kito patvirtinimo;
- dokumentai yra išduoti valstybėse, su kuriomis Lietuva pasirašiusi sutartį dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose, jei atskiros sutartys nenumato papildomų sąlygų. Tokie dokumentai, tinkamai parengti ar patvirtinti juos išdavusios valstybės kompetentingos institucijos, priimami Lietuvoje be legalizavimo ir jokio kito patvirtinimo.

Dokumentų legalizavimo tvarka

Užsienio reikalų ministerijos Konsulinio departamento darbuotojas arba diplomatinės ar konsulinės įstaigos pareigūnas, nustatęs, kad dokumentas yra tinkamai įformintas, dokumentą legalizuoja:

- padarydamas jame **legalizavimo įrašą arba**
- patvirtindamas **pažyma (Apostille)**.

Dokumentas **pasirašomas** ir uždedamas Konsulinio departamento arba diplomatinės ar konsulinės įstaigos **spaudas**.

Pažyma (Apostille) specialiu spaudu prisegama prie legalizuojamo dokumento lapo, kuriame yra dokumentą išdavusio pareigūno parašas, pareigos ir antspaudas, pasirašoma ir antspauduojama reljefiniu bei rašaliniu spaudu.

Legalizavimo įrašas daromas pačiame legalizuojamame dokumente. Jei dokumente nėra vietos šiam įrašui, jis gali būti daromas ant atskiro lapo, kuris turi būti susiuvamas su dokumentu. Susiūtų lapų skaičius patvirtinamas pareigūno parašu ir antspaudu. Legalizavimo įrašas daromas lietuvių ir anglų (vokiečių, prancūzų) kalbomis. Legalizavimo įrašas gali būti spausdinamas kompiuteriu, spausdinimo mašinėle arba gali būti naudojami spaudai su įrašo tekstu.

Visi legalizuoti dokumentai registruojami kompiuterinėje dokumentų legalizavimo programoje arba legalizuotų dokumentų registravimo knygoje. Kiekvienam legalizuotam dokumentui suteikiamas atskiras eilės numeris. Numeris, kuriuo legalizuotas dokumentas įregistruotas dokumentų legalizavimo kompiuterinėje programoje, nurodomas legalizavimo įrašė. Informacija iš kompiuterinės programos pervedama ir saugoma diskeliuose.

Už dokumentų legalizavimą yra imamas konsulinis mokestis.

Pažyma APOSTILLE

Jei asmuo atvyko iš toliau išvardytų valstybių, kurios yra prisijungusios prie 1961 m. Hagos konvencijos dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo, jų valstybėje išduoti **dokumentai neturi būti legalizuoti, tačiau turi būti patvirtinti pažyma (Apostille)**. Ši pažyma patvirtina dokumento tikrumą ir yra **dedama dokumento kilmės valstybėje**.

Valstybės, prisijungusios prie 1961 m. Hagos konvencijos dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo, yra šios:

Airija, Albanijos Respublika, Andoros Kunigaikštystė, Antigva ir Barbuda, Argentinos Respublika, Armėnijos Respublika, Australija, Austrijos Respublika, Azerbaidžano Respublika, Bahamų Sandrauga, Baltarusijos Respublika, Barbadosas, Belgijos Karalystė, Belizas, Bosnija ir Hercegovina, Botsvanos Respublika, Brunėjaus Darusalamas, Bulgarijos Respublika, Čekijos Respublika, Danijos Karalystė, Dominikos Sandrauga, Ekvadoro Respublika, Estijos Respublika, Fidžio Salų Respublika, Graikijos Respublika, Grenada, Gruzija, Hondūro Respublika, Indijos Respublika, Islandijos Respublika, Ispanijos Karalystė, Italijos Respublika, Izraelio Valstybė, Japonija, Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė¹; Jungtinės Amerikos Valstijos, Juodkalnijos Respublika, Kazachstano Respublika, Ypatinasis Administracinis Kinijos Regionas Honkongas, Ypatinasis Administracinis Kinijos Regionas

Makao, Kipro Respublika, Kolumbijos Respublika, Korėjos Respublika, Kroatijos Respublika, Kuko Salos, Latvijos Respublika, Lenkijos Respublika, Lesoto Karalystė, Liberijos Respublika, Lichtenšteino Kunigaikštystė, Lietuvos Respublika, Liuksemburgo Didžioji Hercogystė, Buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija, Malavio Respublika, Maltos Respublika, Maršalo Salų Respublika, Mauricijaus Respublika, Meksikos Jungtinės Valstijos, Moldovos Respublika, Monako Kunigaikštystė, Namibijos Respublika, Naujoji Zelandija, Niujės Respublika, Nyderlandų Karalystė, Norvegijos Karalystė, Panamos Respublika, Pietų Afrikos Respublika, Portugalijos Respublika, Prancūzijos Respublika, Rumunija, Rusijos Federacija, Salvadoro Respublika, Samoa Nepriklausomoji Valstybė, San Marino Respublika, San Tomė ir Prinsipės Demokratinė Respublika, Seišelių Respublika, Sent Kitsas ir Nevis, Sent Lusija, Sent Vinsentas ir Grenadinai, Serbijos Respublika, Slovakijos Respublika, Slovėnijos Respublika, Surinamo Respublika, Suomijos Respublika, Svazilando Karalystė, Švedijos Karalystė, Šveicarijos Konfederacija, Tongos Karalystė, Trinidado ir Tobago Respublika, Turkijos Respublika, Ukraina, Vanuatu Respublika, Venesuelos Bolivarо Respublika, Vengrijos Respublika, Vokietijos Federacinė Respublika.

Jei trečiųjų šalių pilietis atvyko į Lietuvą ir atsivežė nelegalizuotus savo valstybėje dokumentus, būnant Lietuvos Respublikoje tai galima padaryti pirmiausia kreipiantis į artimiausią savo valstybės diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą, o vėliau – į Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Konsulinį departamentą:

- **Jei trečiųjų šalių pilietis atvyko į Lietuvą iš šalies, prisijungusios prie 1961 m. Hagos konvencijos dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo, bet jo atsivežti dokumentai nėra patvirtinti pažyma (Apostille), turėtų kreiptis į artimiausią savo valstybės diplomatinę atstovybę ar konsulinę įstaigą, kuri patvirtintų jo atsivežtus dokumentus.**
- **Ta pati tvarka taikoma ir tada, kai asmuo atvyko iš valstybės, neprijungusios prie minėtos 1961 m. Hagos konvencijos, tik šiuo atveju reikalingas dvigubas dokumentų legalizavimas – užsienio valstybėse išduoti ir legalizuoti dokumentai turi būti antrą kartą legalizuoti Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Konsuliniame departamente.**

¹ Taip pat šios Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės užjūrio teritorijos: Bermuda, Britų Antarktinės sritys, Didžiosios Britanijos Mergelių Salos, Kaimanų Salos, Folklando (Malvinų) Salos, Gibraltaras, Gernsis, Meno Sala; Džersis, Montseratas, Šv. Elenos Sala, Pietų Džordžijos ir Pietų Sandvičo Salos, Terkso ir Kaikoso Salos. Dėti į lentelę – pagal abėcėlę.

Esant būtinybei legalizuoti arba patvirtinti pažyma (Apostille) atitinkamus užsienyje išduotus dokumentus (pavyzdžiui, išsilavinimo dokumentą, atestatą, diplomą, jo priedą ir pan.) arba Lietuvoje įgytus dokumentus, išvežamus į užsienį, reikia kreiptis į Užsienio reikalų ministerijos Konsulinį departamentą (J. Tumo-Vaižganto g. 2, LT–01511 Vilnius, tel. (8 5) 236 2613) arba į Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybes ar konsulines įstaigas užsienyje.

7.2. Užsienyje įgyto išsilavinimo dokumentų pripažinimas

Užsienyje įgytų profesinių kvalifikacijų atitiktį kvalifikacijoms, įgytomis Lietuvos Respublikoje baigus vidurinio ugdymo programas, vertina Studijų kokybės vertinimo centras, o pripažinimą vykdo Švietimo ir mokslo ministerija, remdamasi Studijų kokybės vertinimo centro atliktu kvalifikacijos vertinimu.

Vertinimo ir pripažinimo procedūra vykdoma vieno langelio principu: pareiškėjas Studijų kokybės vertinimo centrui (<http://www.skvc.lt>) pateikia šiuos dokumentus:

- *užpildytą paraišką dėl užsienyje įgyto vidurinio arba aukštojo išsilavinimo įvertinimo. Siekiant studijuoti Lietuvoje, papildomai reikia užpildyti paraišką dėl akademinio pripažinimo;*
- *išsilavinimo dokumentą (atestatą, diplomą) ir jo priedą. Dokumentai turėtų būti legalizuoti arba patvirtinti pažyma (Apostille);*
- *išsilavinimo dokumento (atestato, diplomo) ir jo priedo vertimą į lietuvių kalbą. Neturint galimybės išversti į lietuvių kalbą – vertimą į anglų ar rusų kalbą. Vertimas turi būti susegtas su nustatyta tvarka (notaro ar atitinkamos institucijos) patvirtinta dokumento kopija; susegimas turi būti patvirtintas vertimo biuro antspaudu ir vertėjo parašu;*
- *asmens tapatybę liudijantį dokumentą (pasą);*
- *pavardės ar vardo keitimą liudijantį dokumentą (jei keitėsi, pavyzdžiui, santuokos liudijimą);*

- *kitus papildomus dokumentus, reikalingus vidurinio ar aukštojo išsilavinimo vertinimui. Tokių dokumentų gali būti paprašyta vėliau, Studijų kokybės vertinimo centre išnagrinėjus vertinimui pateiktus dokumentus.*

Dokumentus vertinimui galima pateikti asmeniškai, per įgaliotą asmenį arba paštu adresu:

Studijų kokybės vertinimo centras
(Centre for Quality Assessment in Higher Education)
Suvalkų g. 1, LT-03106 Vilnius
Lietuvos Respublika

Vertinimas atliekamas ne ilgiau kaip per 3 mėnesius nuo visų vertinimui reikalingų dokumentų pateikimo dienos. Įprastai vertinimas trunka ne ilgiau kaip keletą savaičių, išskyrus atvejus, kada renkama papildoma informacija apie užsienyje įgytą išsilavinimą ir laukiama kompetentingų institucijų atsakymo. Taip pat numatyta galimybė kreiptis dėl užsienyje įgytos kvalifikacijos vertinimo skubos tvarka (per 5 darbo dienas). Siekiant tokio vertinimo, pirmiausia reikia pasitikrinti ir sužinoti, ar toks vertinimas galimas. Vertinimas skubos tvarka atliekamas Studijų kokybės vertinimo centro vadovo sprendimu. Jei užsienyje įgyta kvalifikacija įvertinama kaip lygiavertė, Studijų kokybės vertinimo centras per 5 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo persiunčia Švietimo ir mokslo ministerijai pažymos apie užsienyje įgytos kvalifikacijos įvertinimą kopiją. Ministerija per mėnesį priima sprendimą dėl užsienyje įgytos kvalifikacijos pripažinimo ir įformina jį švietimo ir mokslo ministro įsakymu. Taigi, teoriškai visas procesas užtrunka iki 4 mėnesių, tačiau praktiškai, jei yra baigta pripažinta užsienio šalyje vidurinė mokykla, vertinimo ir pripažinimo procedūra atliekama per 1–2 mėnesius ir dar greičiau.

Studijų kokybės vertinimo centras, nustatęs tam tikrų neatitikimų ar trūkumų, gali vertinti užsienyje įgytą kvalifikaciją kaip lygiavertę su sąlyga, kad kvalifikacijos turėtojas įvykdys papildomus reikalavimus (pavyzdžiui, išlaikys kvalifikacinį egzaminą, kurį organizuoja Studijų kokybės vertinimo centras, ar baigs papildomus kursus, kurių baigimą patvirtinantys dokumentai pateikiami Studijų kokybės vertinimo centrui). Laikyti kvalifikacinį egzaminą paprastai siūloma įgijusiems aukštojo mokslo kvalifikaciją užsienyje, papildomus kursus – įgijusiems vidurinį išsilavinimą užsienyje. Pareiškėjas, nesutinkantis su priimtu sprendimu, gali per 14 dienų nuo sprendimo gavimo dienos pateikti apeliaciją švietimo ir mokslo ministro sudarytai Apeliacinei komisijai.

7.3. Teisės aktai, naudingos nuorodos, trumpas terminų žodynėlis

TEISĖS AKTAI

Lietuvos Respublikos Vyriausybės NUTARIMAS DĖL DOKUMENTŲ LEGALIZAVIMO IR TVIRTINIMO PAŽYMA (APOSTILLE) TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO, „Valstybės žinios“, 2006-11-04, Nr. 118-4477;

Konvencija dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo „Valstybės žinios“, 1997-07-18, Nr. 68-1699.

NAUDINGOS NUORODOS

Informacija apie dokumentų legalizavimą ir tvirtinimą pažyma (Apostille) teikiama Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijoje telefonu (8 5) 236 2613;

Studijų kokybės vertinimo centras www.skvc.lt.

TRUMPAS TERMINŲ ŽODYNĖLIS

Lietuvių k.	Rusų k.	Anglų k.
Dokumento legalizavimas	Легализация документа	Legalisation of a document
Dokumento patvirtinimas pažyma (Apostille)	Проставление Апостиля на документе	Verification of a document with an Apostille
Diplomatinė atstovybė	Дипломатическое представительство	Diplomatic mission
Konsulinis skyrius	Консульский отдел	Consular division
Konsulinis pareigūnas	Должностное лицо консульского отдела	Consular official
Antspaudas	Печать	Seal, stamp

8. Kiti dažniausiai užduodami klausimai

Keliavimas po Europos Sąjungos šalis

Trečiųjų šalių piliečiams, turintiems leidimą gyventi vienoje iš Šengeno valstybių, toks **leidimas atstoja vizą**. Tai suteikia jiems leidimą vykti ir į visas kitas Šengeno valstybes. Tačiau vykstantiesiems į Šengeno erdvei nepriklausančias valstybes gali reikėti tų šalių vizų. Europos Sąjungos šalių pasienio pareigūnai gali paprašyti ir kitų patvirtinamųjų dokumentų, pavyzdžiui, kvietimo atvykti į šalį, dokumento, kuriuo patvirtinama, kur užsienietis laikinai apsistos, bilieto į abi puses ir kt. Norintieji sužinoti tikslius reikalavimus turėtų kreiptis į atitinkamos Europos Sąjungos šalies vietos konsulinės tarnybas. Užsieniečiai, turintys leidimus gyventi Lietuvos Respublikoje ir galiojantį kelionės dokumentą, **gali ne ilgiau kaip 3 mėnesius per pusę metų keliauti kitų Šengeno valstybių narių teritorijose**, t. y. Europos Sąjungos valstybėse narėse (išskyrus Airiją, Bulgariją, Jungtinę Karalystę, Kiprą ir Rumuniją – prieš vykstant į šias šalis reikia kreiptis į tos šalies ambasadą ir pasitikslinti, kokių papildomų dokumentų reikės), bei Islandijoje, Norvegijoje ir Šveicarijoje.

Darbas kitose Europos Sąjungos šalyse

Norintys dirbti kitose Europos Sąjungos šalyse trečiųjų šalių piliečiai privalo gauti tų šalių leidimus dirbti ir leidimus gyventi.

Verslo galimybės Lietuvoje

Trečiųjų šalių piliečiai, steigiantys savo įmonę ir ketinantys joje dirbti, yra **atleidžiami nuo prievolės gauti leidimą dirbti, bet privaloma gauti leidimą laikinai gyventi** Lietuvoje. Norint gauti leidimą gyventi Lietuvoje, investicija / įmonės įstatinio kapitalo vertė turi būti ne mažesnė kaip 50 000 (penkiasdešimt tūkstančių) litų, taip pat reikalingas pagrindimas, kad trečiųjų šalių piliečio buvimas Lietuvoje yra būtinas įmonės veiklai užtikrinti.

Naują įmonę reikia registruoti Juridinių asmenų registre (www.registrucentras.lt), informacija telefonu (8 5) 268 8262 arba 1637.

Registrų centro internetinėje svetainėje pateikiama informacija, kaip įsteigti įmonę www.registrucentras.lt/jar/atmintines/e-gidas.php, tačiau informacija pateikiama tik lietuvių kalba.

Gyvenamosios vietos deklaravimas

Gyvenamąją vietą privalo deklaruoti užsieniečiai, atvykę gyventi į Lietuvą ar keičiantys gyvenamąją vietą joje, arba išvykstantys iš Lietuvos **ilgesniam kaip 6 mėnesių laikotarpiui**.

Deklaracijos pildomos seniūnijoje pagal asmens gyvenamąją vietą. Teikiant deklaraciją (speciali forma pildoma seniūnijoje) taip pat dar reikia pateikti šiuos dokumentus:

- pasą (arba kitą asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą);
- leidimą gyventi Lietuvoje;
- dokumentą, patvirtinantį teisę gyventi deklaruojamoje vietoje (tai gali būti: nuosavybės dokumentai; patalpų nuomos sutartis; patalpų savininko sutikimas (patvirtintas notaro), kad užsienietis gali gyventi jam priklausančioje patalpoje).

Mokesčiai

Pagrindiniai mokesčiai, kuriuos Lietuvoje moka asmenys, yra:

- Gyventojų pajamų mokestis;
- Privalomojo sveikatos draudimo įmokos;
- Valstybinio socialinio draudimo įmokos.

Jeigu dirbama pagal darbo sutartį, tai šiuos mokesčius sumoka darbdavys. Šie mokesčiai taip pat mokami ir nuo autorinių sutarčių.

Dėl mokesčių, mokesčių mokėjimo bei turto deklaravimo reikia kreiptis į mokesčių inspekciją pagal gyvenamąją vietą (www.vmi.lt). Informacija apie mokesčius teikiama trumpuoju telefonu 1882 (lietuvių, rusų ir anglų kalbomis).

Lietuvių kalbos mokymasis

Lietuvių kalbos vaikai mokosi bendrojo lavinimo mokyklose, o suaugusieji gali mokytis suaugusiųjų mokyklose ar centruose, taip pat privačiose kalbų mokymo įstaigose.

Vilniuje lietuvių kalbos mokytis galima Vilniaus suaugusiųjų mokymo centre (Vykinto g. 11, LT-08118 Vilnius, tel. (8 5) 275 1577, el. p. rastine@smc.vilnius.lm.lt).

Asmenys, norintys studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose, lietuvių kalba privalo išlaikyti lietuvių kalbos egzaminą, kurį organizuoja Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Lietuvių kalbos katedra (Universiteto g. 5, Vilnius, www.lsk.flf.vu.lt).

Lietuvių kalbos (ir Konstitucijos pagrindų) egzaminus norintiesiems gauti leidimą nuolat gyventi Lietuvoje arba Lietuvos pilietybę organizuoja Pedagogų profesinės raidos centras (www.pprc.lt/vkm/), kiekviename mieste yra paskiriama bazinė mokykla, kuri vykdo šiuos egzaminus (mokyklų sąrašą rasite www.pprc.lt/vkm/).

VIII. Dažniausiai užduodami klausimai

Vairuotojo pažymėjimas

Jeigu vairuotojo pažymėjimas išduotas ne Europos Sąjungos valstybėje narėje ir Lietuvoje trečiosios šalies pilietis ketina gyventi ilgiau nei 6 mėnesius, turimą pažymėjimą privalo pasikeisti. Keičiant vairuotojo pažymėjimą, senąjį reikia priduoti ir išlaikyti teorijos egzaminą. Egzaminas gali būti laikomas lietuvių ir rusų kalbomis ar kitomis kalbomis, jeigu dalyvauja vertėjas.

Automobilio registravimas

Jei trečiosios šalies pilietis į Lietuvą atvyko savo automobiliu, tai per 3 mėnesius privalo jį įregistruoti Lietuvoje ir sumokėti registracijos mokestį. Dėl transporto priemonių registravimo reikia kreiptis į VĮ „Regitra“, tel. (8 5) 266 0098, www.regitra.lt.

Atvykusiųjų į Lietuvą gyventi pensijos

Atvykusieji iš užsienio asmenys, prieš tai dirbę kitoje šalyje, dėl darbo stažo perkėlimo, pensijos mokėjimo tvarkos turi kreiptis į Valstybinio socialinio fondo valdybos **Užsienio išmokų tarnybą**.

Adresas: Kalvarijų g. 147, LT-08221 Vilnius, tel. (8 5) 274 0307, el. p. uzsienis@sodra.lt.

Balsavimas / dalyvavimas rinkimuose

Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas **teisę rinkti ir būti renkamiems** per savivaldybių tarybų rinkimus suteikia tik tiems ne Lietuvos Respublikos piliečiams, kurie turi leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

Maketuotoja Jūratė Dusevičiūtė
2009 m. Užsakymo Nr. 10250. Spausdino UAB „Baltijos kopija“,
Kareivių g. 13B, LT-09109 Vilnius, www.kopija.lt